

รายงานผลการดำเนินงานโครงการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

เอกลักษณ์ที่อยู่อาศัยพื้นถิ่นลุ่มน้ำโขง จังหวัดนครพนม

The characteristic of housing at an area of the Mekong
basin, Nakhon Phanom province

หัวหน้าโครงการ

รศ. วิจิต คัลงบุญครอง

ผู้ร่วมดำเนินโครงการ

นางสาวเบญจวรรณ วงษ์พันธ์ และนายคุณ จันทวงศ์

ได้รับจัดสรรงบประมาณดำเนินโครงการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์

ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2553

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยที่อยู่อาศัยดั้งเดิม ของชนเผ่าต่างๆ ในจังหวัดนครพนม คือไทยลาว, ผู้ไทย, ไทยย้อ, ไทยเวียต, ไทยโล้, ไทยกะเลิง, ไทยซำและไทยแสก รวมทั้งหมด 8 เผ่า ส่วนไทยกุลลาไม่ปรากฏว่าที่อยู่อาศัยดั้งเดิมเหลืออยู่เลย

วิถีชีวิต, คติความเชื่อ, ลักษณะภูมิอากาศ, ความชื้น, ภูมิประเทศ ตลอดจนศาสนาประเพณีต่างๆ ล้วนมีอิทธิพลต่อลักษณะการวางผัง, หมู่บ้าน, การวางผังเรือนและลักษณะของเรือน

การวิเคราะห์องค์ประกอบของเรือน, การวางทิศตัวเรือน, รูปแบบของเรือนต่างๆ, รายละเอียดของโครงสร้างเรือน, วัสดุส่วนของเรือน, การตกแต่งหน้าจั่วของเรือน, วัสดุที่นำมาสร้างเรือน เป็นเหตุให้เกิดความเหมือนและความแตกต่าง ตามแต่การสร้างสรรคของผู้อยู่อาศัยทั้งสิ้น

เอกลักษณ์ของเรือนที่อยู่อาศัยจะมี 2 ลักษณะคือ เรือน ชนิดมีเรือนหั่วลอย และเรือนชนิดที่มีเรือนเกย มีลักษณะพิเศษคือ มีเสาปูนหรือเสาไม้ยกใต้ถุนสูง กันน้ำท่วม และผูกเรือน ของเสา ประตู่ หน้าต่างมีเกล็ดระบายลม มีคอสอง (ส่วนระหว่างหลังคากับฝา) มีช่องระบายลม ตลอดจนมีลายฉลุฝาประดับ

และสุดท้าย พื้นที่หน้าจั่วของเรือนนอนและเรือนหั่วลอย ของผู้ไทยบ้านกลางใหญ่จะมีลักษณะพิเศษ และสวยงาม สามารถนำมาเป็นเอกลักษณ์ได้

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ สำเร็จลุล่วงมาได้ด้วยดี และขอขอบพระคุณ และเป็นเกียรติอย่างสูง ที่ได้รับการสนับสนุนทั้ง 2 ท่าน คือ ศาสตราจารย์ ดร.ประกอบ วิโรจน์กูฏ อธิการบดีมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี และรองศาสตราจารย์ ดร.ธาดา สุทธิธรรม คณบดีคณะศิลปประยุกต์และการออกแบบ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี และขอขอบคุณเจ้าของเรือนต่างๆ ในจังหวัดนครพนมในงานวิจัย การลงชื่อเจ้าของเรือนต่างๆ หรือไม่ได้เอ่ยนามในงานวิจัยนี้ก็ตาม ต้องขออภัยเป็นอย่างสูง และหวังว่างานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ในอนาคตไม่มากก็น้อย

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญ ของปัญหา

แม่น้ำโขงเป็นแม่น้ำสายหลักในอินโดจีน ภาควัดวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย มีหลายจังหวัดที่มีอาณาเขตติดกับแม่น้ำโขง เช่น จังหวัดเลย จังหวัดหนองคาย จังหวัดนครพนม จังหวัดมุกดาหาร จังหวัดอำนาจเจริญ จังหวัดอุบลราชธานี โดยเฉพาะประชากรในจังหวัดนครพนม เป็นจังหวัดหนึ่งในหลายจังหวัดที่มีผู้อพยพข้ามแม่น้ำโขง เช่น ชาวลาว ชาวเวียดนาม ประชากรเหล่านี้ล้วนอพยพมาตั้งถิ่นฐานร่วมกับชาวเมืองดั้งเดิม ชุมชนเหล่านี้ได้ปรับตัวและเรียนรู้ ผสมผสานในวิถีชีวิต, ภูมิปัญญา, ระบบนิเวศวิทยาแม่น้ำโขง ตลอดจนภูมิประเทศ ภูมิอากาศ โดยเฉพาะที่อยู่อาศัยในการแก้ปัญหาต่างๆ ให้เหมาะสม กับวิถีชีวิต และความเชื่อ เกิดเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว โดยเฉพาะงานทางด้านสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นที่อยู่อาศัยแบบดั้งเดิม ส่วนมากจะมีอายุของอาคารประมาณ 50-80 ปีขึ้นไป ปัจจุบัน นับวันงานสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นที่อยู่อาศัย จะถูกทำลาย และถูกทอดทิ้ง แทนที่ด้วยงานสถาปัตยกรรมรูปแบบตะวันตกหรืออื่นๆ เป็นที่น่าเสียดายว่าอาคารดังกล่าวจะต้องถูกรื้อ จำเป็นอย่างยิ่งที่ควรแก่การสำรวจ และศึกษาเพื่อให้เกิดความเข้าใจ เป็นองค์ความรู้ ตลอดจนเอกลักษณ์ของงานสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น ของจังหวัดนครพนม ซึ่งเป็นฐานข้อมูลด้านศิลปวัฒนธรรมของอนุภาควิชาภูมิภาคลุ่มน้ำโขง สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยในการเป็นศูนย์กลาง ความรู้ของอนุภาคลุ่มน้ำโขง

1.2 วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อสำรวจ และศึกษาภูมิปัญญาด้านงานสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น โดยเฉพาะที่อยู่อาศัย และสิ่งแวดล้อมทางรูปแบบ และองค์ประกอบอาคารที่เกิดจากวิถีชีวิตในเมืองนครพนม และชนบท
2. เพื่อรวบรวมเป็นฐานข้อมูล องค์ความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมของอนุภาคลุ่มน้ำโขง
3. หาเอกลักษณ์ในงานสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นที่อยู่อาศัย เพื่อเป็นประโยชน์ในงานสถาปัตยกรรมไทยในอนาคต ในการหารูปแบบประยุกต์ที่ลงตัว และสวยงาม
4. เพื่อเป็นฐานข้อมูลพัฒนาที่ยั่งยืน ในงานสถาปัตยกรรม ทำให้เกิดความภูมิใจในความเป็นไทย

1.3 ขอบเขตของงานวิจัย

กำหนดขอบเขตของชุมชนเก่า และดั้งเดิม ในเมืองและชนบทในอำเภอของจังหวัดนครพนม ทั้งหมด เช่น อ.เมือง (ริมฝั่งโขง), บริเวณในเมือง อำเภอท่าอุเทน บ้านรามราช บ้านท่าจำปา, บ้านวังโพธิ์ อำเภอท่าอุเทน บ้านไผ่ล้อม ตำบลอาจสามารถ, บ้านนาเริง, บ้านโพธิ์จาน, บ้านหนองนาเริง อำเภอโพธิ์

สวรรค์, บ้านกุรุคุ, บ้านนามน, บ้านนาจอศ, อำเภอเมือง จ.หวัด.นครพนม บ้านโสกแก้ว, บ้านกลางใหญ่
อำเภอธาตุพนม, บ้านนาคอย อำเภอนาหว้า, บ้านโพนสว่าง, บ้านเอื้อง อำเภอศรีสงคราม อำเภอนาแก
และอำเภอเรณูนคร

4. ข้อตกลงเบื้องต้นของงานวิจัย

1. รวบรวมเอกสาร และเตรียมการ	1 เดือน
2. ดำเนินการสำรวจภาคสนามพื้นที่เป้าหมาย	3 เดือน
3. เขียนโครงการ จัดทำรายงาน	1 เดือน
4. จัดทำรูปเล่ม พิมพ์เผยแพร่	1 เดือน

5. วิธีการศึกษางานวิจัย

1. ศึกษาข้อมูลทางราชการ คือเอกสารและแผนที่เป้าหมายเลือกหมู่บ้าน และอำเภอ
2. ศึกษาสำรวจ บันทึกอาคาร เป้าหมาย สัมภาษณ์ผู้รู้ ปราชญ์ ผู้เฒ่า ในท้องถิ่น แบบเจาะจง และไม่เจาะจง
3. เลือกอาคารเป้าหมาย ทำการรังวัด บันทึกภาพ ถ่ายภาพในส่วนต่างๆ ของอาคาร, วัสดุ, เทคโนโลยีต่างๆ
4. วิเคราะห์ข้อมูลภาคเอกสาร และภาคสนามหารูปแบบ และองค์ประกอบ รายละเอียดอาคารต่างๆ ตลอดจนความเหมือน และแตกต่างของชนเผ่าต่างๆ ในจังหวัดนครพนม
5. สรุปผล และจัดทำรายงาน ผลการดำเนินงานวิจัย
6. เสนอแนะเรื่องเอกลักษณ์ และเผยแพร่ในโอกาสที่อำนวย เช่น ภายในประเทศ และนานาชาติ, สถาบันการศึกษาสถาปัตยกรรมศาสตร์, สถาบันการออกแบบภาคเอกชนและของรัฐ

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ชาวจังหวัดนครพนม และประชาชนชาวไทยผู้สนใจจะได้รับเรื่องภูมิปัญญาด้านสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นของจังหวัด ในการแก้ปัญหาการตั้งถิ่นฐานริมแม่น้ำโขง และภาวะสบายของที่อยู่อาศัย
2. เป็นฐานข้อมูลสำหรับการออกแบบที่เน้นเรื่อง เอกลักษณ์งานสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในอนาคต

7. คำนิยามศัพท์เฉพาะ

สถาปัตยกรรม	= ศิลปะและวิทยาเกี่ยวกับงานก่อสร้าง
เอกลักษณ์	= ลักษณะที่เหมือนกันหรือมีร่วมกัน
ลุ่มน้ำ	= บริเวณที่ลุ่มมีแม่น้ำสำคัญและสาขาไหลผ่านเช่น ลุ่มน้ำโขง, ลุ่มน้ำเจ้าพระยา
เรือนนอน	= อาคารสำหรับเป็นห้องนอนเป็นอาคารที่ว่างภายในปิด
เรือนหั่วลอย	= อาคารที่ปลูกชิดเรือนนอน เป็นอาคารกึ่งโล่ง มีหลังคาคลุม

ชาน = เป็นพื้นที่เปิดโล่ง
เรือนครัว = อาคารใช้สำหรับทำครัวที่ว่างภายในปิด หลังคามีช่องให้ควันไฟระบาย
ออกได้
เขีย = พื้นที่เทปที่เชื่อมต่อชิดกับเรือนใหญ่ ด้านยาวเป็นพื้นที่กึ่งโล่งมีหลังคา
บางครั้ง เรียกว่า เกย
กะโต, คันโต, = บันได

บทที่ 2

ลักษณะทางกายภาพของจังหวัดนครพนม

จังหวัดนครพนม ตั้งอยู่ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย มีลักษณะเป็นแนวยาวเลียบตามฝั่งขวาของแม่น้ำโขง ระยะทางยาวจากทิศเหนือไปยังทิศใต้ ประมาณ 153 กิโลเมตร และมีส่วนกว้างจากทิศตะวันออกไปยังทิศตะวันตก ประมาณ 30 กิโลเมตร

2.1 ขนาดที่ตั้งและอาณาเขตติดต่อ

จังหวัดนครพนมมีเนื้อที่ประมาณ 5,512 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 3,445,417 ไร่

ทิศเหนือ ติดกับอำเภอน้ำเหือง จังหวัดหนองคาย

ทิศใต้ ติดกับอำเภอคลองหลวง และกิ่งอำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร

ทิศตะวันออก ติดกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยมีแม่น้ำโขงเป็นเส้นกั้นแดน

ทิศตะวันตก ติดกับอำเภอกุสุมาลย์ และอำเภออากาศอำนวย จังหวัดสกลนคร

2.2 ลักษณะภูมิประเทศ

จังหวัดนครพนม มีลักษณะภูมิประเทศทั่วไปเป็นป่าเขาที่เนินสูง และที่ราบความสูงของพื้นที่โดยเฉลี่ยแล้วสูงกว่าระดับน้ำทะเล 140 เมตร แบ่งรูปประเทศออกเป็น 2 เขตคือ

เขตตอนเหนือ เป็นที่ราบลุ่ม เป็นทุ่งกว้าง มีป่าสลับพื้นที่ บางส่วนมีน้ำท่วมถึงจึงเหมาะแก่การทำนาในปีไหนฝนตกชุก จะทำให้น้ำท่วม ทางเหนือของจังหวัด เขตอำเภอบ้านแพง มีภูสิงคา ทอดผ่าน และเลยไปในเขต อำเภอน้ำเหือง จังหวัดหนองคาย มีแม่น้ำไหลผ่าน คือ แม่น้ำอูน และแม่น้ำสงคราม อำเภอที่อยู่在这 มีอำเภอบ้านแพง อำเภอศรีสงคราม อำเภอนาหว้า อำเภอท่าอุเทน อำเภอโพนสวรรค์ และกิ่งอำเภอนาทม

เขตตอนใต้ บริเวณใกล้แม่น้ำโขง เป็นที่ราบทุ่งนามีน้ำท่วมถึง ทิศตะวันตกซึ่งอยู่ห่างจากแม่น้ำโขงออกไปเป็นป่าไม้เต็งรังพื้นที่ส่วนมากเป็นลูกวัง บางส่วนมีลักษณะเป็นเนิน และที่ต่ำสลับกัน มีแม่น้ำก่ำไหลผ่านพื้นที่บริเวณนี้ สำหรับอำเภอที่อยู่ในเขตนี้มีอำเภอเมืองนครพนม อำเภอเรณูนคร อำเภอธาตุพนม อำเภอนาแก และอำเภอปลาปาก

2.3 ลักษณะภูมิอากาศ

ลักษณะดินฟ้าอากาศจังหวัดนครพนมแบ่งออกเป็น 3 ฤดู

1. ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ – เดือนเมษายน ของทุกปี ฤดูร้อนจะมีอากาศร้อนอบอ้าว อุณหภูมิโดยเฉลี่ย 30 – 33 องศาเซลเซียส

2. ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคม – เดือนกันยายน ของทุกปี ในบางส่วนของจังหวัดจะมีฝนตกชุกมาก โดยเฉพาะอำเภอที่อยู่ริมแม่น้ำโขง จะประสบอุทกภัยได้รับความเสียหายเป็นประจำทุกปี เช่น อำเภอบ้านแพง อำเภอท่าอุเทน เป็นต้น ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย 2,163 มิลลิเมตร/ปี

3. ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่เดือนตุลาคม – เดือนมกราคม ของทุกปี ในฤดูนี้โดยทั่วไปอากาศจะหนาวเย็นจัด อุณหภูมิเฉลี่ย 8 – 15 องศาเซลเซียส

2.4 ทรัพยากรธรรมชาติ

จังหวัดนครพนมเป็นจังหวัดที่มีทรัพยากรธรรมชาติ อันเป็นพื้นฐานในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของจังหวัดหลายอย่างที่สำคัญได้แก่ ป่าไม้ ทรายและกรวด ดินลูกรัง

2.4.1 ป่าไม้

ป่าไม้ของจังหวัดนครพนมส่วนใหญ่ป่าเต็ง, รังหรือป่าแดง, ป่าแพะ, ป่าโคก ต้นไม้ขึ้นไม่ทึบ ไม้เนื้อแข็งที่มีค่า ได้แก่ ไม้เต็ง, รัง, ยาง, ตะเคียน, แดง, ประดู่, ตะแบก

จังหวัดนครพนมมีเนื้อที่ป่าไม้ จำนวน 723,275 ไร่

- ป่าในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ	11	แห่ง	จำนวน	433,940	ไร่
- พื้นที่ป่าเตรียมการสงวน	2	แห่ง	จำนวน	264,426.25	ไร่
- พื้นที่ป่าโครงการไม้กระยาเลย	2	แห่ง	จำนวน	669,326.50	ไร่

จากสภาพป่าของจังหวัดดังกล่าว จะเห็นว่าจังหวัดนครพนมมีพื้นที่ป่า ร้อยละ 20.90 ของพื้นที่ทั้งจังหวัด

2.4.2 กรวดและทราย

กรวดและทรายมีมากในแม่น้ำโขง ทรายในแม่น้ำโขงมีทั้งทรายหยาบและทรายละเอียดคุณภาพดีนำไปใช้ในการก่อสร้างได้เพียงพอภายในจังหวัดและส่งไปขายในจังหวัดใกล้เคียงด้วย และกรวดก็มีทั้งก้อนเล็กและก้อนโตสามารถนำมาใช้แทนหินในการก่อสร้างเพียงพอสำหรับการก่อสร้างภายในจังหวัด และส่งขายในจังหวัดใกล้เคียงเช่นกัน

2.4.3 ดินลูกรัง

ดินลูกรังมีอยู่ในบริเวณทิศตะวันตกของจังหวัดได้แก่ บริเวณพื้นที่ของอำเภอปลาปาก และทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของอำเภอเมืองนครพนมกับบริเวณทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของอำเภอท่าอุเทน ดินลูกรังในบริเวณพื้นที่เหล่านี้มีคุณภาพและมีจำนวนมากพอในการก่อสร้างและในเชิงพาณิชย์

2.4.4 แม่น้ำ

จังหวัดนครพนมมีแหล่งน้ำธรรมชาติสำคัญที่หล่อเลี้ยงพื้นที่ของจังหวัด รวม 5 สาย คือ

1) แม่น้ำโขง เป็นแม่น้ำที่ใหญ่มีความลึกและความยาวมาก เป็นเส้นกั้นเขตแดนระหว่างประเทศไทยกับประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยถือว่าแม่น้ำโขงเป็นแนวเขตแม่น้ำโขงนี้ถือได้ว่าเป็นแม่น้ำที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจและการเมืองเป็นอันมาก

2) ลำน้ำสงคราม ต้นน้ำเกิดในท้องที่อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี ไหลผ่านท้องที่อำเภอดอนริ้ว จังหวัดสกลนคร ผ่านอำเภอศรีสงคราม และไหลลงสู่แม่น้ำโขงที่ตำบลไชยบุรี อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม

3) ลำน้ำยาม ต้นน้ำเกิดในท้องที่ จังหวัดสกลนคร ไหลผ่านท้องที่อำเภอศรีสงคราม

มาบรรจบกับลำน้ำสงครามที่บ้านปากยาม ตำบลสามผง อำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนม

4) ลำน้ำก่ำ ต้นน้ำเกิดในท้องที่ จังหวัดสกลนคร ไหลลงสู่แม่น้ำโขงที่ตำบลน้ำก่ำ อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม

5) ลำน้ำอุ่ม ต้นน้ำเกิดในท้องที่ จังหวัดสกลนคร เป็นเส้นแบ่งเขตระหว่างอำเภอท่าอุเทนกับ อำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนม

นอกจากนี้ทางด้านเหนือและด้านใต้ ของจังหวัดนครพนมยังมีลำห้วยต่างๆ ที่สำคัญ คือ ห้วยลังกา, ห้วยทวย, ห้วยบ่อ, ห้วยหนองเสา, ห้วยบางฮวด, ห้วยยางคน, ห้วยกะเบา, ห้วยชะโนด, ห้วยบางทราย

2.5 ประชากร

จังหวัดนครพนมมีประชากรในเดือนตุลาคม ปี 2536 จำนวน 699,893 คน แยกเป็นชาย 3,597.15 คน หญิง 3,501.79 คน แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 10 อำเภอ 1 กิ่งอำเภอ 1 เทศบาล 8 สุขาภิบาล 91 ตำบล 938 หมู่บ้าน โดยมีอำเภอ/กิ่งอำเภอ ดังนี้ อำเภอเมืองนครพนม อำเภอนาแก อำเภอธาตุพนม อำเภอศรีสงคราม อำเภอท่าอุเทน อำเภอปลาปาก อำเภอบ้านแพง อำเภอเรณูนคร

บทที่ 3

ชนเผ่าต่างๆ ในจังหวัดนครพนม

ประชาชนชาวจังหวัดนครพนม มีหลายเผ่าพันธุ์ซึ่งภาษาและลำเนียงการพูดจะแตกต่างกันออกไป แยกเป็นเผ่าที่สำคัญได้ 7 เผ่าดังนี้

1. ไทยลาว อาศัยกระจายอยู่ทั่วไปในทุกอำเภอเป็นเผ่าที่ใหญ่ที่สุด
2. ผู้ไทย อาศัยอยู่มากในอำเภอเรณูนคร อำเภอนาแก อำเภอธาตุพนม
3. ย้อ อาศัยอยู่ในเขตท่าอุเทน อำเภอนาหว้า อำเภอศรีสงคราม
4. ไส้อ อาศัยอยู่ในท้องที่อำเภอท่าอุเทน อำเภอนาหว้า อำเภอโพนสวรรค์
5. แสกออาศัยอยู่ตำบลอาจสามารถ อำเภอเมืองนครพนม และอำเภอนาหว้า
6. กระเลิง อาศัยอยู่ในเขตอำเภอเมืองคือตำบลท่าค้อ ตำบลขามเฒ่า ตำบลงวงขวาง
7. ข่า อาศัยอยู่ปะปนกับพวกกระเลิง และไส้อ

นอกจากนี้ในตัวอำเภอเมืองนครพนมยังมีพวกเวียดนามอพยพและชาวจีน โดยชาวเวียดนามกลุ่มนี้อพยพหนีภัยสงครามมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2487 - 2488 คราวเวียดนามรบกับฝรั่งเศสในสงครามอินโดจีน แต่หากสืบสาวราวเรื่องของชาวเวียดนามมีการติดต่อค้าขายกับคนไทยมาก่อนหน้านั้นนานแล้ว จะเห็นว่าการสถาปนากรรมสิทธิ์ของฝรั่งเศสของการใช้ไค้งในงานก่ออิฐฉาบปูน เป็นจำนวนมาก ประกอบกับชาวเวียดนามเป็นช่างปูนที่มีฝีมือดี

ส่วนชาวจีนก็ได้อพยพสู่ประเทศไทยหนีความแร้งแค้นจากเมืองจีนในช่วงรัชการที่ 5 โดยทางเรือสู่กรุงเทพฯ และกระจัดกระจายมาทำมาหากินในภาคอีสาน นครพนมเองก็มีพวกชาวจีนอยู่กระจัดกระจายทั่วไป

นอกจากนี้ก็ยังมียาชาวไทยลาวที่อาศัยอยู่ในรัฐไทยใหญ่ของสหภาพพม่า ชาวกูลา พวกเงี้ยว หรือตองซู่ มักเดินทางเข้ามาค้าขายในภาคอีสาน ชาวย่านจึงตั้งชื่อให้ว่าพวกกูลา ชาวกูลาชอบเดินทางมาค้าขายโดยนำผ้าแพรพรรณหรือเครื่องใช้ในการดำรงชีวิต รวมทั้งเครื่องทองเหลือง เช่น หม้อ มีด ตาบ ฯลฯ มาเรขายในหลายจังหวัดในภาคอีสาน โดยเฉพาะแถบลุ่มน้ำโขง พอมีกำไรก็จะซื้อวัวควายตัวหนึ่งกลับไปทางฝั่งเขมร แต่พวกกูลาบางพวกที่ดั่งถิ่นฐานและแต่งงานกับชาวผู้ไทย หรือชาวย่าน เช่น ที่ตำบลแสนพัน อำเภอธาตุพนม และอีกหลายหมู่บ้านใน อำเภอเรณูนคร อำเภอนครพนม จังหวัดนครพนม ปัจจุบันยังคงเหลือที่อยู่อาศัยดั้งเดิมของกูลาให้เห็น เนื่องจากรุ่นลูกๆ ได้กลายเป็นคนในเมือง มีที่อยู่อาศัยเป็นแบบสมัยปัจจุบันหมดแล้ว มีแต่เลือดเนื้อเชื้อไขเป็นกูลาเท่านั้น

ปัจจุบันความเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมได้พัฒนาไปแบบเดียวกัน จึงเป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้ชนเผ่าต่างๆ ผสมกลมกลืนกับคนไทยที่อาศัยอยู่ในจังหวัดจนแทบจะแยกไม่ออกว่าอดีตเป็นชนเผ่าใดมาก่อน นอกจากจะซักถามไล่เลียงกันจึงจะทราบได้

3.1 ไทยลาว

เผ่าไทยลาว ชาวไทยกลุ่มใหญ่ในจังหวัดนครพนม เช่นเดียวกับชาวไทยอีสานในจังหวัดอื่นๆ ในภาคอีสานอีกหลายจังหวัด ชาวไทยอีสาน ได้สืบเชื้อสายต่อเนื่องกันมานานนับหลายพันปีนับตั้งแต่สมัยขุนบรมปฐมวงศ์ของกษัตริย์เผ่าไทยสืบต่อกันมาตั้งแต่อาณาจักรน่านเจ้า และอาณาจักรล้านช้าง จนกระทั่งในสมัยกรุงศรีอยุธยา ชาวไทยอีสาน ได้อพยพมาตามลำน้ำโขง เริ่มตั้งแต่ พ.ศ. 2232 (สมัยพระนารายณ์มหาราช) และอีกส่วน จากอาณาจักรล้านช้าง อพยพมาตามลำน้ำโขงแล้วแผ่ขยายต่อไปตามลำน้ำชี ลำน้ำมูล และลำน้ำอื่นๆ ในการตั้งบ้านเรือนในภาคอีสาน

3.2 ชาวภูไท (ผู้ไทย)

คำว่าภูไท บางท่านมักเขียนว่าภูไทย แต่พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถานว่า “ผู้ไทย” ถิ่นฐานของชาวภูไทอยู่ในแคว้นสิบสองปันนา (ดินแดนส่วนเหนือของลาว และเวียดนาม ซึ่งติดต่อกับดินแดนภาคใต้ของจีน) คำว่าภูไท และคำว่าผู้ไทย เป็นภาษาสันสกฤต และบาลี คำว่า “ไทย” แปลว่าประเทศ เช่นประเทศไทย ส่วนคำว่า “ไท” แปลว่า คน คนไท เป็นต้น

สรุปว่า คำว่า ภูไท เป็นคำลาวที่ใช้กับชนเผ่านี้ และคำว่า ผู้ไทย เป็นคำของคนไทยที่ใช้เรียกชนเผ่านี้ เช่นกัน ชาวภูไทเป็นชาวนครพนมเผ่าหนึ่งที่อาศัยในเขตอำเภอเรณูนคร อำเภอนาแก อำเภอธาตุพนม อำเภอนาหว้า เดิมตั้งถิ่นฐานในแคว้นสิบสองจุไทย แคว้นสิบสองปันนา ชาวภูไทได้อพยพมาจากฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขงข้ามมาอยู่ในประเทศไทยในปี พ.ศ. 2368 ซึ่งตรงกับสมัยรัชกาลที่ 3 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์

ตามตำนานของชาวภูไทเรณูนคร กล่าวไว้ในพงศาวดารล้านช้างว่าที่เมือง น่าน้อย อ้อยหนูหรือแถบมีปู่เจ้าสาธเชิง ชุนเค็ก ชุนคาน ปกครองชาวภูไทเมื่อเกิดทุกภิกขภัยพญากา หัวหน้าภูไทคนหนึ่งได้เกิดขัดแย้งกับเจ้าเมือง จึงชักชวนชาวภูไทจำนวนหนึ่งมาอยู่ที่เมืองวังอ่างคำ แขวงสุวรรณเขตปัจจุบัน ที่เมืองแห่งนี้มีชาวข่าอาศัยอยู่ก่อนแล้ว จึงเกิดพิพาทกันขึ้น ต่อมาชาวภูไทถูกชาวข่า และจีนฮ่อบุกรุกทำลายเผาบ้านเรือน และจับเอาพญาเตโช หัวหน้าชาวภูไทไปเมืองจีน พญาเตโชได้สั่งลูกหลานว่า “อย่าอยู่เมืองวังเลยให้อพยพไปอยู่ฝั่งขวาของแม่น้ำโขงเสียเถิด”

ชาวภูไทโดยการนำของท้าวเพชร ท้าวสาย จึงพาชาวภูไทจากเมืองวัง อพยพข้ามมาอยู่ฝั่งขวาของแม่น้ำโขง โดยการต่อเรือและแพ ล่องมาตามแม่น้ำโขง ข้ามมาขึ้นฝั่งที่บ้านพระกลางท่าเขตอำเภอธาตุพนมพระภิกษุหา เจ้าสำนักธาตุพนมเวลานั้นได้แนะนำให้ไปตั้งบ้านเรือนที่ดงหวายสายบ่อแก ตั้งให้ท้าวสายเป็นพระแก้วโกลด เจ้าเมืองคนแรก และแยกขึ้นเป็นเมืองเรณูนครขึ้นกับจังหวัดนครพนมในปัจจุบัน

การแต่งกาย เดิมชาวภูไทแบ่งเป็น 2 พวก ได้แก่ ภูไทดำ นิยมแต่งกายด้วยเสื้อผ้าโทนสีดำ และสีคราม ส่วนอีกพวกหนึ่ง คือภูไทขาว นิยมแต่งกายด้วยเสื้อผ้าสีขาว รายละเอียดของภูไทดำ ผู้ชายจะนุ่งกางเกงขาก๊วยสวมเสื้อหม้อนิลสีน้ำเงิน คอพระราชทานขลิบแดง กระดุมทองหรือขันมีแพรลายลงไหม (ผ้าขาวม้าไหม) มีดเอนประแบ้ง แต่งหน้า ดอกไม้แดงทัดหู ข้อมือข้อเท้าจะสวมกำไลทองหรือเงิน ส่วนฝ่ายหญิงจะนุ่งผ้าถุงสีน้ำเงินสวมเสื้อแขนกระบอกสีน้ำเงินขลิบสีแดง ประดับด้วยทองหรือเงิน มีดดอกไม้ขาวประดับผม

3.3 เผ่าไทยย้อ (ญ้อ)

ถิ่นฐานเดิมของไทยย้อ อยู่ที่เมืองหงสา แขวงไชยบุรี ของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) หรือเขตล้านช้างของไทยสมัยหนึ่ง ไทยย้อส่วนใหญ่อพยพมาตั้งถิ่นฐานใหม่ที่เมืองไชยบุรี ปากน้ำสงครามริมฝั่งแม่น้ำโขง (ตำบลไชยบุรี อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนมในปัจจุบัน) ในสมัยรัชกาลที่ 1 เมื่อ พ.ศ.2351 ต่อมาเมื่อเกิดกบฏเจ้าอนุวงศ์เวียงจันทน์ในสมัยรัชกาลที่ 3 (พ.ศ.2369) พวกไทยย้อที่เมืองไชยบุรีได้ถูกกองทัพเจ้าอนุวงศ์กวาดต้อนและให้ไปตั้งเมืองอยู่ ณ เมืองบุงลิง/ฝั่งซ้ายแม่น้ำโขง (อยู่ในเขตคำม่วนประเทศ สปป.ลาว) อยู่ระยะหนึ่งจนกระทั่งในปี 2373 ชาวไทยย้อได้ถูกกองทัพไทยกวาดต้อนให้กลับมาตั้งเมืองขึ้นใหม่ทางฝั่งขวาของแม่น้ำโขงอีกครั้ง คือบริเวณอำเภอท่าอุเทน อำเภอบ้านแพง บ้านขว้างค์ ตำบลบ้านค้อ อำเภอโพนสวรรค์ จังหวัดนครพนมในปัจจุบัน

นิสัยใจคอของชาวไทยย้อ ส่วนมากจะซื่อสัตย์ สุจริต รักสงบ สามัคคี, การแต่งกาย ชาย สวมเสื้อคอพวงมาลัยสีเขียวสด ใช้สไบไหมสีน้ำเงินพับครึ่งกลางพาดซ้ายและขวา ปลอยชายสองข้างไปด้านหลังให้ชายเท่าๆ กัน นุ่งผ้าจกกระเบนสีน้ำเงินเข้มใช้ไหมสีแดงคาดเอว ปลอยชายข้างซ้ายด้านหน้า เครื่องประดับสร้อยเงิน ห้อยพระใบหูด้านซ้ายทัดดอกดาวเรือง หญิง สวมเสื้อแขนกระบอกสีชมพู (สีบานเย็น) คอกลม ขลิบคำหรือ น้ำเงิน นุ่งผ้าถุงไหมสีน้ำเงินมีเชิง(ตีนจก) เข็มขัดผ้าลายขิดคาดเอว ใช้สไบไหมสีน้ำเงินพาดไหล่ซ้ายแบบเฉียงปลอยชายยาวทั้งด้านหน้าและด้านหลังให้ชายเท่ากัน เครื่องประดับสร้อยคอ และสร้อยข้อมือเป็นเครื่องเงิน งามเกล้ามวยประดับดอกไม้สด หรือดอกไม้ประดิษฐ์ ปัจจุบันไทยย้อ 80% อยู่ที่อำเภอท่าอุเทน อำเภอศรีสงคราม อำเภอนาหว้า

3.4 โส้หรือกะโโซ่

เป็นกลุ่มที่มักมีผู้เข้าใจผิดคิดว่าเป็นพวกเดียวกันกับลาวโซ่งในจังหวัดเพชรบุรี นครปฐม และสุพรรณบุรี ที่อพยพมาจากแคว้นสิบสองจุไทยในสมัยกรุงธนบุรี แต่ที่แท้จริงแล้ว ชาวไทยโส้ในพื้นที่จังหวัดนครพนมเป็นชาติพันธุ์ของมนุษย์ในกลุ่มมองโกลอยด์ มีภาษาชนบทกรรมนิยมประเพณีแตกต่างไปจากพวกไทยข่า และภาษานั้นยังถือว่าอยู่ในตระกูล ออสโตรเอเชียติก สาขามอญเขมรหรือกะตู่ พวกกะโโซ่อพยพเข้ามาในสมัยรัชกาลที่ 3 เดิมชาวกะโโซ่ตั้งรกรากอยู่ที่เมืองมหาชัยในแขวงคำม่วน แขวงสะหวันเขต และแขวงอัตปือ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) และอพยพมาประเทศไทย เฉพาะที่นครพนม คือ เมืองรามราชเป็นชาวกะโโซ่มาจากเมืองเชียงร่มในแขวงสะหวันเขต ตั้งขึ้นเป็นเมืองรามราชในปัจจุบัน ท้องที่ตำบลรามราช ตำบลพะทาย ตำบลท่าจำปา อำเภอท่าอุเทน ตำบลโพนสวรรค์ ตำบลบ้านค้อ อำเภอโพนสวรรค์ จังหวัดนครพนมล้วนแต่เป็น หมู่บ้านชาวไทยโส้ นอกจากนี้ยังมีไทยโส้อยู่ในอำเภอบลาปากจังหวัดนครพนมหลายหมู่บ้าน เช่น ตำบลโคกสูง และบ้านวังตามัว

ศิลปวัฒนธรรม ที่เด่นชัด คือ

1. พิธีโซ่ทั้งบั้ง เป็นพิธีกรรมในการบวงสรวงวิญญาณของบรรพชน ประจำปี หรือเรียกขวัญและรักษาคนป๋วย คือใช้ไม้ไผ่ยาวประมาณ 3 ปล้องกระทุ้งตามจังหวะรำว่า และร้องว่า

2. พิธีขางกระมุต เป็นพิธีกรรมก่อนนำศพลงจากเรือน คำว่า “ขาง” หมายถึงการกระทำหรือการจัดระเบียบ “กระมุต” แปลว่า ฝัง “ขางกระมุต” หมายถึง การจัดพิธีเกี่ยวกับคนตาย ชาวกะโโซ่ถือว่าเมื่อคนตายไปแล้วจะเป็นผีดิบ จึงต้องทำพิธีขางกระมุตเสียก่อน เพื่อให้ผีดิบและวิญญาณได้สงบสุข มิฉะนั้นอาจทำให้เกิดเจ็บป่วยขึ้นได้

3. พิธิเทยา เป็นการรักษาคณปวดยหรือเรียกขวัญคล้ายๆ กับพิธีกรรมของชาวไทยอีสานทั่วไป เพื่อเป็นกำลังใจให้ผู้ป่วยหรือการเรียกขวัญโดยหมอผีจะทำหน้าที่เป็นล่ามสอบถามวิญญาณของบรรพบุรุษชาวไทยกะโซ่ มีผิวดำคล้ำ เช่นเดียวกับพวกข่า ผู้หญิงไว้ผมสูง แต่งตัวนุ่งขึ้นสวมเสื้อแขนกระบอกย้อมครามห่มผ้าแถบ ผู้ชายแต่งกายอย่างคนเมือง แต่เดิมนุ่งผ้าเตี่ยวไว้ชายข้างหน้า

3.5 ชาวไทยแสก

ไทยแสก คือคนไทยกลุ่มหนึ่งที่มีถิ่นฐานเดิมอยู่ที่เมืองแสกซึ่งก่อนมี พ.ศ. 2436 เคยเป็นดินแดนในอาณาเขตของไทยมาก่อน แต่ปัจจุบันเมืองแสกกลายเป็นเมืองร้าง อยู่บริเวณบ้านนาหาดและบ้านตองในแขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) แต่เดิมก่อนหน้านั้น ชาวแสกมีภูมิลำเนาอยู่ที่เมืองรองขึ้นกับกรุงเว้ อยู่ตอนกลางของประเทศเวียดนามและจีน ขนเผ่าแสกเป็นเผ่าที่มีความอดุสาหะบากบั่น ยึดในความสามัคคี เมื่อว่าภูมิลำเนาเดิมไม่เหมาะสมจึงได้รวบรวมสมัครพรรคพวกอพยพหาที่อยู่ใหม่ โดยอพยพลงจากแม่น้ำโขงแล้วมาตั้งถิ่นฐานชั่วคราวอยู่ระหว่างเวียดนามกับประเทศลาว โดยมีท้าวกายซุและท้าวกายซา เป็นหัวหน้าในการอพยพ

ต่อมาในสมัยของสมเด็จพระเจ้าปราสาททองแห่งกรุงศรีอยุธยา กษัตริย์ของไทย ชาวแสกได้พากันอพยพข้ามแม่น้ำโขงมาตั้งถิ่นฐานอยู่ที่ป่าหายโศก การอพยพของชาวแสกแต่ละครั้ง ไม่ได้ถูกบังคับหรือข่มเหงแต่อย่างใด เมื่อชาวแสกเห็นว่าบริเวณป่าหายโศกเป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรต่างๆ จึงได้อพยพกันมาประกอบอาชีพอยู่แห่งนี้อย่างเรื่อยมา

จนถึงสมัยพระสุนทรเป็นเจ้าเมืองได้พิจารณาเห็นว่าชาวแสกมีความสามารถ และความเข้มแข็งสามารถปกครองตนเองได้จึงได้ยกฐานะของชาวแสกขึ้นเป็นเมืองโดยได้เปลี่ยนชื่อใหม่จากป่าหายโศก เป็นเมืองอาจสามารถ หรือบ้านอาจสามารถจนทุกวันนี้

เมื่อได้ยกฐานะเป็นเมืองแล้ว ชาวแสกต่างพากันโยกย้ายที่อยู่ไปทำมาหากินในถิ่นต่างๆ อีกก็มี เช่น บ้านไผ่ล้อม (ตำบลอาจสามารถ) บ้านดงสมอ บ้านบะหว้า (อำเภอนาหว้า) ในพื้นที่ของอำเภอสว่างศรี จังหวัดนครพนม และที่บ้านโพธิ์คำ (ประเทศลาว) ชาวแสกเหล่านี้ล้วนมีเชื้อสาย และเป็นญาติพี่น้องกับชาวแสกที่บ้านอาจสามารถ

จากคำบอกเล่าของชาวแสกทราบว่า ปัจจุบันยังมีเผ่าแสกที่อยู่แคว้นสิบสองปันนา ประเทศจีน และที่สมุทรปราการประเทศไทยอีกด้วย ชาวไทยแสกมีวัฒนธรรมการแสดงเรียกว่า “แสกเต้นสาก” ตามประเพณีชาวแสก การแสดงการเต้นสากขึ้นในวันขึ้น 3 ค่ำ เดือน 3 ซึ่งตรงกับประเพณีตรุษญวน ในวันนั้นชาวแสกทั้งหมดจะพากันนำดอกไม้ กล้วย เทียน ข้าวปลา อาหารไปพร้อมกันที่ศาลเจ้า ซึ่งชาวแสกเรียกว่าศาลงมู๋ ซึ่งงมู๋นี้เป็นบรรพบุรุษของชาวแสกเคารพนับถือ จะทำกิจการได้มักจะไปบนบานศาลกล่าวเสมอ กล่าวกันว่าศักดิ์สิทธิ์มาก

หลังจากเสร็จพิธีบวงสรวง งมู๋ แล้ว ชาวแสกก็จะนำสากคำข้าวลักษณะคอดตรงกลาง ปัจจุบันเป็นไม้ตรงๆ วางบนไม้แท่นแล้วกระแทกกันให้เป็นจังหวะแล้วชาวแสกก็จะเต้น โดยการสอดขาเข้าไปในจังหวะที่ไม้กางออก ซึ่งมีอยู่ประมาณ 10-20 คู่ในการเต้น บวงสรวง การแสดงเต้นสากนี้ ชาวแสกจะแต่งกายดังนี้ เสื้อสีดำแขนกระบอกคอปิด หรือคือจีน ผ้าถุงยาวกรอมเท้า ผ้าคาดเอวหรือเข็มขัดทำด้วยผ้าตีนจก ห่มสไบสีแดงทับ เครื่องประดับ สร้อยต่างๆ

เครื่องดนตรีที่ใช้ในการเต้นสาก เช่น กลองฉิ่งฉาบ หรือแล้วแต่จะหาได้ เพราะเหตุที่ไม่มีเครื่องประกอบ นี้อย่างไร หากจะว่าไปแล้ว เสียงไม้ที่กระทบกันก็น่าจะเป็นดนตรีได้ ลักษณะการเต้นสาก คล้ายๆ กับ ลาวกระทบไม้

3.6 กะเลิง

ชาวไทยกะเลิง หรือ “ชาเลิง” เป็นพวกที่อยู่ในตระกูล มอญเขมร ถิ่นกำเนิดอยู่ในแขวงคำม่วน และแขวงสะหวันเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (ลป.ลาว) อพยพข้ามมาอยู่ทางฝั่งขวาของแม่น้ำโขงในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 แต่ในบรรพกาลชาวกะเลิงก็ได้อพยพเข้าและออกอยู่เป็นประจำ เนื่องจากสงครามโรคภัยไข้เจ็บ และเกิดภัยแล้ว ต้องโยกย้ายเพื่อหาแหล่งอุดมสมบูรณ์ บริเวณนี้ยังเป็นที่ยึดอาศัยของชนเผ่าโบราณอื่นๆ ด้วย

คำว่า กะเลิง หรือ กูรุง ในภาษาจามเรียกเผ่านี้ว่า กะลุง เผ่ากะเลิงอาศัยอยู่นั้น อยู่ฝั่งซ้ายแม่น้ำตะโปน และถูกต้อนมาอาศัยอยู่ที่เทือกเขาภูพาน อาชีพชาวกะเลิง คือ ปลูกข้าวไร่ ข้าวไร่กะเลิงมี 2 ชนิด คือ ข้าวสุกและข้าวฮ้าง

กะเลิงชำนาญในการหาของป่า โดยเฉพาะหมากเหม่ง(ลูกเฒ่า) เป็นสมุนไพร ออกลูกตามโคนต้น ชาวกะเลิงนิยมเลี้ยงหมูพื้นเมืองปล่อย เรียกว่าหมูก็

ชาวกะเลิงมีความเชื่อเรื่องผีอย่างเคร่งครัด มีผีกู ผีป่า ผีมหาสิทธิ์หลักเมือง ผีตาแซก ผีป่า ผีเขาจะพูดจาหยาบ ตลก ลามก เพื่อให้ผีชอบและโชคดีในการล่าสัตว์

การค้าขายจะใช้วิธีแลกเปลี่ยนระหว่างสินค้า อาชีพหลักคือ การทำนา ทำไร่ และตีเหล็ก มีความชำนาญพิเศษในการตีมีด, ขวาน ฯลฯ มีการเร่ขายในอดีตร

ชาวกะเลิง เป็นชุมชนระบบเครือญาติ จะเห็นว่ามีนามสกุลเดียวกัน ลักษณะรูปร่าง เตี้ย ผิวดำคล้ำ ในอดีตนิยมสักรูปนกที่แก้มดังผญา ที่ว่า “สักรนกน้อยงอย แก้มตอคี่ตาสักรนกน้อยงอยแก้มจิ้งจาม” ปัจจุบันยังพบชายกะเลิงสักขาลาย ตั้งแต่ข้อเท้าขึ้นไปตั้งบนเขว หญิงกะเลิงสมัยก่อน แต่งกายโดยนุ่งผ้าขึ้นมัดห่มมีเชิงไม่สวมเสื้อใช้แพรเบี่ยงโคงในเวลาทำงาน นิยมเปลือยอกซึ่งเรียกว่า ปละนม ไว้ผมยาวและผมมวย สวมกำไลข้อมือ ข้อเท้า และค้อมหูเงิน นิยมทักดอกไม้ ประเทืองผิวด้วยขมิ้น ทาหน้า ด้วยหัวกลอย และข้าวสาร ฟันดำสวมรองเท้าประดิษฐ์เองจากวัสดุท้องถิ่น เช่น ไม้ หนังสัตว์ กาบหมาก

ตามตำนานเล่าว่า พวกชา, กะโซ่ (โล้) และกะเลิง เคยมีตัวหนังสือมาตั้งแต่อดีตโดยจารึกตัวหนังสือไว้ในหนังควาย แต่พวกชากะโซ่ และกะเลิงเคยทำสงครามกับพวกผู้ไทยมาตลอด ระหว่างสู้รบกัน ได้ถูกสุนัขชอบเข้าไปคาบเอาหนังควายที่จารึกอักษร ชา กะโซ่และกะเลิงไปกินเสีย จึงไม่มีตัวหนังสือเขียนเป็นของตนเอง มีแต่ภาษาพูด

ภาษากะเลิงจัดอยู่ในตระกูลภาษาไท เช่นเดียวกับภาษาผู้ไทยญ้อ, ภาษากะเลิงไม่มี พ ใช้ ฟ แทน เช่น ไฟฟ้า เป็นไฟฟ้า ไม่มี ฝ ใช้ ผ แทน ไม่มี ร ใช้ ล แทน ฮ แทน เช่น ลำ(รา) ไม่มี ช ใช้ ซ แทน มีอักษรควบใช้เป็นบางคำ เช่น ขว้าม(ข้าม) สวาบ(สวบ)

ปัจจุบันมีชนเผ่ากะเลิงในประเทศไทยที่จังหวัดนครพนม สกลนคร กาฬสินธุ์ มุกดาหาร นครพนม ที่อำเภอเมืองมีชนกลุ่ม กะเลิงที่บ้าน กูรุง หนองหญ้าไซ นาบง สามีคคี ตำบลคุรุคุ บ้านนาโพธิ์ บ้านผึ้ง วัดกระแสนามน เทพนมคงสว่าง ตำบลบ้านผึ้ง ขามเฒ่า ตำบลขามเฒ่าบ้านดงขวาง บ้านคำลาย บ้านหัวโพน ตำบลนาทราย อำเภอท่าอุเทน บ้านเวินพระบาท บ้านยางนกเหาะ บ้านนาโสกใต้ บ้านนาโสกเหนือ บ้าน

ม่วง อำเภอนาแก บ้านโพนสว่าง บ้านโพนแดง ตำบลนาแก บ้านพระทอง ตำบลพระทอง อำเภอธาตุพนม
บ้านนาตอน ตำบลนาตอน บ้านคอนนางหงส์ อำเภอเรณูนคร ตำบลเรณูนคร ตำบลนางาม ตำบลนายอ
อำเภอปลาปาก บ้านปลาปาก ตำบลปลาปาก บ้านโนนทัน บ้านผักอีตู๋ บ้านนอกกกคุณ บ้านนาสะเตา บ้าน
โนนทันกลาง ตำบลหนองฮี บ้านนาเชือกตำบลหนองเพาใหญ่ บ้านวังม่วง ตำบลมหาชัย

3.7 ชาวข่า (บรู)

อาศัยอยู่บริเวณรอยต่อ อำเภอธาตุพนมกับอำเภอดงหลวง เช่น ที่บ้านโสกแมว ตำบล
อุมเหมา อำเภอพระธาตุพนม และที่บ้านหนองโพน อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร ชาวข่าเคยอาศัยอยู่
ที่ตำบลฝั่งแดงและตำบลอุมเหมา ปัจจุบันนี้ชาวข่าเป็นคนพื้นที่ราบแล้ว อดีตเคยเป็นทาสและเข้าใช้ของชาว
ลาว และเผ่าอื่นๆ ที่มีความเจริญมากกว่า ข่าแบ่งออกเป็นหลายเผ่า เช่น ข่ายาเหิน ข่าบริเวณ ข่าสุ ข่าตะ
โอย ข่าสอก ข่าสบวน ข่าแจว ข่าขัด ข่าสอก ข่าแมต ฯลฯ

ชาวข่ามิได้เรียกตนเองว่า ข่า เรียกตัวเองว่า บรู แปลว่า ภูเขา ชาวอีสานชอบเรียกพวกข่าทาสว่า
ขี้ข่า หรือขี้ข้อย ในอดีตชาวไทยในแถบลุ่มแม่น้ำโขงชอบจับเอาพวก ข่า (บรู) ตามป่าดงมาเป็นทาส ในสมัย
รัชกาลที่ 5 จึงประกาศห้ามมิให้จับพวกข่ามาเป็นทาสอีก

ชาวไทยข่ามีถิ่นกำเนิดอยู่ในแขวงสะหวันเขต แขวงสาละวัน และแขวงอัตปือ สาธารณรัฐ
ประชาธิปไตย ประชาชนลาว (สปป.ลาว) ซึ่งแต่เดิมเคยเป็นดินแดนของไทยมาก่อน

พวกข่าในสมัยโบราณ เคยมีประวัติว่า ศิลปวัฒนธรรมดั้งเดิมสูงมาก่อน มีความรอบรู้ในเรื่องการ
ประติษฐ์ของใช้ เช่น การปั้นไหข่า, การหล่อโลหะ(กลองมโหระทึก) นำหินมากรอฟันให้ราบเรียบสวยงาม
ก่อนเครื่องมือแพทย์ ชาวข่าดั้งเดิมมักจะมีผิวกายดำคล้ำมหมึกทั้งหญิง และชาย ผู้ชายแต่งการด้วยการ
นุ่งผ้าเตี่ยวมีผมม้าปะบ่า และนิยมใช้ผ้าแดงผูกคล้องคอ หรือโพกศีรษะเป็นเอกลักษณ์ตามประวัติศาสตร์
เล่าว่าบรรพบุรุษของชาวข่าได้ใช้ผ้าชุบเลือดสีแดงแนบติดกายไว้ก่อนสิ้นชีวิตในการสู้รบแย่งชิงถิ่นที่อยู่กับ
ชาวผู้ไทยในอดีต ทางฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงพวกข่าจึงถือว่าผ้าแดงเป็นเอกลักษณ์ของเขา พวกผู้ชายมีประวัติ
เป็นนักรบห้าวหาญ มีหน้าไม้พร้อมลูกดอกอาบยาพิษ ยางน่อง (ยางไม้ที่มีพิษ) เป็นอาวุธประจำกาย การ
กะทำผัดจารัตประเพณี (ผัดผี) เช่น ห้ามลูกสะใภ้เข้าห้องนอนพ่อผัว ห้ามลูกสะใภ้รับของพ่อผัว ห้ามลูกเขย
เข้าออกภายในบ้านจากห้องหนึ่งอีกห้องหนึ่ง หรือลูกเขยพกมีดพร้า สวมหมวกของพ่อตา หรือกินข้าว
ร่วมกับแม่ยาย หรือรับของจากแม่ยาย ถ้าผัดผีจะต้องแก้การผัดผีโดยการใช้เงิน การ เช่น หมู คอกไม้รูป
เทียน, ถ้าเป็นลูกสะใภ้ต้องใช้ผ้าขึ้น หรือบุหรี หมายความว่า ขอคารวะต่อผีบรรพบุรุษที่มุมเรือนด้านทิศ
ตะวันออกหรือที่เตาไฟ

บทที่ 4

เรือนที่พักอาศัย

4.1 การวางผังทางกายภาพ

ลักษณะการวางผังทางกายภาพ แบ่งออกได้เป็น 2 อย่างคือ

4.1.1 การวางผังเมืองนครพนม และอำเภอต่างๆ ผังเมืองนครพนมจะมีลักษณะเป็นตาตารางมีถนนหลักเรียงฝั่งแม่น้ำโขงจากเหนือไปจรดใต้ มีถนนรองซอยตั้งฉากกับถนนหลัก ฉะนั้นลักษณะจะเป็นผังรูปแนวยาวไปตามแม่น้ำโขง มีชุมชน ผสมผสานกับอาคารร้านค้า ทั่วไป อาคารบางหลังเอาเรือนเก่ามาดัดแปลงเป็นร้านค้า บริเวณอาคารศูนย์ราชการส่วนใหญ่จะอยู่ติดกับแม่น้ำโขง ตลอดจนวัดวาอาราม ก็เช่นกัน โดยจะมีวัดอยู่ติดแม่น้ำโขง มีชุมชนล้อมรอบ, ฉะนั้นบริเวณที่โล่ง (open space) และที่พักผ่อนหย่อนใจ (Reservation Area) จะเป็นพื้นที่ระหว่างถนนเลียบโขงกับแม่น้ำโขง จะเป็นวิว (Vista) ที่ประทับใจมากและอากาศสดชื่น ส่วนอำเภอต่างๆ ริมแม่น้ำโขงก็มีส่วนคล้ายคลึง เว้นเสียแต่บางอำเภอขอบเขตเมืองไม่ติดแม่น้ำโขง หรือติดแต่ก็เว้นระยะห่าง เพราะบริเวณพื้นที่นั้นๆ น้ำท่วมเป็นประจำทุกปี จะไม่เห็นมีอาคารบ้านเรือน เป็นเพียงบริเวณเพาะปลูกพืชล้มลุกเท่านั้น

4.1.2 การวางผังหมู่บ้านต่างๆ ส่วนมากจะเป็นที่สูงน้ำท่วมไม่ถึง มีผังเป็นตาตารางเช่นกัน ประกอบด้วยถนนหลักอยู่ด้านข้างหรือตรงกลางหมู่บ้านที่เชื่อมระหว่างหมู่บ้านหนึ่งถึงอีกหมู่บ้าน ถนนรองจะเชื่อมกับถนนหลัก ลึก 4-5 เส้น รอบๆ ริมฝั่งหมู่บ้าน จะนิยมปลูกต้นไม้ใหญ่ เช่น ไม้ ฯลฯ เพื่อบังลมเรือนที่พักอาศัย จะกระจายไปตามถนนไม่มีรั้วแบ่งเขตบริเวณปลูกเรือนเหมือนในตัวเมืองตำบลและจังหวัด การติดต่อจะเดินเชื่อมกันภายในบริเวณคุ่มนั้นๆ ลมจะพัดผ่านระหว่างเรือนได้สะดวกและดูเป็นธรรมชาติ ต่อมาภายหลังหมู่บ้านไหนที่อยู่ใกล้เมือง ก็จะมีรั้วแบ่งเขตเป็นส่วนตัว ทำให้เสียบรรยากาศความเป็นธรรมชาติ และการติดต่อ ระหว่างกัน

การตั้งถิ่นฐานจะอาศัยแม่น้ำต่างๆ เช่น แม่น้ำโขง แม่น้ำศรีสงคราม ฯลฯ อาศัยที่ราบทำนา และอาศัยป่าเขาเพื่อยังชีพ วัสดุพื้นถิ่น เช่น ไม้ไผ่, เกรื่อและยางไม้ ฯลฯ ก็ได้มาจากแหล่งเหล่านี้ เมื่อเรามองที่พักอาศัยก็สะท้อนให้เห็นบริบทวิถีชีวิตของชุมชนนั้นๆ เช่นกัน

คนอีสานเรียกหมู่บ้านว่าบ้าน เรียกชุมชนว่า คุ่ม เรียกอาคารไม่มีใต้ถุนว่า เรือน, อาคารที่สร้างด้วยอิฐฉาบปูนว่า ตึก กระโจมเฝ้านาว่า คูบหรือเตียงนา, เรียกทางเกวียนที่เป็นร่องลึกว่าโล่ คำเหล่านี้เป็นการแยกแยะให้เห็นว่าคำนั้นมีลักษณะอย่างไร

ในหมู่บ้านหนึ่งจะมีหลักบ้านอยู่กลางหมู่บ้าน เรียกภาษาทางนี้ว่า บือบ้าน และมีศาลากลางบ้านในหมู่บ้านและในหมู่บ้านมีหลายๆ คุ่ม เช่น คุ่มเหนือ คุ่มใต้ ฯลฯ ในคุ่มจะมีวัดที่สามารถเดินไปทำบุญไม่ไกลนักในหนึ่งคุ่มจะประกอบด้วยหลังคาเรือนประมาณ 50-200 หลังคาเรือน แล้วแต่จะเป็นคุ่มใหญ่หรือคุ่มเล็ก ในหมู่บ้านจะมีวัด, โรงเรียน จำนวนที่เหมาะสม ในบริเวณแต่ละเรือนจะประกอบด้วย ฝั่งข้าว หรือเล้าข้าว, ห้องน้ำส้วม, และสวนไม้ผลต่างๆ เช่น ลำไย, กัลย, มะพร้าว, มะขาม, มะยม ฯลฯ พืชสวนครัว เช่น ข้าว

ตะไคร้ ฯลฯ ตลอดจนต้นหมากและต้นพลู สำหรับไว้เคี้ยวหมากพลู แต่ปัจจุบันไม่มีคนกินหมากแล้ว มีการเลี้ยงไก่ เป็ด หมาก วัว ควาย อีกด้วย

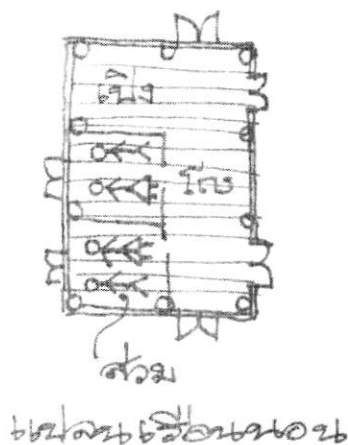
4.2 การวางผังเรือนที่พักอาศัยในเมืองนครพนม

เนื่องจากแม่น้ำโขงริมแนวเขตตัวเมืองนครพนม จะไหลจากทางทิศเหนือลงไปทางทิศใต้ ทิศตะวันออก พระอาทิตย์จะขึ้นทางฝั่งลาว สังเกตว่าโบสถ์ตามวัดต่างๆ จะหันหน้าออกลงสู่แม่น้ำโขง ตามปกติทั่วไปเรือนไทย, เรือนผู้ไทย และเรือนเผ่าอื่นๆ จะยึดหลักการวางเรือนโดยเฉพาะเรือนนอน เรือนหัวลอย และเรือนเกย (เขียบ) โดยวางให้สันหลังคาให้ชี้ไปทางทิศตะวันออก ตะวันตก เฉพาะเรือนครัว (ไฟ) จะวางขวางตะวันออก ตะวันตก คือ ให้สันหลังคาชี้ไปทางทิศเหนือและทิศใต้หรือจะวางตามเรือนนอน คือ ให้สันหลังคาชี้ไปทางทิศเหนือ ทิศใต้ ก็มีอยู่บ้าง ทั้งนี้จากการวิเคราะห์การวางตัวอาคารเรือนนอน สันอาคารตามตะวัน จะถูกทิศทางลมและพระอาทิตย์ขึ้นลง ทำให้ผู้อยู่อาศัย อยู่สบาย และประหยัดพลังงานโดยวิถีธรรมชาติที่สุด แต่สำหรับจังหวัดนครพนม อาคารที่ปลูกติดกับแม่น้ำโขงส่วนมากจะเห็นว่า การวางเรือนที่พักอาศัยเอาสันหลังคาวางตามการไหลของแม่น้ำโขง จะเห็นว่าตอนเช้าจะมีแสงแดดส่องเข้าเรือนนอนทางด้านยาวของตัวเรือน การแก้ปัญหาโดยการทำเขียบ (เกย) ออกมาบังด้านนี้พร้อมกับเพิ่มผนังและหน้าต่าง หรือตีไม้ระแนงบังแสงแดดร้อนตอนเช้าจนถึงเที่ยงวันจะมีให้เห็นอยู่ทั่วไป เรือนต้องถนัดตามหมู่บ้านของเผ่าต่างๆ ก็เช่นกัน ส่วนมากจะยึดถือการวางแบบเก่า คือ สันหลังคาอาคารวางให้สันชี้ไปทางทิศตะวันออก ตะวันตก แต่ก็ไม่ใช่ทุกหลังคาเรือนเสมอไป มีการวางเรือนนอนให้สันหลังคาชี้ไปทางทิศเหนือ-ใต้ ก็มี ทิศตะวันออกเฉียงเหนือ - ตะวันตกเฉียงใต้ ก็มี

4.3 องค์ประกอบเรือนที่พักอาศัย

องค์ประกอบเรือนที่พักอาศัยสามารถจำแนกได้ดังนี้

4.3.1 เรือนนอนหรือเรือนใหญ่

เรือนนอนหรือเรือนใหญ่ นับว่าเป็นเรือนสำคัญที่สุดในส่วนต่างๆ ของเรือนไทยอีสาน เพราะจะมีผนังหน้าต่าง ประตูเปิด ปิดได้มิดชิด ปลอดภัยในเวลานอน จะสังเกตว่าส่วนหลังคาปกติในอดีตจะมุงด้วยแป้นมุง หรือดินจี้ หลังคาจะสมบูรณ์เป็นรูปสามเหลี่ยม (Gable Roof) จะไม่นิยมทำเป็นทรงหมาแหงน (Lean to Roof), ฝาผนัง, เสา, คานจะนิยมใช้ไม้ดีที่สุดในบ้าน เสาจะใหญ่แข็งแรง การเจาะหน้าต่างด้านข้างจะหนีจุดศูนย์กลางของผนังไปอีกด้าน คือ อยู่ปลายเท้าเวลานอน ภายในห้องประกอบด้วย

เรือนนอน (ปกติ)

1. ห้องเปิง คือ ห้องที่มีหิ้งพระ วางสิ่งของสำหรับบูชา
2. ห้องกลาง คือ ห้องนอนของ พ่อ แม่
3. ห้องส่วหรือห้องโหม คือ ห้องนอนของลูกชาย หรือลูกสะใภ้ ถ้ามีลูกชายหรือลูกสาวหลายคน ต้องการห้อง จะทำเพดานสักตักทำเป็นห้องเพิ่มอีกต่างหาก

4.3.2 เรือนหัวลอย (ไทยกะเลิงเรียก หอลอย) ทางไทยลาวอีสานจะเรียกว่าเรือนแฝด หรือเรือนโง้งกรณีไม่ใช่เสาร่วม

เรือนนอน + เรือนหัวลอย
(ไทยนครพนม)

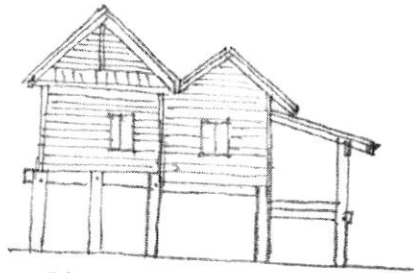

เรือนนอน + เรือนโง้ง
(ไทยอีสาน)

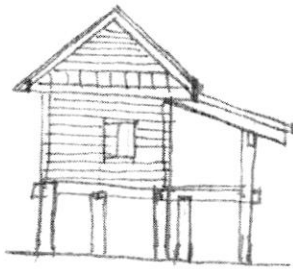
เรือนหัวลอยจะเป็นเรือนที่ใช้โครงสร้างคาน และเชื่อมเกาะกับเสาของเรือนใหญ่ และทำหลังคาจั่วอีกจั่วต่อจากเรือนใหญ่มีรางน้ำตรงปลายชายคาเรือนใหญ่ ทางนี้ เรียกว่า ช้างริน ของเดิมจะทำด้วยไม้โกรกท่อนเดียวกันรว หรือไม้แผ่น 3 แผ่น ทำเป็นรางด้วย ใช้อย่างไม้ยาแนว กันน้ำรั่ว เดิมนี่ใช้สังกะสีแทน

เรือนหัวลอยจะต้องเป็นจั่วรองจากจั่วเรือนใหญ่ ซึ่งที่นี้เรือนใหญ่เป็นประธาน เรือนหัวลอยเป็นรองประธาน เรือนหัวลอยไม่นิยมทำฝา กัน จะมีก็แต่ด้านผนัง คือ ด้านข้างจะมีฝา มีหน้าต่างหรือเป็นฝาทั้งหมดก็ได้ ส่วนใต้หลังคาเรือนหัวลอยจะเป็นพื้นที่อเนกประสงค์

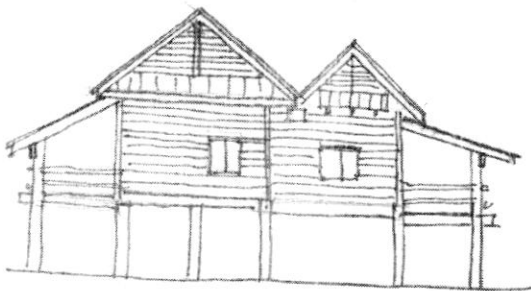
4.3.3 เชื้อ หรือ เกย

เรือนนอน + เรือนหั่วลอย + เชื้อ

เรือนนอน + เชื้อ

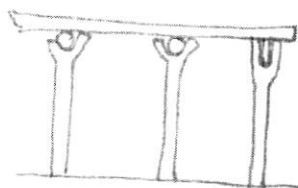

เชื้อ + เรือนนอน + เรือนหั่วลอย + เชื้อ

เชื้อ คือ ส่วนที่ต่อเทิบจากชายคาของเรือนใหญ่ หรือหั่วลอย การเอียงหลังคาไม่จำเป็นต้องเอียงองศาเท่ากับหลังคาเรือนใหญ่ และเรือนหั่วลอยส่วนมากเรือนใหญ่และเรือนหั่วลอยเมื่อใช้บ้านมุงหรือดินเผาจะมีองศาหลังคาชัน เพื่อการระบายน้ำได้สะดวกถ้าเกยทำหลังคาชันลัดกับเรือนใหญ่แล้วส่วนปลายชายคาก็จะกดให้ห้องมีความสูงจากพื้นถึงหลังคาตรงปลายชายคาเตี้ย ใช้ประโยชน์ไม่ได้เต็มที่

ในกรณีที่เรือนนอนหันติดริมโชนจะเพิ่มเชื้อกับเรือนนอนอีกก็ได้ เพื่อการพักผ่อนมองวิว ต่อมาจึงแก้ให้องศาไม้เท่ากันโดยใช้สังกะสีแทน คานรับพื้นของส่วนเกยบางที่จะเกาะกับเสาเรือนใหญ่หรือหั่วลอย บางที่ไม่เกาะจะตั้งเสาเล็กรับคานพื้นต่างหาก

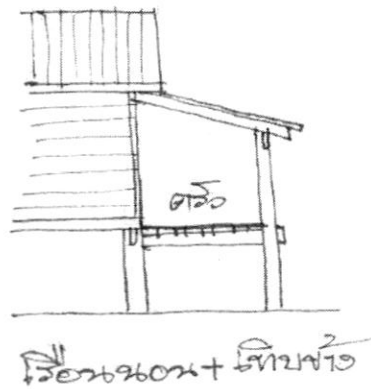
4.3.4 ขานหรือขานแดด

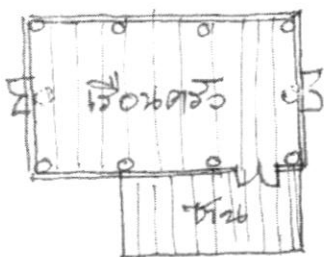
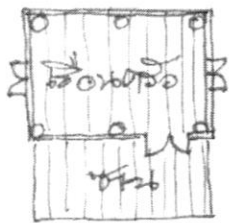
ขาน

ส่วนมากจะเป็นพื้นต่อจากเรือนใหญ่ และเรือนหั่วลอยเชื่อมระหว่างเรือนใหญ่ หรือเรือนหั่วลอย หรือเชื้อกับเรือนครัว (ไฟ) โครงสร้างจะแยกอิสระสามารถสร้างติดกับโครงหลักได้ ใช้ไม้กลมบ้าง เหลี่ยมบ้าง เหลือจากการเลื่อยบ้าง ไม้พื้นจะหนาพิเศษเพื่อกันฝนไม่ผุง่าย ระยะเวลาๆ มีการมุงหลังคา

กันฝน และอีกอย่างการทำห้องครัวโดยการต่อ
หลังคาเพิงหมาแหงนจากด้านสกัดของเรือนใหญ่
เรียกว่า เเท็บ

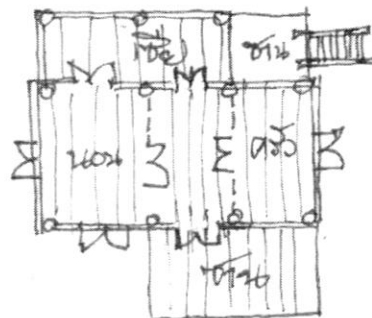

4.3.5 เรือนครัวหรือเรือนไฟ

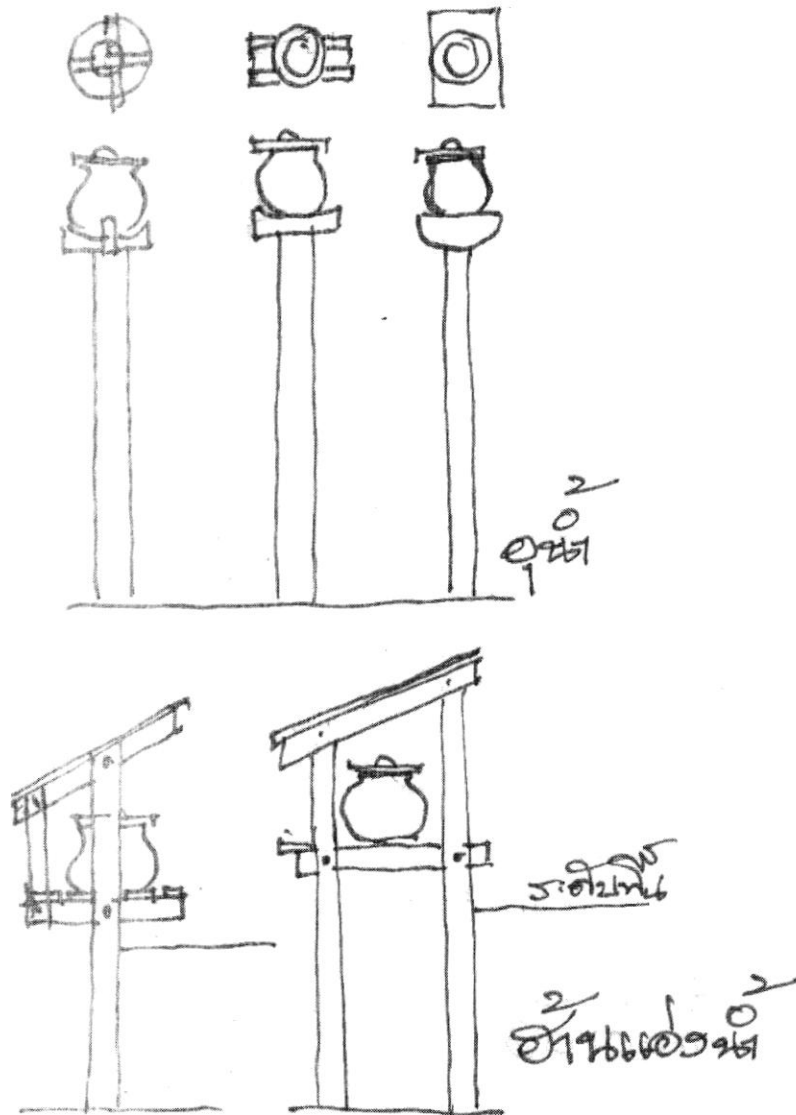
เรือนครัวหรือเรือนไฟเป็นส่วนต่างหาก
เรือนครัวเชื่อมกับเรือนใหญ่หรือเรือนนอนด้วยชาน
ส่วนมากจะยาวเป็น 2 ห้อง บางทีเจ้าของต้องการให้
ครัวมีขนาดใหญ่ขึ้น ก็อาจจะทำความยาวของเรือน
ให้ยาวเป็น 3 ห้องก็ได้

เรือนครัวสามารถต่อด้านข้างเป็นเตี้ยและ
เพิ่มห้องนอนอีก 1 ห้องก็ได้เช่นกัน แต่ถึงอย่างไร
ความสูงของหลังคาจะสูงไม่เกินเรือนใหญ่นั้นเอง

4.3.6 ช้านแอ่งน้ำ, อุ้งน้ำ

ลักษณะที่วางหม้อน้ำกินมีหลายลักษณะ คือ อุ้งน้ำ จะวางอยู่บนเสาไม้ทำติดกับบนหัวเสา และวางแผ่นรองเสริมด้วยกากมะพร้าวอีกก็ได้ หรือบางไม้รองรับ ช้านแอ่งน้ำ ลักษณะเป็นเสา 2 ต้นหรือ 4 ต้น

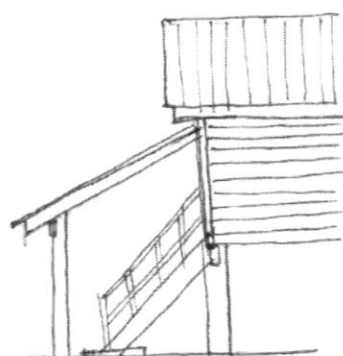
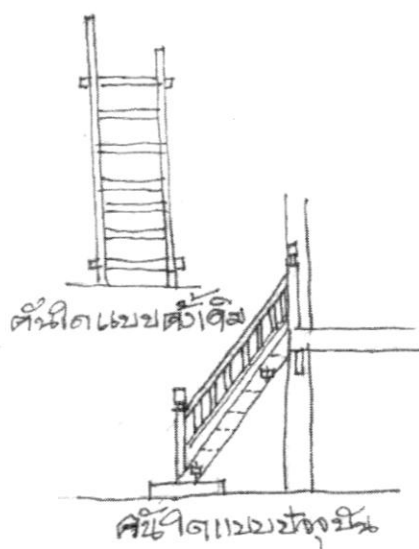

4.3.7 คันไถหรือกะไถ มีอยู่ 2 ชนิด คือ

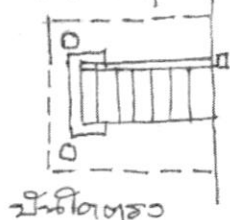
คันไถดั้งเดิมจะมีรูปร่างเหมือนคันไถลงมีแม่บันไค ซ้ายขวาทำจากไม้หรือไม้ไผ่ แม่บันไคที่ยาว เรียก พ่อบันไค แม่ที่สั้นเรียกว่า แม่บันไค สำหรับลูกบันไคใช้ไม้ทำมีการเข้าเตื่อยรัดหัว - ทำยบันไค เวลาไม่อยู่เรือนจะผูกเชือกถึงบันไคออกจากเรือน

ต่อมาคนที่สร้างเรือนอยู่ในเมืองได้พัฒนาเป็นบันไคมีลูกที่วางเท้าได้สะดวก ซึ่งสมัยเก่าเรียกว่า บันไคม้า พร้อมทั้งวางราวจับเพื่อสะดวกสำหรับคนสูงอายุ การทำหลังคาคลุมบันไคจะทำทรงเทิบหมาแหงน

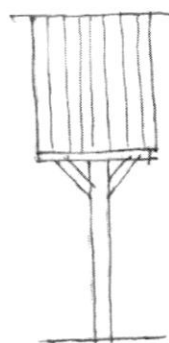
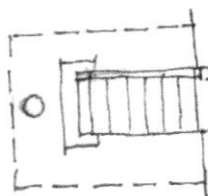
ลงมาตรงๆ ในกรณีเป็นบันไดพับผ้า หลังจากจะไม่พับผ้าตาม จะขยายทรงหมาแหงน ให้กว้างออกบางแห่ง
การค้ำหลังคาอาจจะมีเสาเดียว การทำลูกบันไดต้องลงเลขคี่เสมอ เช่น 5 ชั้น 7 ชั้น 9 ชั้น

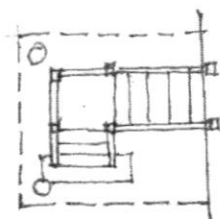
ค้ำบันไดแบบขึงบันได

ค้ำบันไดแบบขึงบันได

ค้ำบันไดแบบขึงบันได

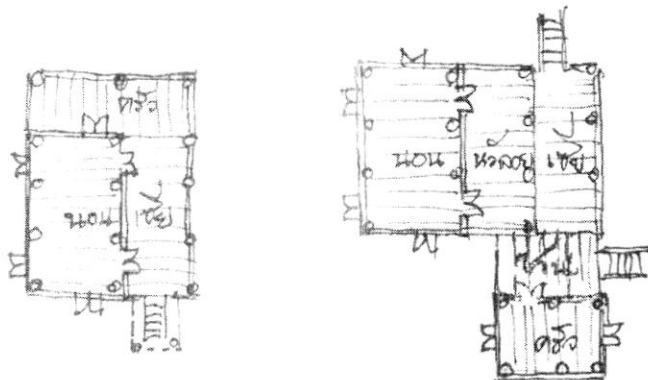

ค้ำบันไดแบบขึงบันได

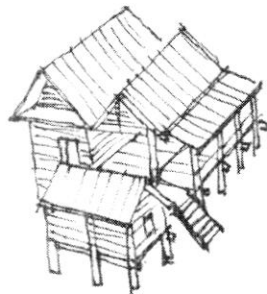
4.4 รูปแบบของเรือน

เรือนที่พักอาศัยของคนเมืองและคนพื้นเมือง เผ่าต่างๆ ที่อาศัยอยู่ในอดีตส่วนใหญ่จะมีลักษณะรูปแบบโครงสร้างอาคาร คล้ายๆ กัน แตกต่างกัน แต่วัสดุประกอบเรือน เช่น วัสดุผนังหลังคา วัสดุกรุผนัง วัสดุประตูหน้าต่าง กระดาษ ฯลฯ เรือนในเมืองและหมู่บ้านต่างๆ ในจังหวัดนครพนม มีลักษณะแยกได้ ดังนี้

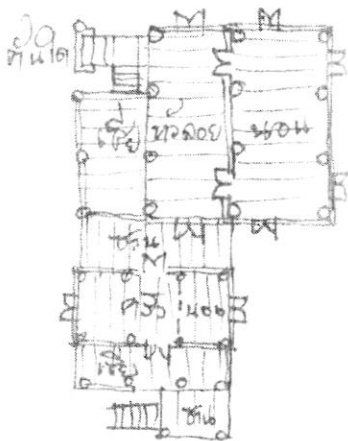
4.4.1 เรือนนอนชนิดมีเรือนหั่วลอย

1. เรือนนอน+หั่วลอย
+ ครัวครัว

2. เรือนนอน+เรือนหั่วลอย
+ ครัว+ ครัว + เรือนครัว

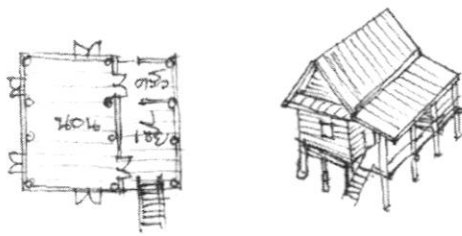
3. เรือนนอน+เรือนหั่วลอย+ ครัว
+ ครัว+ เรือนครัว 3 ห้อง + ครัว+ ครัว

1. เรือนหั่วลอยที่มีเตี้ยตัน
สกัดเป็นเพิงหมาแหงน หรือ เตี้ย
บริเวณส่วนนี้จะเป็นครัว และ
ห้องนอนส่วนต่อเติม

2. เรือนหั่วลอยมีเตี้ย
ด้านข้าง และมีชานและเรือนครัว
(ไฟ) ด้านสกัด

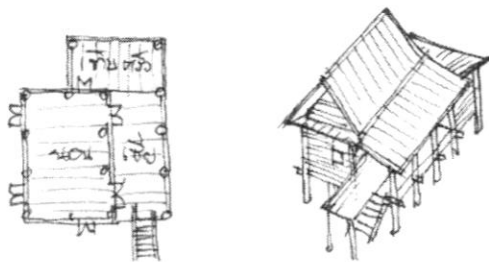
3. เรือนหั่วลอยที่มีเตี้ย
ด้านข้าง และชาน (มีหลังคาคลุม) +
เตี้ยของครัวในกรณีที่มีสมาชิกใน
ครอบครัวมากจะขยายขยาย
ห้องนอนโดยแบ่งเรือนครัวเป็น
ห้องนอนเพิ่มได้อีก

4.4.2 เรือนนอนที่มีเกย (เขีย) ในที่นี้จะเรียกว่า เรือนเกย

1. เรือนเกย (เขีย) ที่มีครัวในเกย

1. เรือนนอน + เกย (เขีย) ครัวอยู่ในเกย

2. เรือนเกย (เขีย) ที่มีเต็บหรือเบิงข้าง โดย
ใช้บริเวณ เต็บแทนครัว

2. เรือนนอน + เกย (เขีย) + เต็บข้าง (ครัวอยู่ในเต็บ)

3. เรือนเกยที่แยกเรือนครัว (ไฟ) มีชาน
เชื่อม

3. เรือนนอน + เกย (เขีย) + ครัว + เรือนครัว (ไฟ)

ความยาวของเรือนทุกหลังจะเป็นมาตรฐานคือ 3 ช่วงเสา (3 ห้อง) ยกเว้นเรือนเหี่ยว, เรือนครัว
ไฟ มี 2 ช่วง แต่บางครั้งอาจจะมี 3 ช่วง ที่มี

วิธีต่อมามีได้

① ที่เทียบดูลม

② ที่เทียบยาว 2 ช่วงเสา
ที่มีบันไดขึ้นลง (ต่อ 110)

③ ที่เทียบยาว 2 ช่วงเสา
ที่มีบันไดขึ้นลง

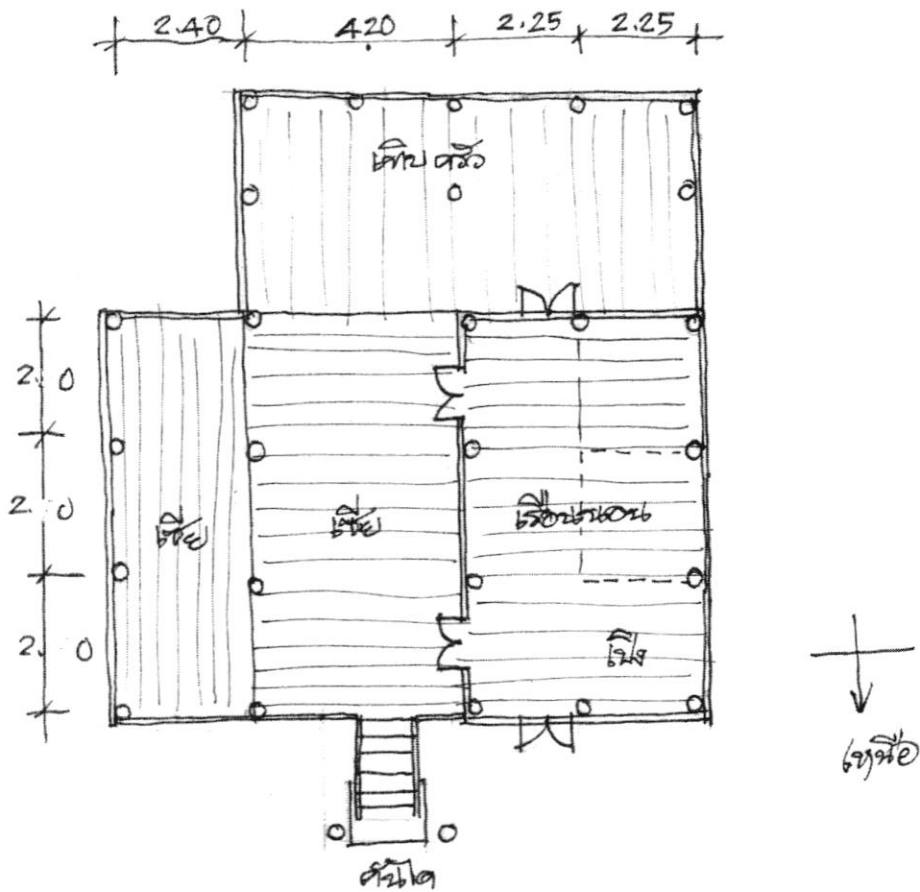

บทที่ 5

รูปแบบการรังวัด และรูปต่างๆ ของเรือนที่พักอาศัย

รูปแบบการรังวัด และรูปต่างๆ ของที่อยู่อาศัย เรือนของเผ่าไทยลาว, ผู้ไทย, ไทยย้อ, ไทยแสก, ไทยโล้, ไทยกะเลิง, ไทยข่า, ไทยเวียต รวมทั้งหมด 21 หลัง ยกเว้นเรือนไทยกุลลาไม่สามารถหาได้ ปัจจุบันได้เปลี่ยนเป็นไทยปัจจุบันไปหมดแล้ว ซึ่งเรือนเหล่านี้จะมี 2 ประเภทคือ เรือนชนิดมีหัวลอย และเรือนชนิดเรือนเกย เรือนประเภทนี้จะครบแทบทุกชนเผ่าจะขาดอยู่บ้างเฉพาะเผ่าไทยแสก และไทยข่า เพราะเรือนที่ไม่สามารถนำมาลงในงานนี้ได้ถูกรื้อถอนไปหมดแล้ว สอบถามจากผู้รู้ในหมู่บ้านว่า สมัยแต่ก่อนมีเรือนชนิดหัวลอยอยู่แต่อธิบายไม่ได้ว่ามีลักษณะรายละเอียดอย่างไร

รูปแบบและรายละเอียดต่างๆ ประกอบด้วย แปลนชั้นบนของเรือน ส่วนใต้ถุนข้างล่างเป็นเสาโถง รูปด้านเรือนด้านสกัด และรายละเอียดต่างๆ ของเรือนในเรื่องโครงสร้างพร้อมคำอธิบาย และระบุชื่อเจ้าของเรือน และบ้านเลขที่ ที่ตั้งของเรือน และท้ายเล่มได้แสดงรูปที่ไม่ได้ทำรังวัด แต่อาจจะเป็นประโยชน์ เช่น เรือนร้านค้า เล้าข้าว เรือนเครื่องผูก (ไม้และไม้ไผ่) ที่คิดว่าหายากมากที่สุดเหลืออยู่ในปัจจุบัน

ခန်း + ခန်း + အိပ်ခန်း

ခန်း + ခန်း + အိပ်ခန်း (အိပ်ခန်းအတွက် 1/2 x 0.70)

အိပ်ခန်းအတွက် အိပ်ခန်း (အိပ်ခန်း)

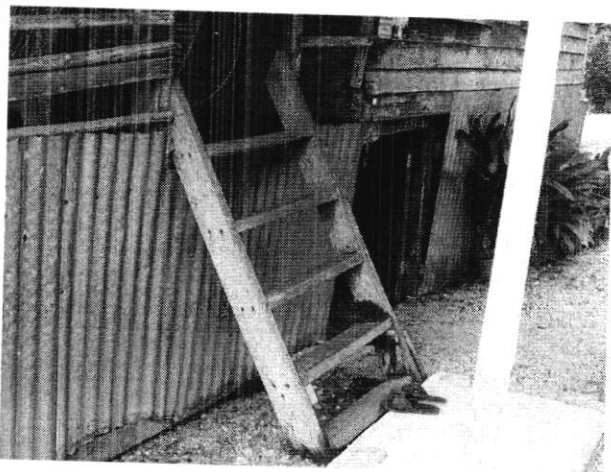
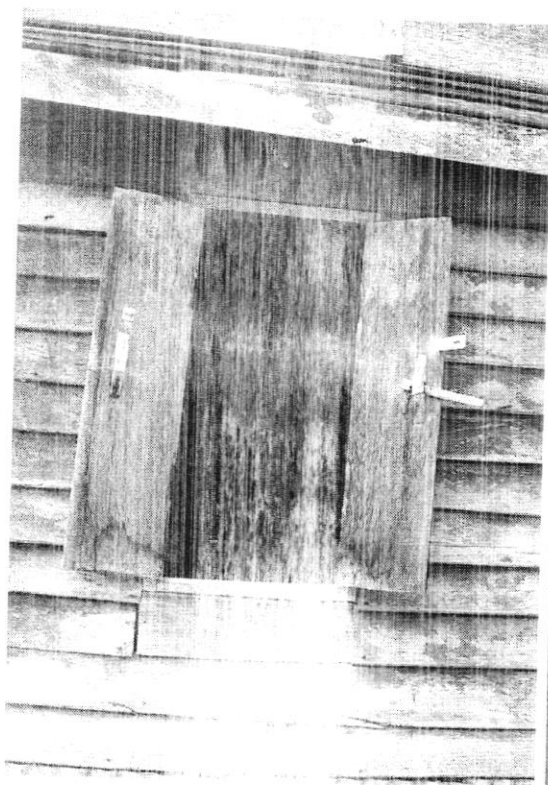
အိပ်ခန်း အိပ်ခန်း အိပ်ခန်း

အိပ်ခန်း 49 အိပ်ခန်း

၀. အိပ်ခန်း အိပ်ခန်း

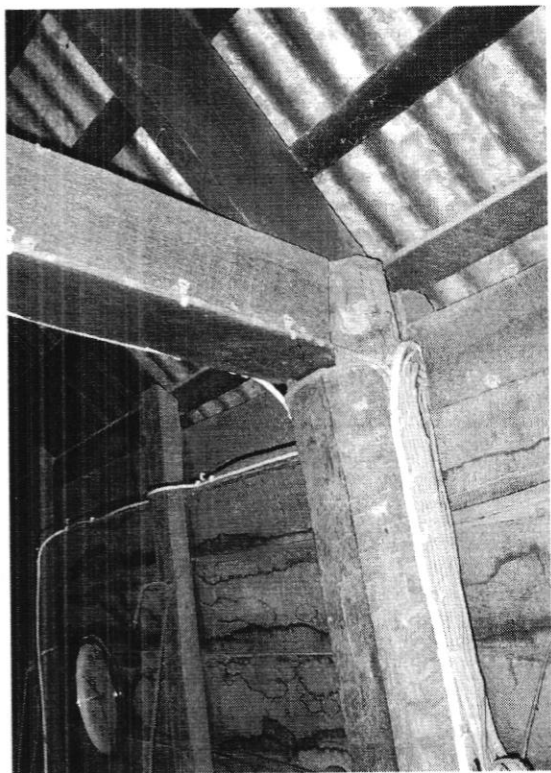
จะเห็นเรือนเกย (เขีย) มีเทิบบันได

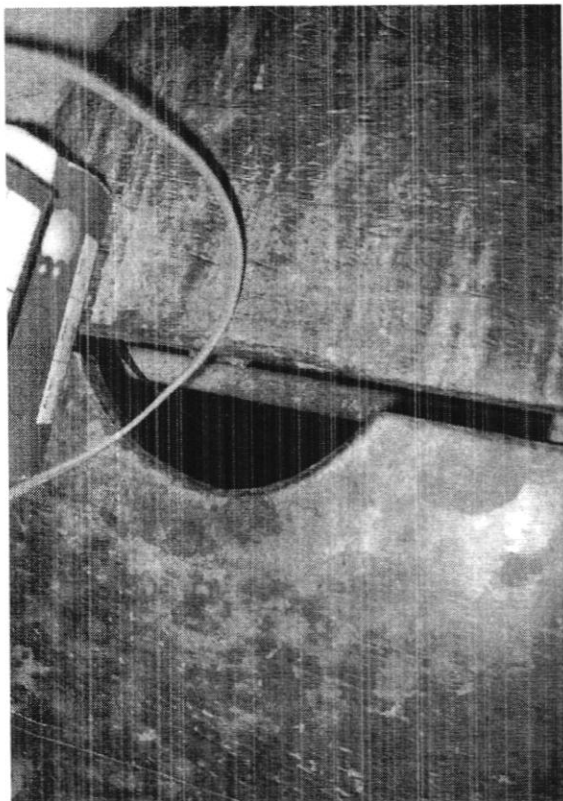
หน้าต่างและบันได

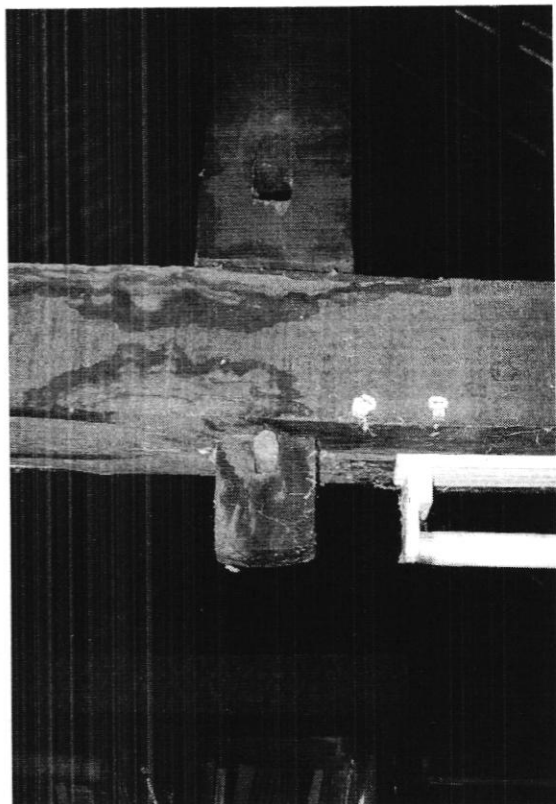
พื้นไม้แคนหนา 1 1/2" x 0.70 ซม.

เห็นบากหูโป่ง (หูกะต่าย)

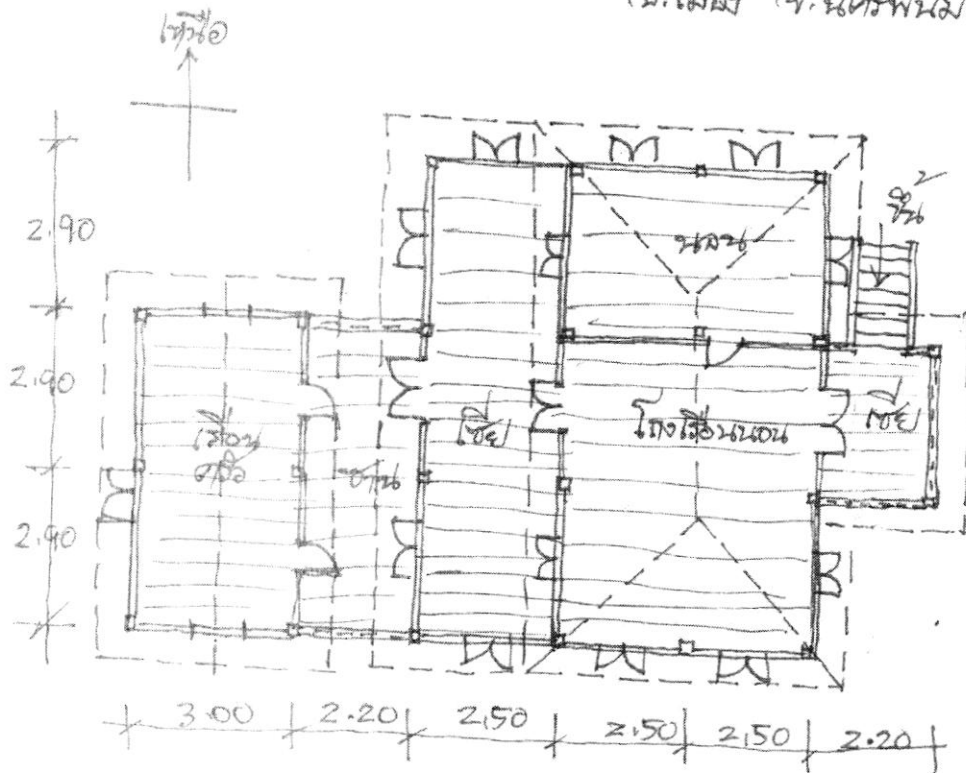

พื้นเปิดช่องทำรูระเวลากกลางคืน

ตั้งวางบนซุ้มมีเตี้ยและโร

เรือนไทยกลาง
 เจ้าของ ประจักษ์ นาคาสกุล
 เลขที่ 2 ถนนดำรงประสิทธิ์
 อ.เมือง จ.นครพนม

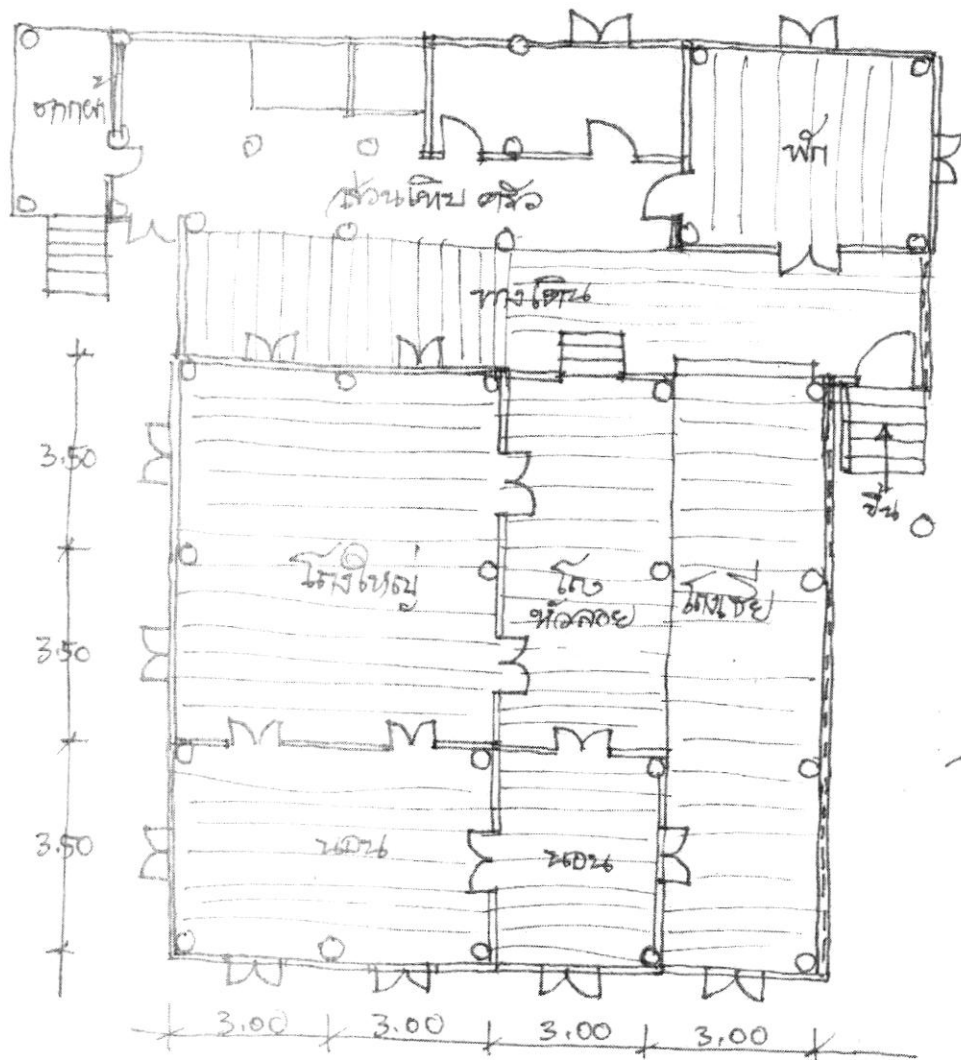
คาน้ำร้อน (คาน้ำ) + ครัว + โถง + ห้องนอน + ครัว

รูปตั้ง ด้านหลังมองเห็นเรือนครัวจริงๆ เป็นห้องนอน

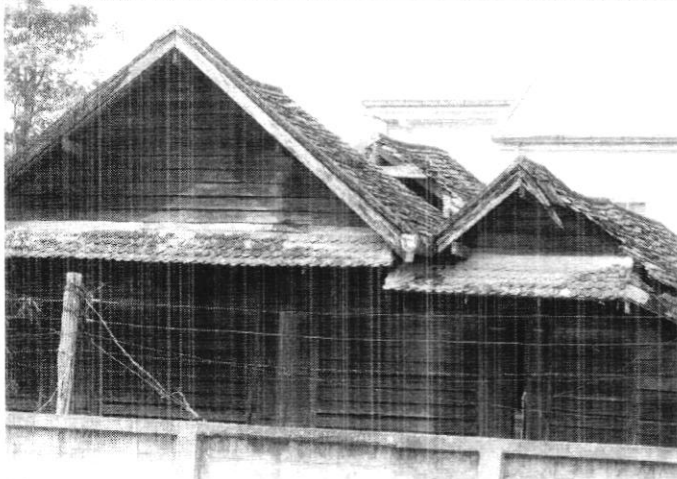

ด้านหน้าทำเพิงขายของบังตัวเรือน

เรือนนอน + ครัว + ห้องน้ำ + โถง

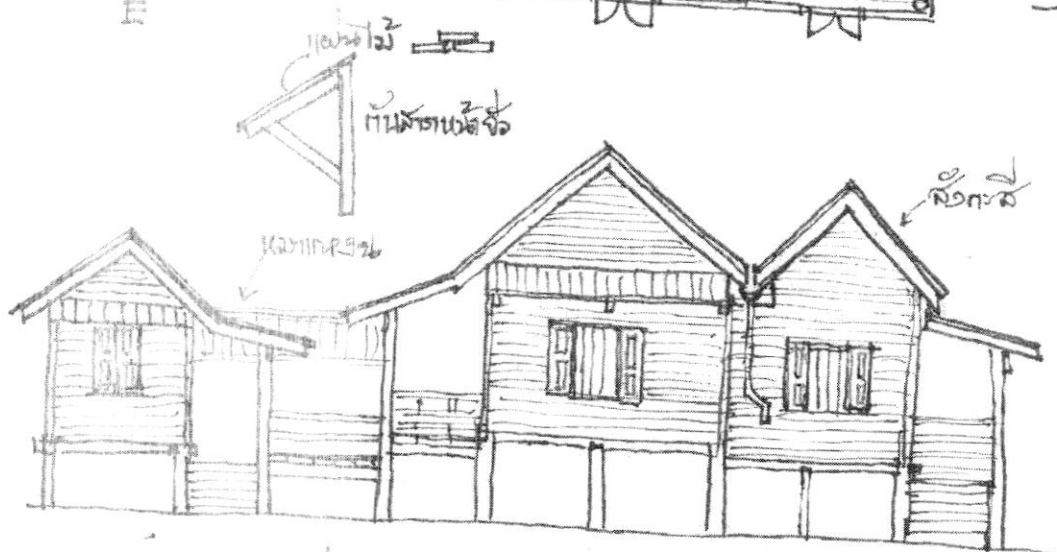
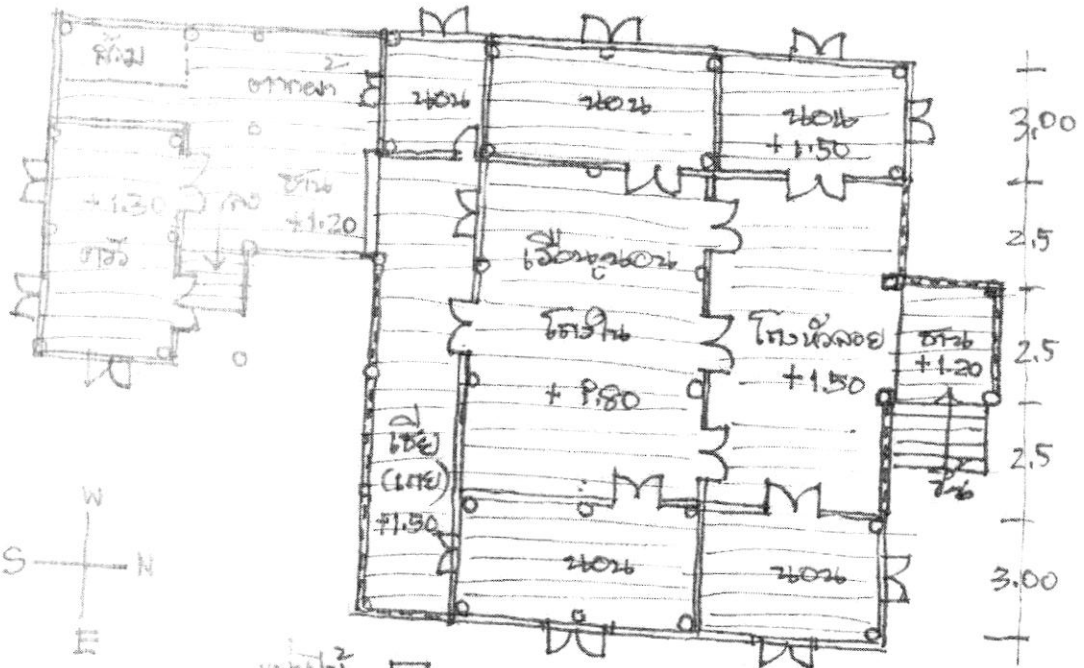
เรือนไทย-ภาคอีสาน) เจ้าของ หอวังนาฬิกา
19 ถนน ราชดำเนิน
๑. เลี้ยว ๑. นพรัตน์

จากภาพจะมองเห็นว่ามุงด้วยดินเผา
น้ำหนักมากเกิดการรั่วซึมของแผ่นทำ
ให้ไม้รับหลังคาผุพังยับยู่ตัว เจ้าของยังไม่ซ่อม ด้านนี้จะเห็นเรือนนอน เรือน
หัวลอย เชื้อ อย่างชัดเจน

ด้านหน้าเรือนจะมีผนังระแนงบังแดด
ได้อย่างดี

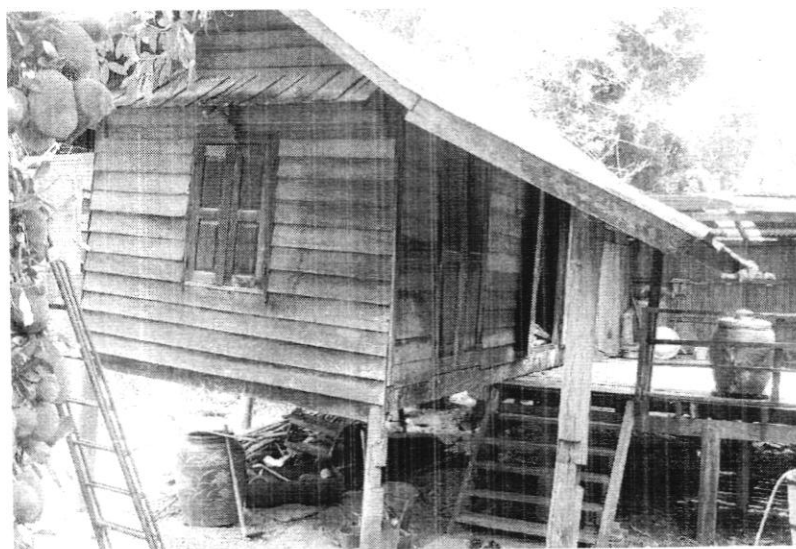
$\frac{2}{\text{ค่าคงที่ } a \text{ และ } b \text{ เป็นค่าคงที่}}$ $\frac{1}{\text{ค่าคงที่ } c \text{ และ } d \text{ เป็นค่าคงที่}}$
 $(\text{เมื่อ } a \text{ และ } b \text{ เป็นค่าคงที่})$ $\frac{1}{\text{ค่าคงที่ } c \text{ และ } d \text{ เป็นค่าคงที่}}$
 $\frac{2}{\text{ค่าคงที่ } a \text{ และ } b \text{ เป็นค่าคงที่}}$ $\frac{1}{\text{ค่าคงที่ } c \text{ และ } d \text{ เป็นค่าคงที่}}$
 $\frac{1}{\text{ค่าคงที่ } a \text{ และ } b \text{ เป็นค่าคงที่}}$ $\frac{1}{\text{ค่าคงที่ } c \text{ และ } d \text{ เป็นค่าคงที่}}$

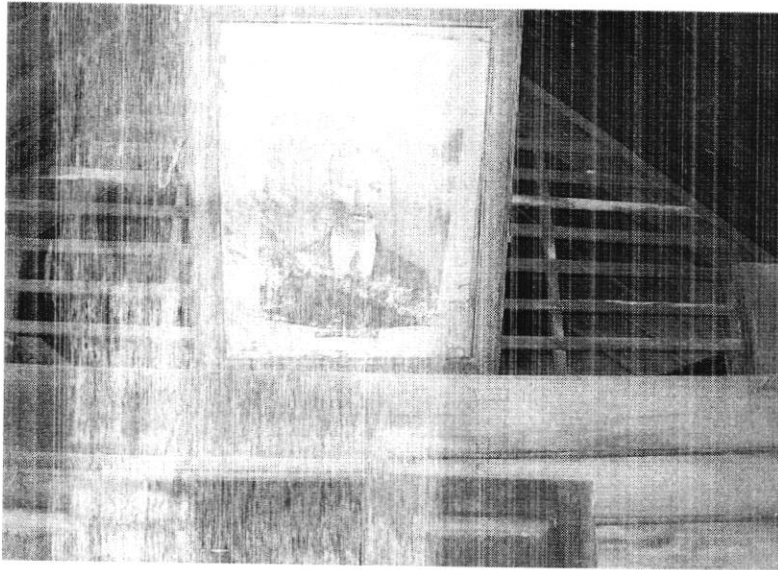
เรือนนอน + เรือนหัวถอยของชาว
ไทยอีสานจังหวัดนครพนม

ด้านหน้าเรือน เห็นชานเล็กๆ
มีเทิบคุม

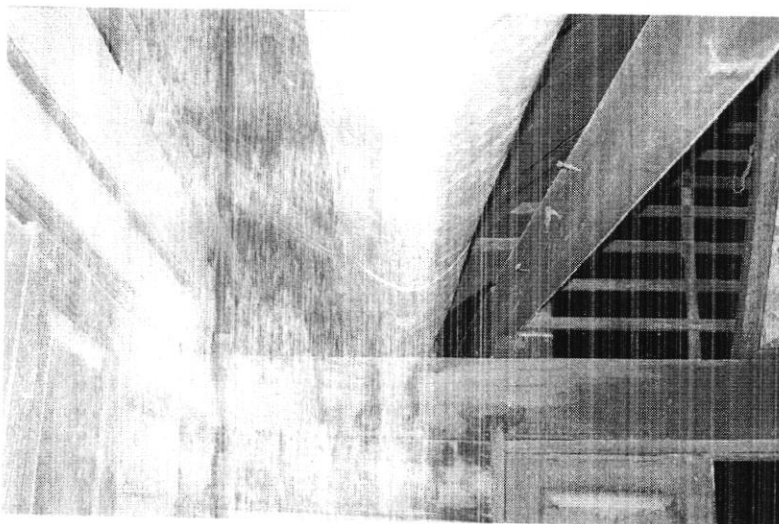
เรือนครัว (เรือนไฟ)+ เติบ + ชาน
เชื่อมต่อกับเรือนใหญ่ (เกย)

ระหว่างกันห้องด้วยผนังเกล็ดไม้
ช่องบนจะเห็นการตีไม้ระแนง
ระบายลมเพดานตีไม้จริงเป็นผ้า
เอียงตามจันทัน

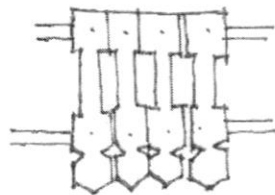
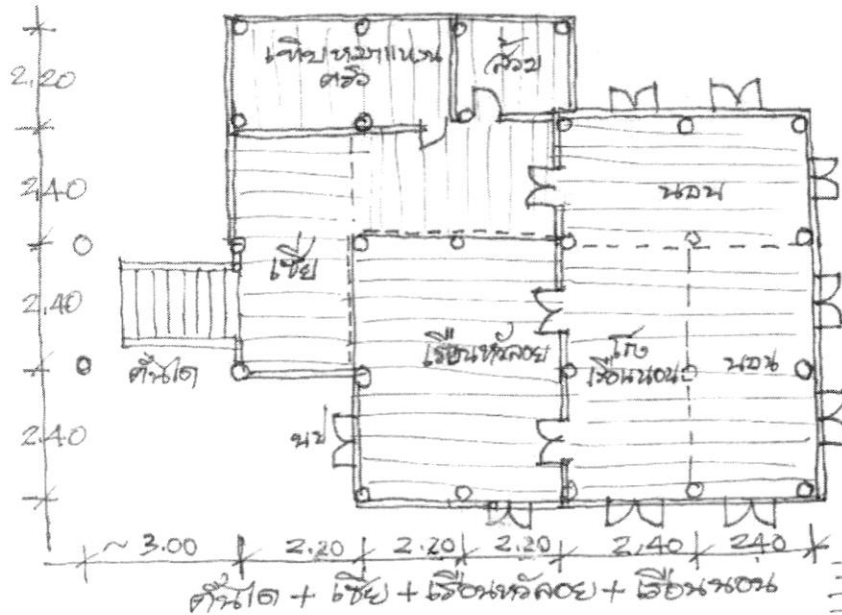

การทำน้ำอ่างรับน้ำฝน
การใช้ไม้ระแนงตั้งห่าง ๆ

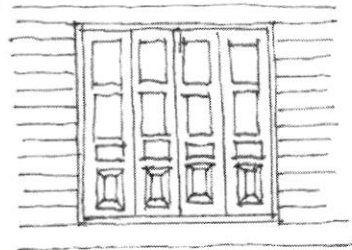

วางระบายน้ำระหว่างเรือน
นอนและเรือนหัวลอย

เรือนไทยกลาง (อีสาน) ชนิดเรือนหลังคา
 ใต้ถุนสูง ฐานปรางค์อิฐ ฐาน 26 เมตร
 เลขที่ 722 ต. หนองบัวลำภู อ. หนอง
 อ. หนองบัว

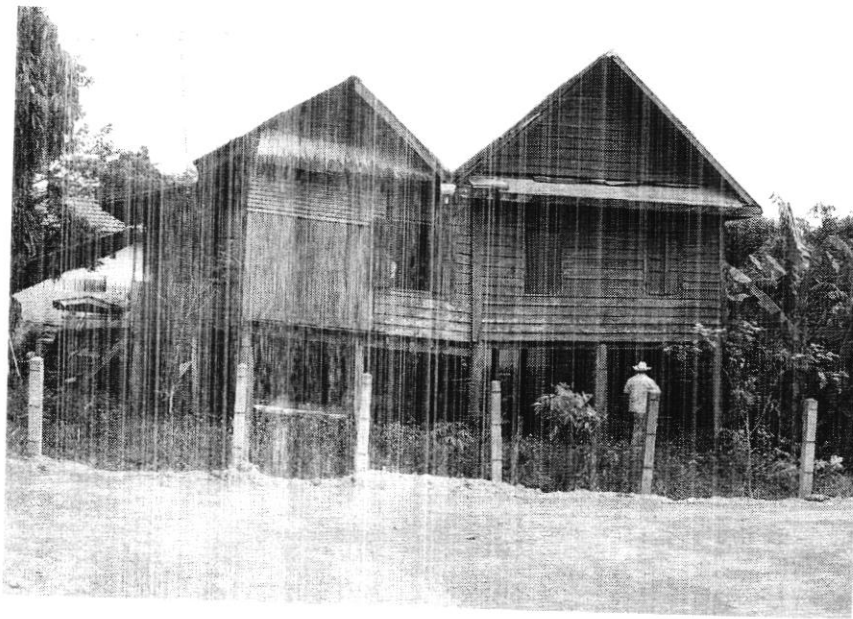
ลายไม้กลึงไม้ท่อน

หน้าต่างบานประตู
 ไม้ท่อน

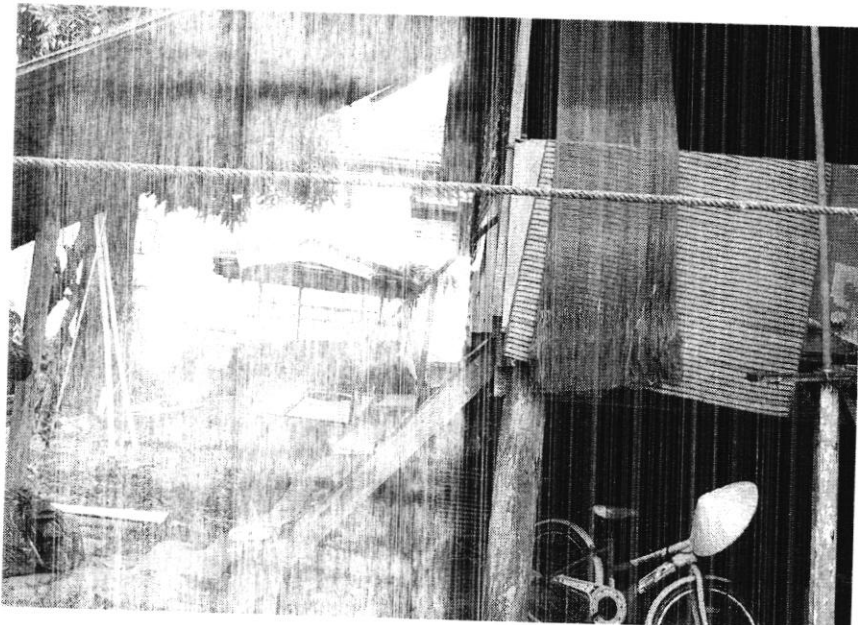
บันได + โถง + ห้องนอน + ห้องนอน

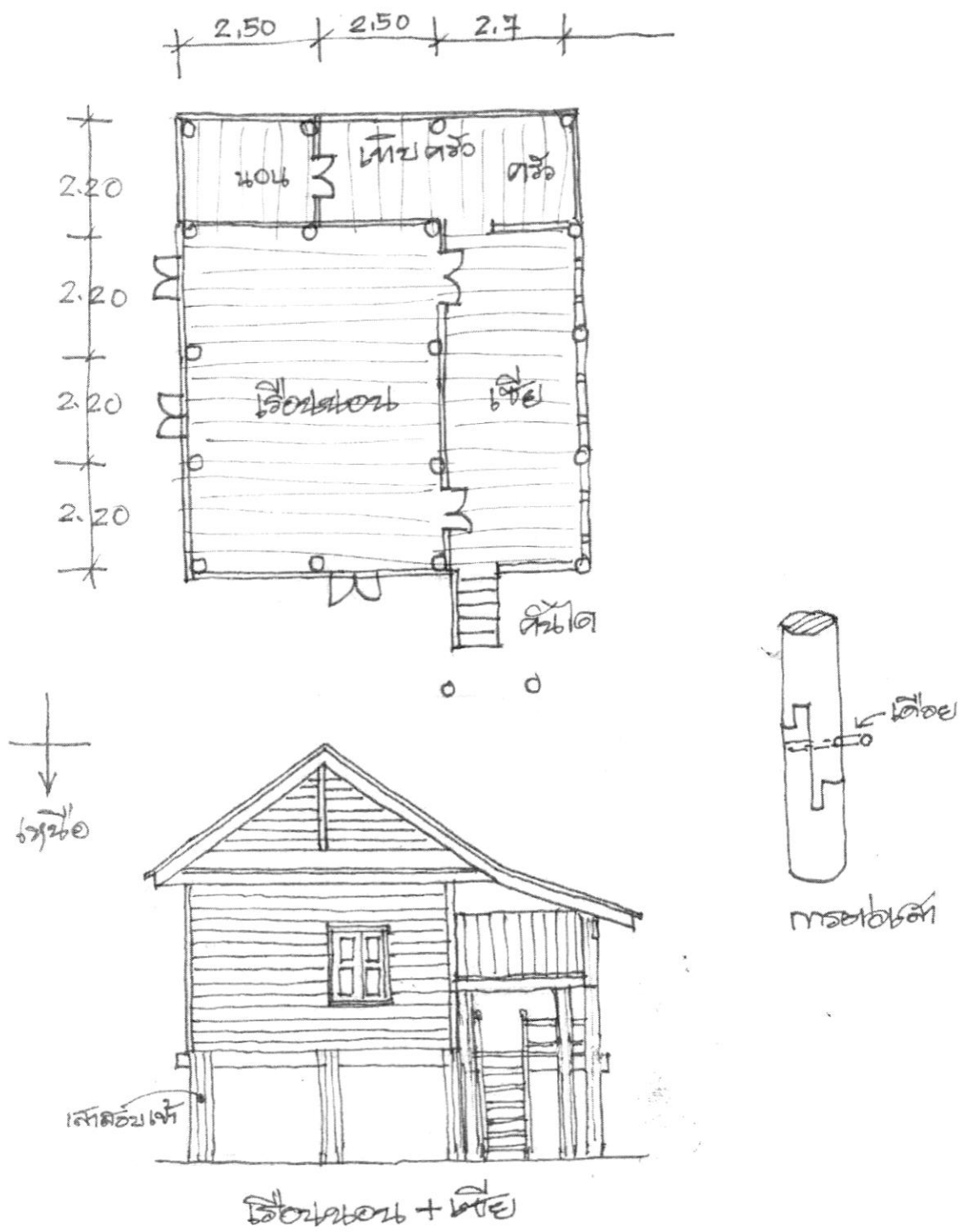
จะเห็นเรือนนอนจั่วสูงเป็น
เรือนประธานเรือนหัวถอย
และเขี้ยว

หน้าต่างด้านนี้เปิดถึงพื้น
ระบายลม เข้าจากแม่น้ำโขง

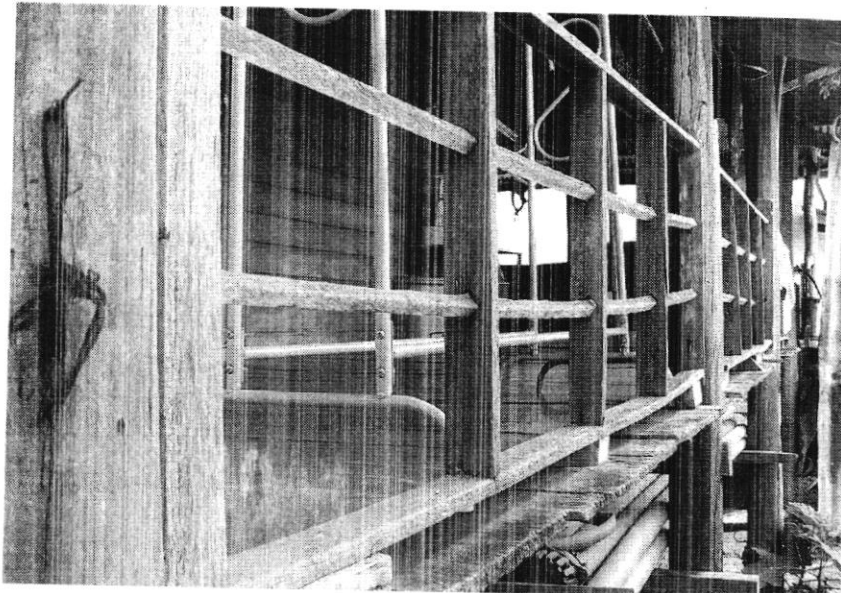
บันไดไม้เพิงคลุมกันฝน

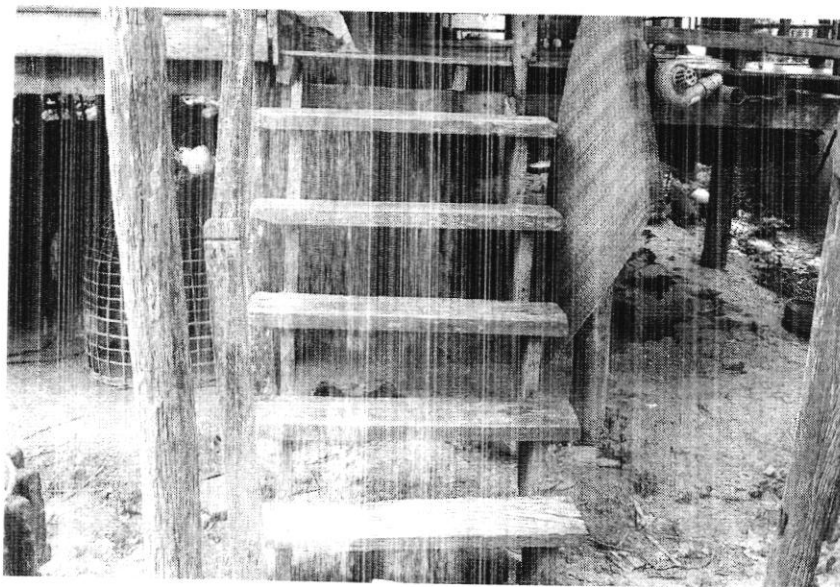
គំនិតប្រឆាំងនឹងការកែច្នៃ (៣៥)
 ក្នុងនាម យុវជន ខ្មែរ
 ឆ្នាំ ៨០ ចាប់ផ្តើមការងារ
 ©. ឆ្នាំ ២០០១ ៧. ៧៧៧៧៧

ประเภทเรือนเกย (เขีย) จะ
เห็นเรือนนอนสูงใหญ่เป็น
เรือนประธาน

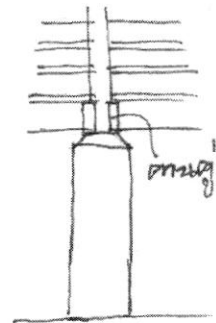

ราวระเบียงเจาะสอดไม้
ระเบียงสวยงาม

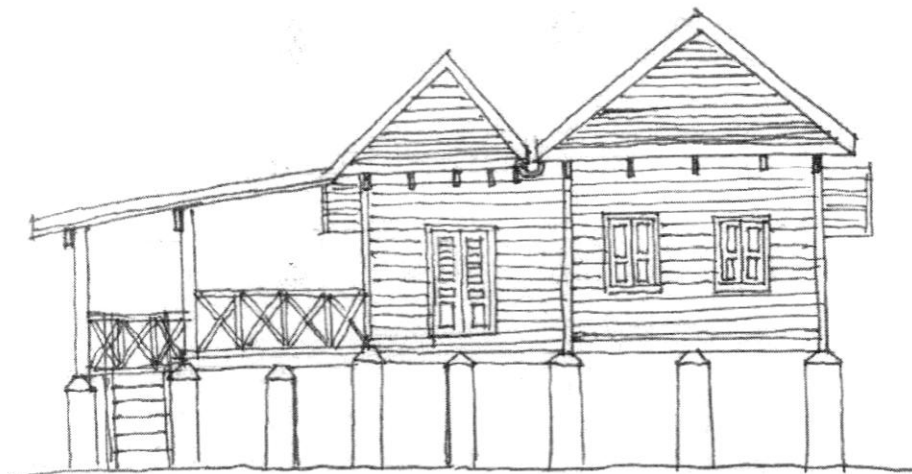

บันไดขึ้น 5 ชั้นราวจับค้ำ
ซ้ายมือ

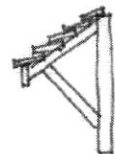
উপদী ৫৪৪ ম. স্কুল, চাঁদপুর জি.ও.এ. ১৭১৩১১.

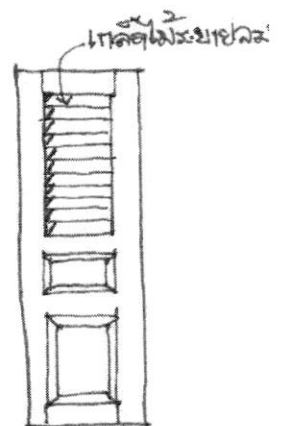
சென்னை

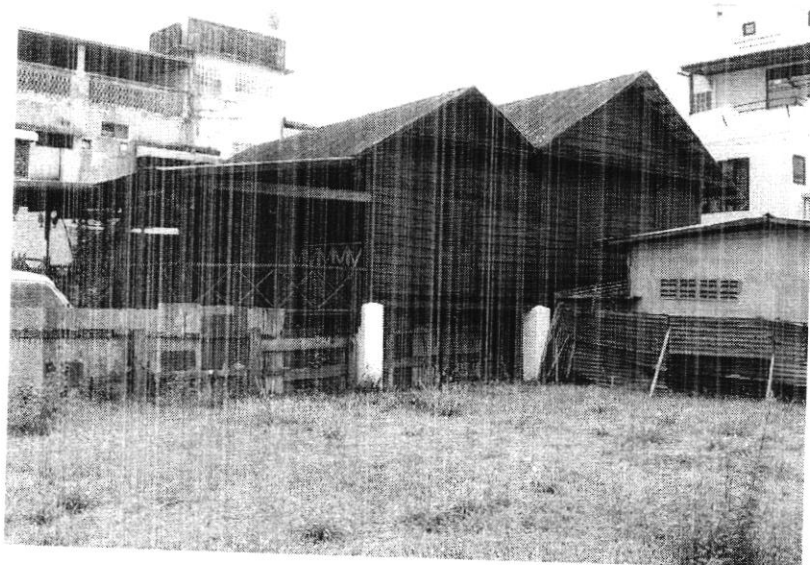
$\frac{1}{2}mv^2 + \frac{1}{2}I\omega^2 + \frac{1}{2}kx^2$

ਮਾਧਨਗਲਾਖੰਡੀਪਾਤ

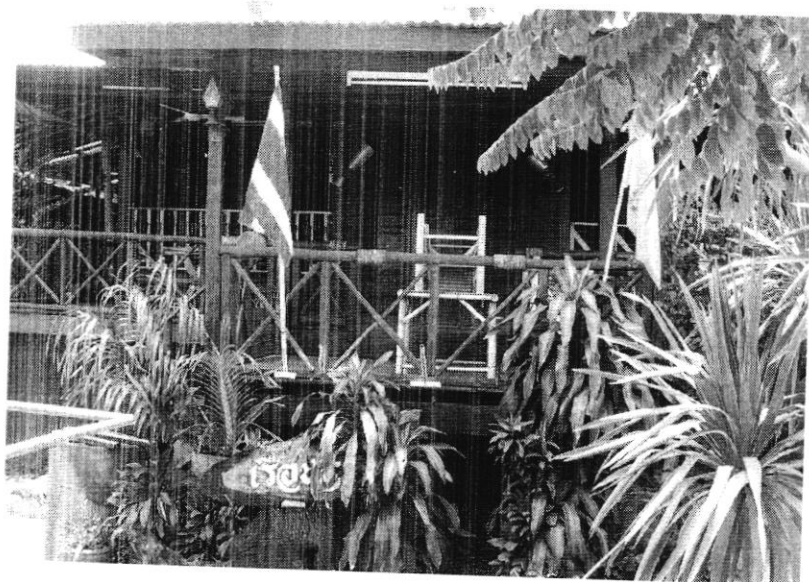
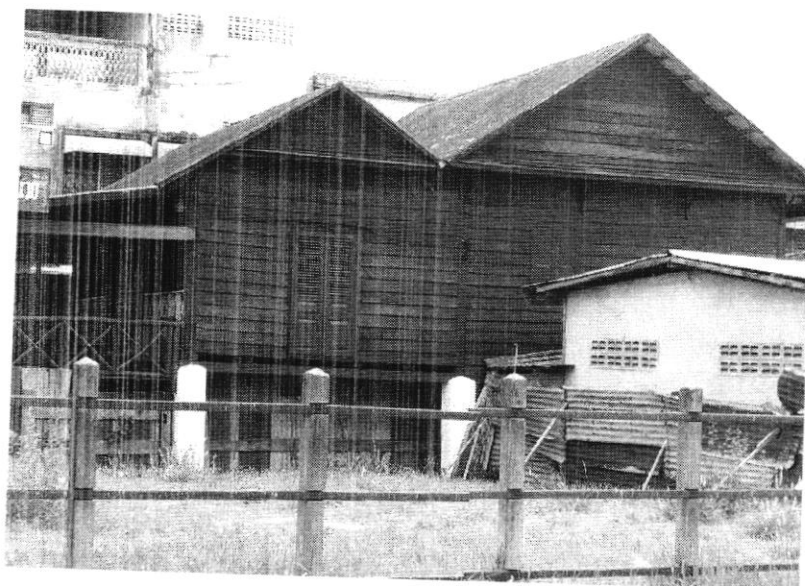
21/26/2020

เรือนไทยลาว บ้านเลขที่ 588

ถ.สุนทรวิจิตร อ.เมือง

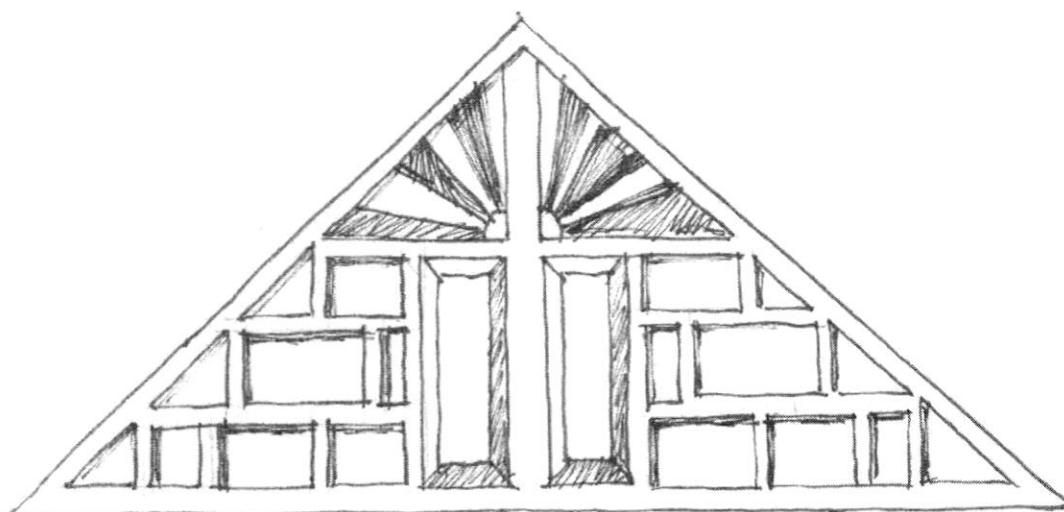
จ.นครพนม

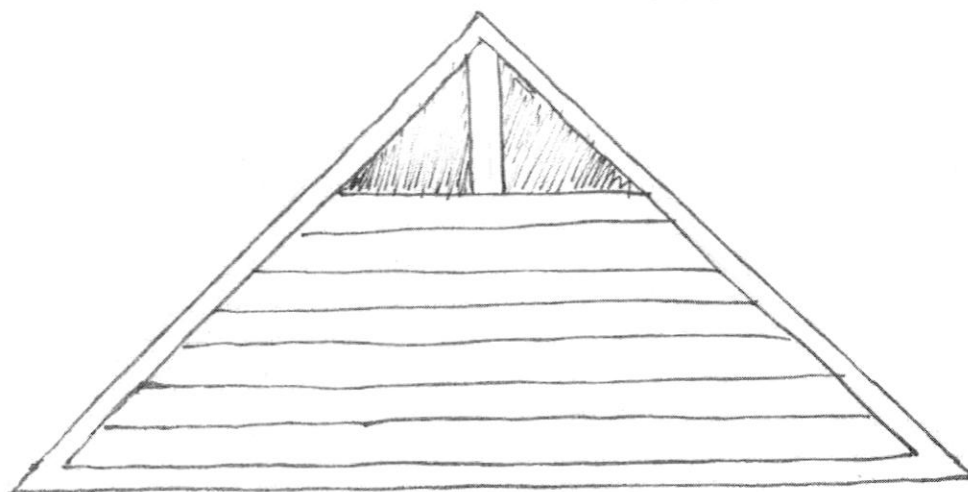
แสดงการปรับปรุงทาสีใหม่ จะเห็น
เตี้ย, เรือนหัวลอย, เรือนนอน

สัณฐานเรือนหัวกลด

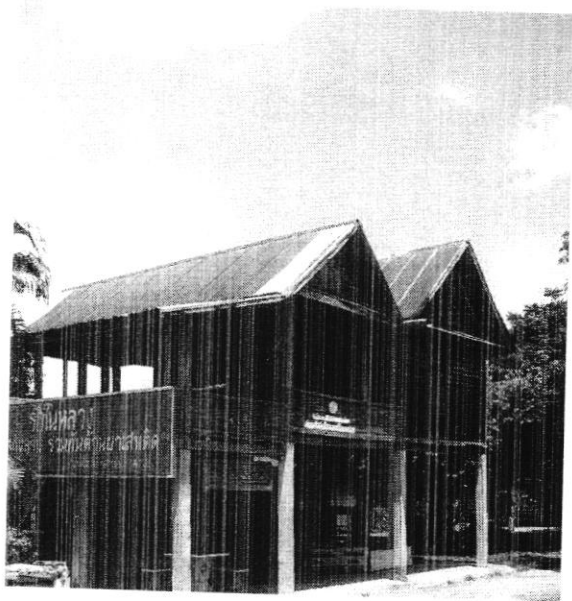

สัณฐานเรือนพจน

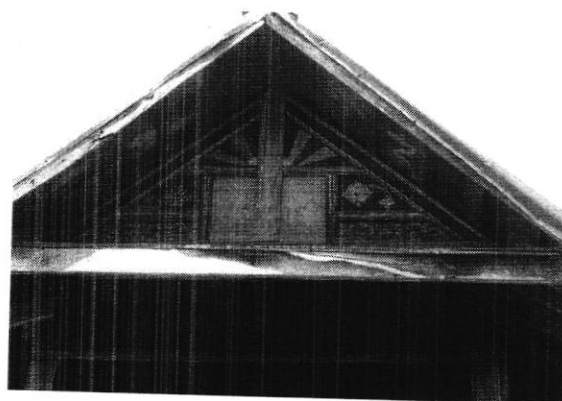

สัณฐานเรือนพจน

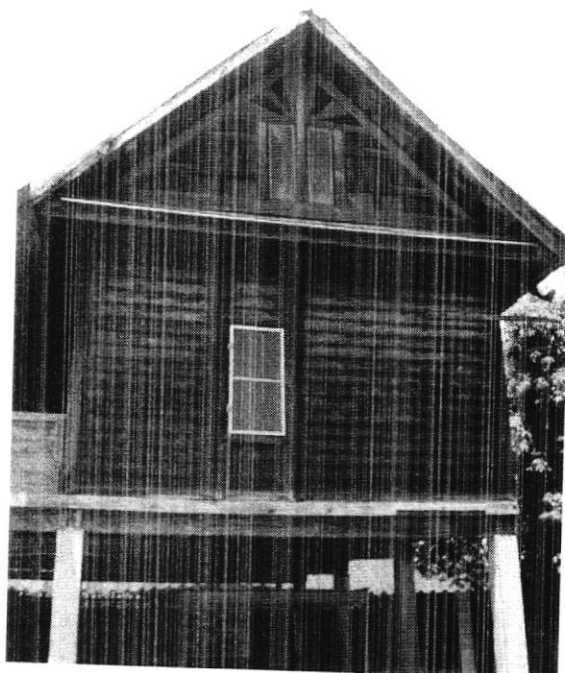
ลายสัณฐานเรือนของ ชาวผู้ไทย และ ชาวไทยท่า, กะเลิง ไส้

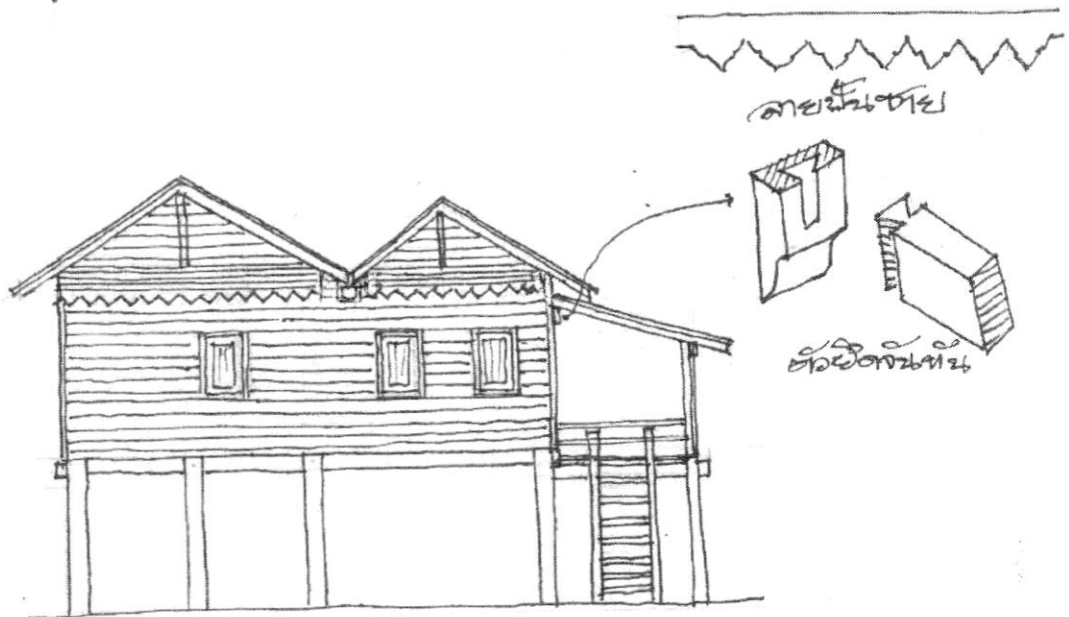
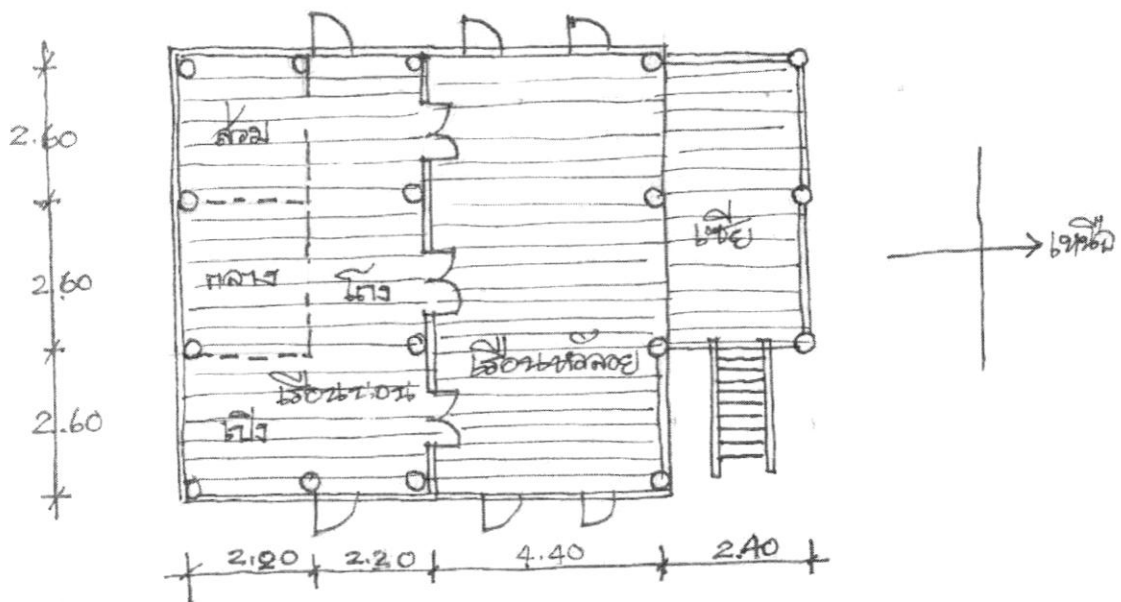

กุฏิพระวัดบ้านกลางใหญ่ ต.บ้านกลาง อ.ธาตุพนม
(ผู้ไทย)

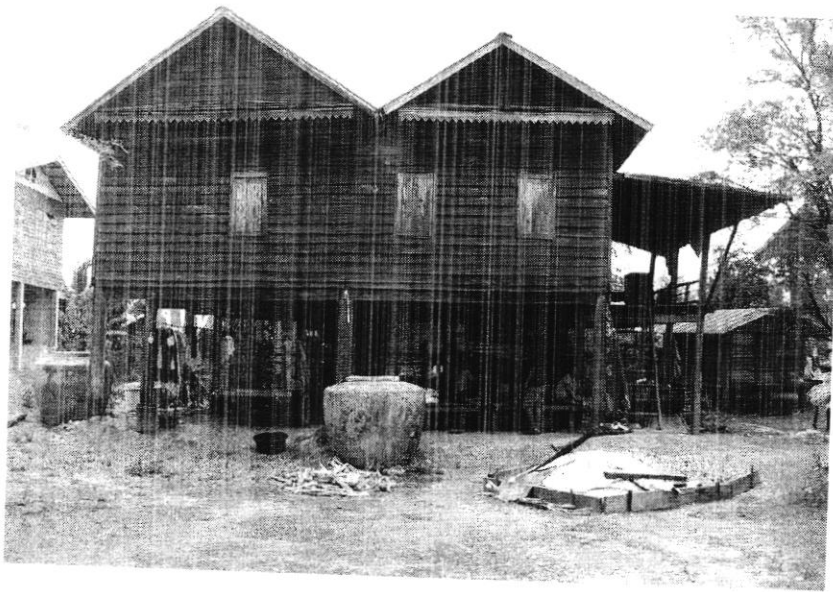

สีหน้าเรือนเรือนนอนและเรือนหัวถอย

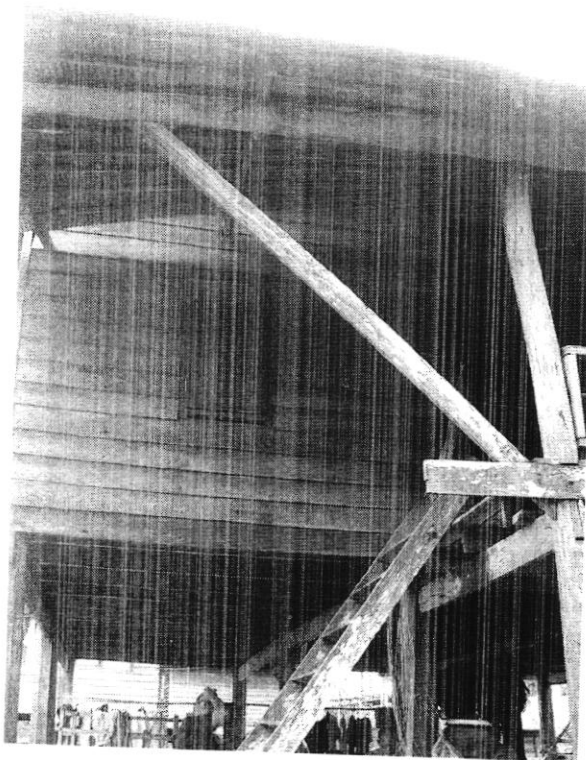

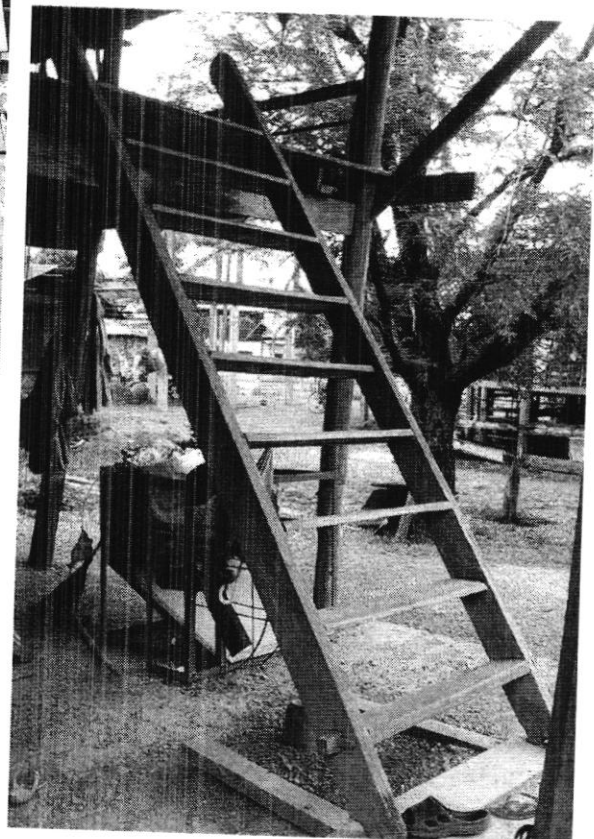
1. ไม้กระดาน
 2. ไม้ฝา
 3. ไม้ฉาก
 4. ไม้ระแนง
 5. ไม้คาน
 6. ไม้คาน
 7. ไม้คาน
 8. ไม้คาน
 9. ไม้คาน
 10. ไม้คาน

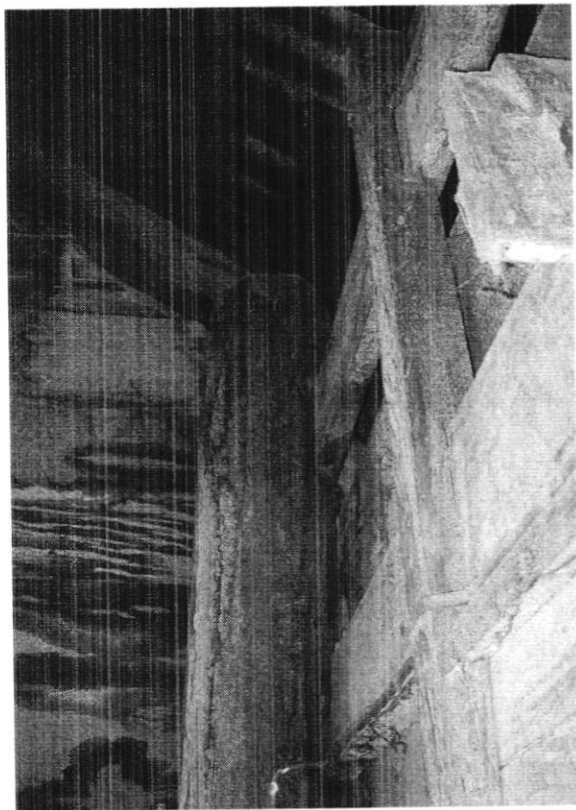
จะเห็นเรือนนอน จั่วสูงเป็น
เรือนประธานเรือนหัวถอย
จั่วสูงรองจากเรือนนอนลาย
เชิงชาย (ปั้นชาย) เฉพาะตัว

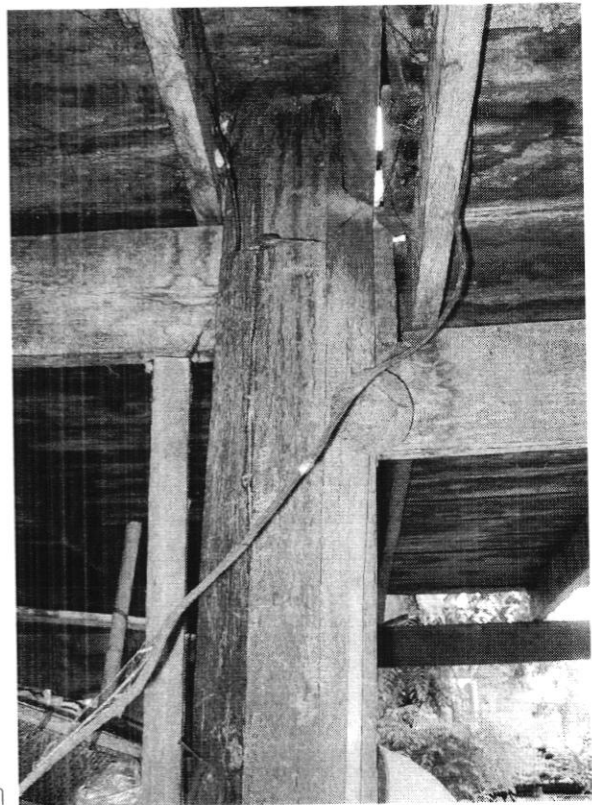
หลังคลุมบันไดจะมีไม้ค้ำโดย
ไม่ต้องมีเสาค้ำหลังคา

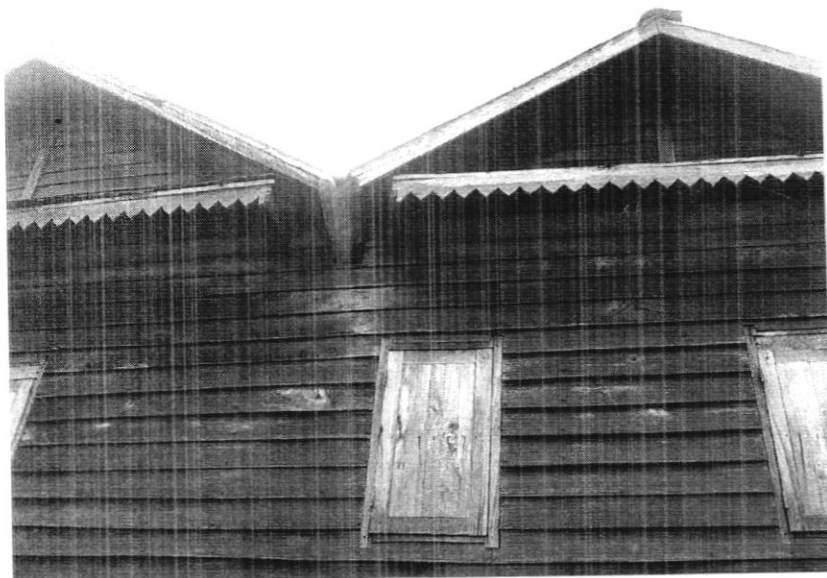
บันไดลงเลขที่ 9 ชั้น

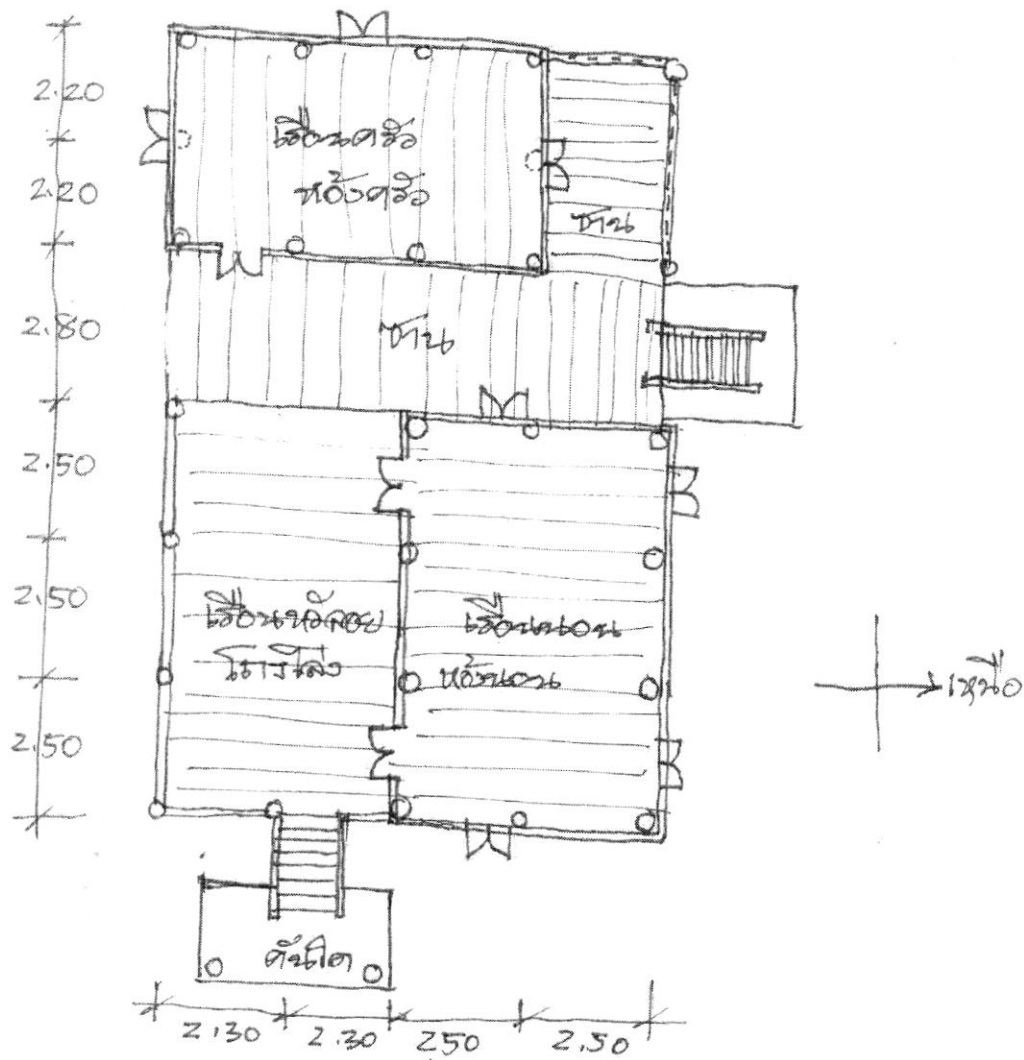
การยึดข้อ, สยัว กับเสาคอกไวยึด

ขวาง (คาน) สอดเสา

เชิงชายเฉพาะ

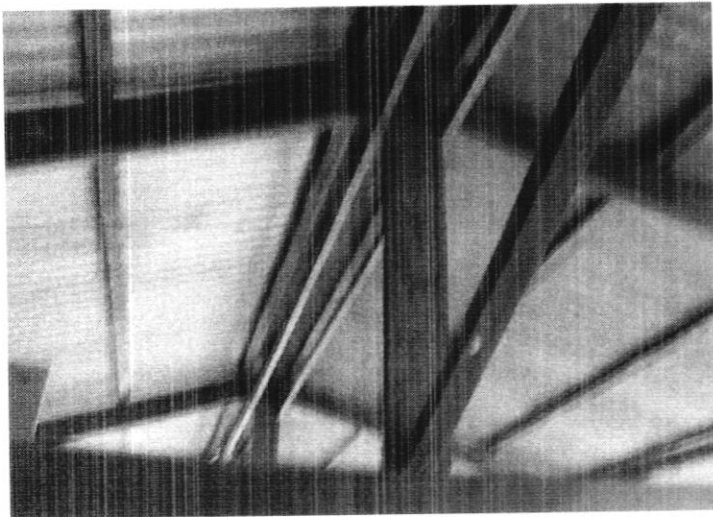

ห้องนอน + ห้องน้ำ

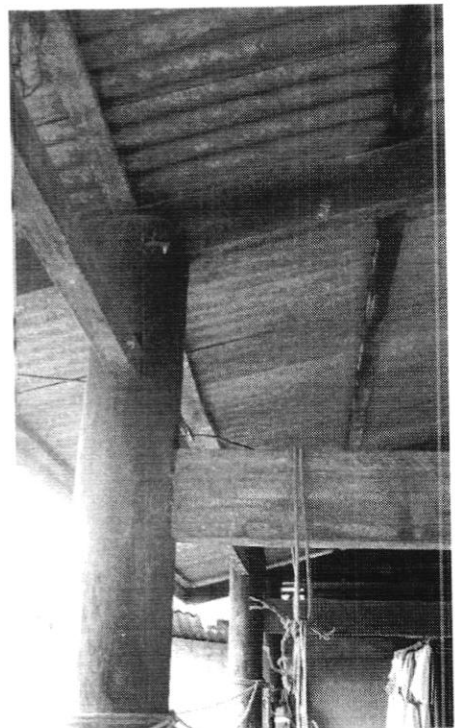
ห้องนอน 2 ชั้น ห้องนอน 2 ชั้น
 ห้องน้ำ 2 ชั้น ห้องน้ำ 2 ชั้น
 โถง 79 ตารางเมตร
 ©. 2551 11 พ.ค. 2551

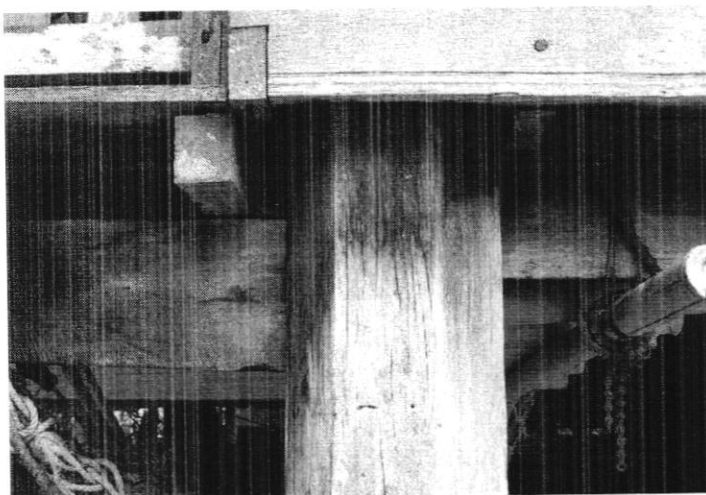
เรือนนอนและเรือนหั่วลยจั่วต่ำ

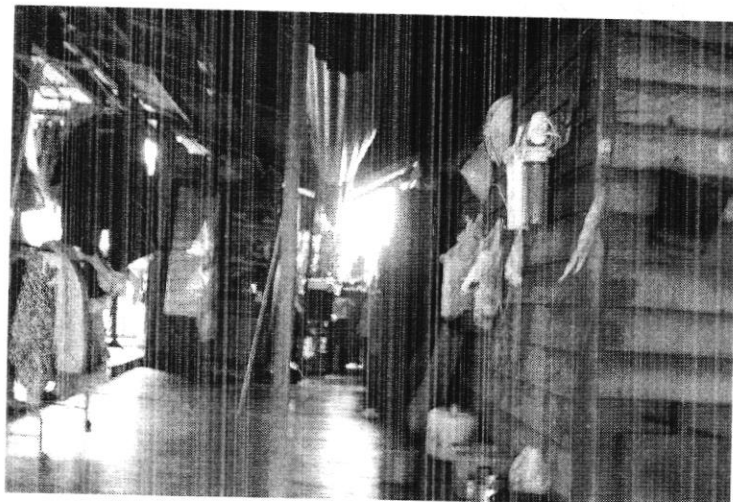
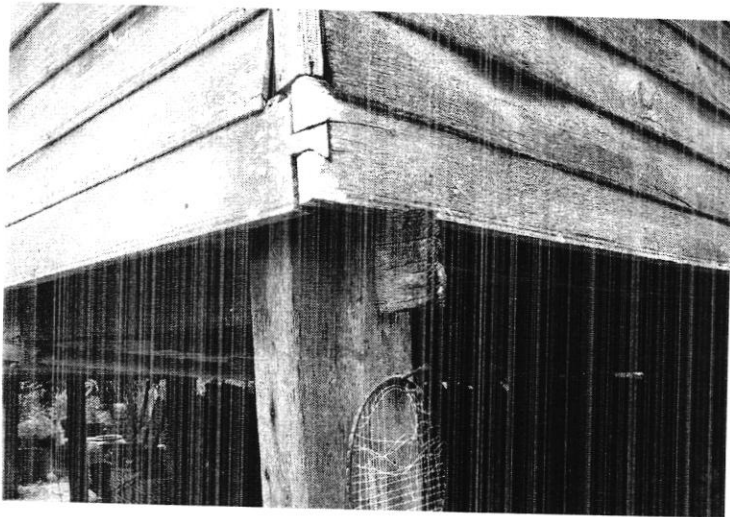
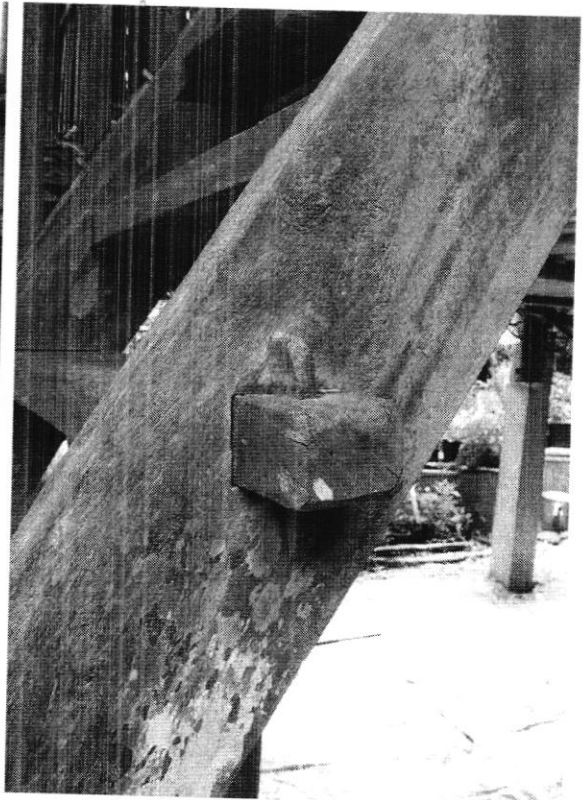
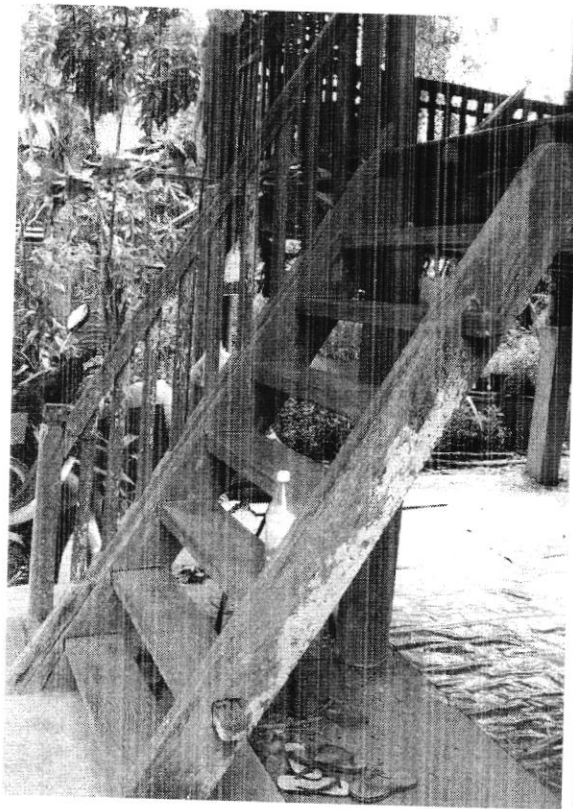
อกไก่คู่ประกบตั้ง และเห็นไม้ยั้งคั่นกันโย

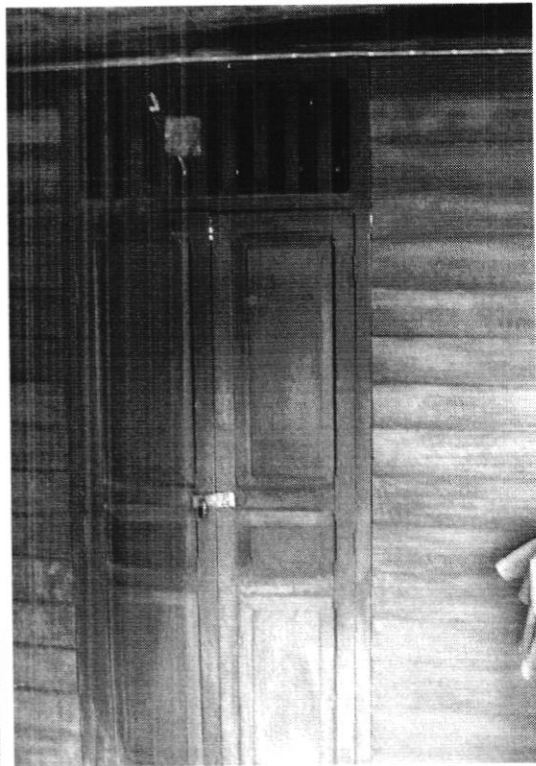
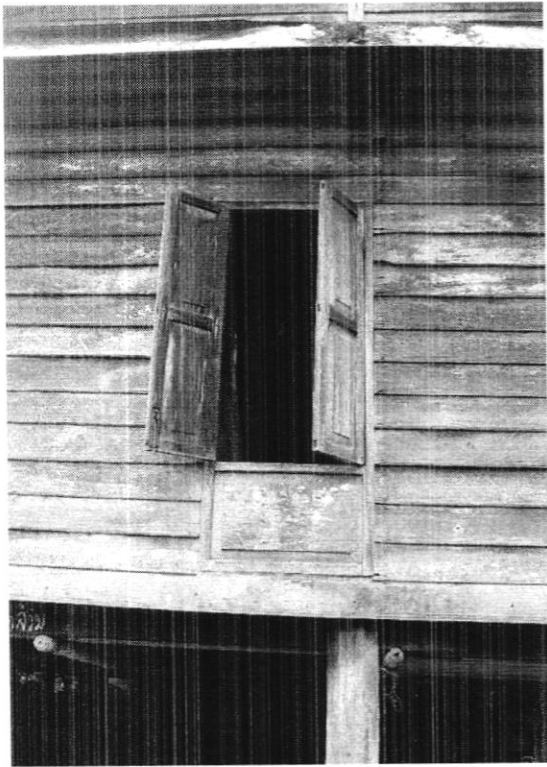

จันทัน (สยว) ผ่านกลางเสาพร้อมไร
และคานยัดเสียบเสา

เสา 8 เหลี่ยมพร้อม ขาง (คาน) สอด

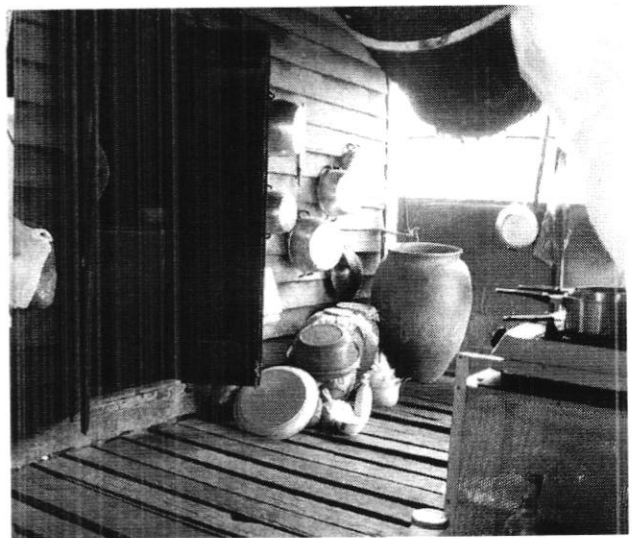

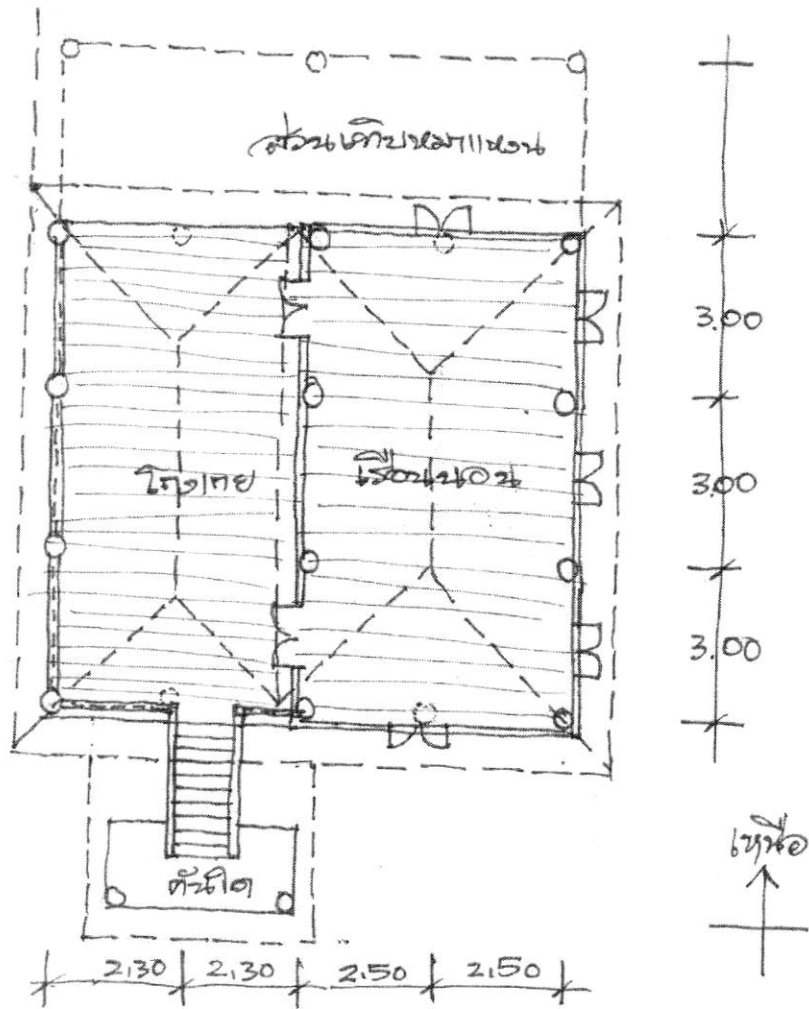
ลวดลายหน้าต่าง และประตู

ระเบียงสวนเขียว

หน้าห้องครัวไม้พื้นห่าง

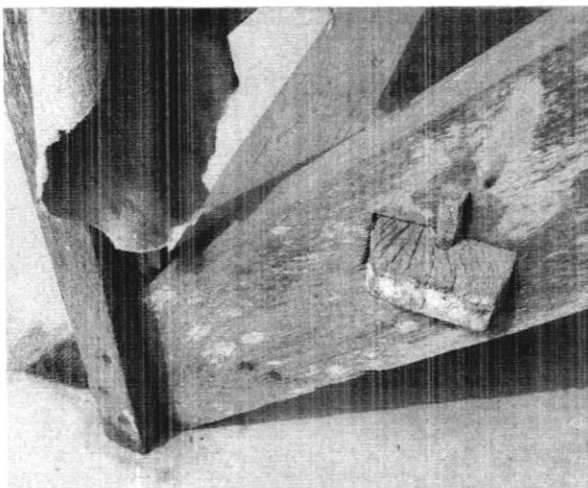
บ้านไม้ยกสูง 2 ชั้น (บ้านไม้)
 บ้านเลขที่ 123 หมู่ 1 ตำบล
 อ. ราชบุรี จ. ราชบุรี
 2565 (พ.ศ.)

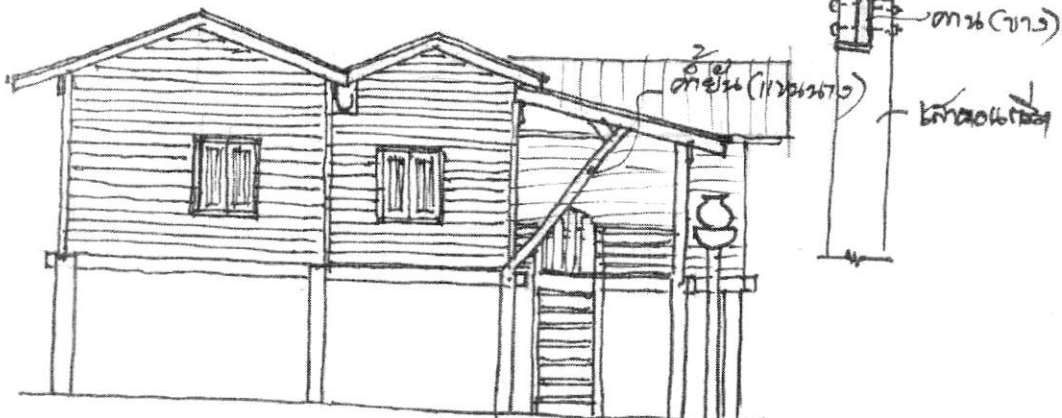
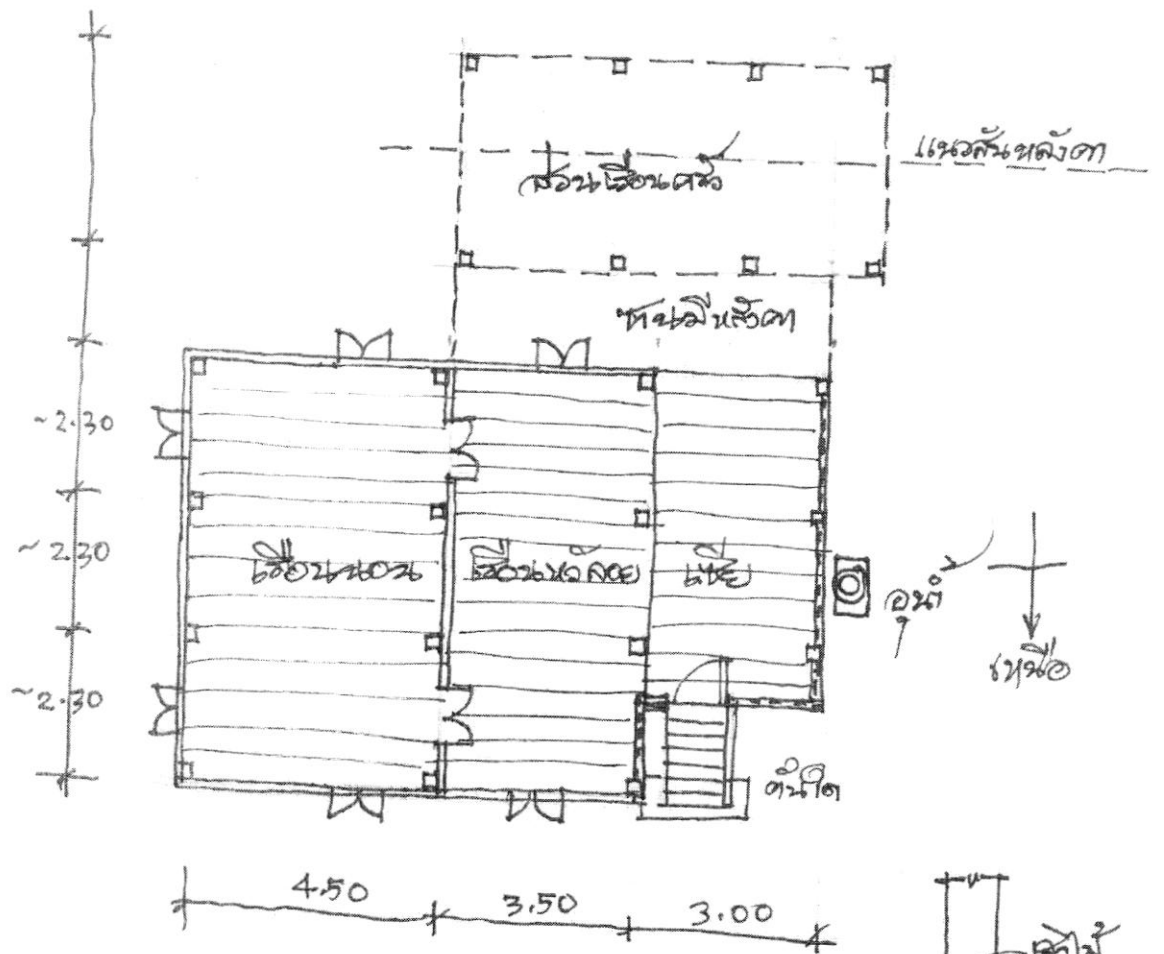
เทิบส่วนบันได กันฝน

จะเห็นเทิบและบันไดของศาลาไม่เท่ากัน

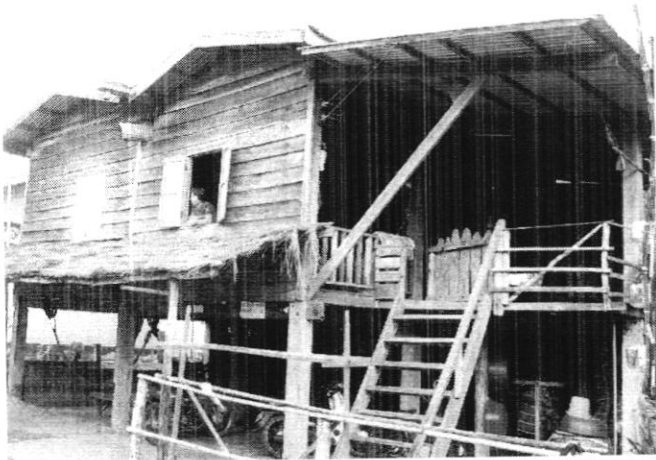

การเข้าเดือยแม่บันไดกับฐานนอน

พื้นที่ปลูกพืช + พื้นที่ปลูกพืช + พื้นที่ปลูกพืช + พื้นที่ปลูกพืช

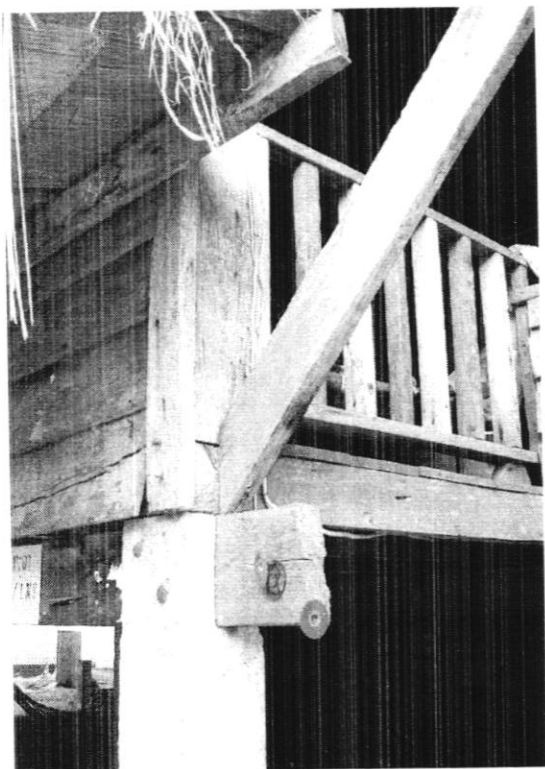
พื้นที่ปลูกพืช 33/1 หมู่ 2 บ้านป่าสัก
 ต.ป่าสัก อ.ป่าสัก จ.สุพรรณบุรี

เรือนนอน, เรือนหั่วลอย จั่วต่ำ (เตี้ย)

คู้น้ำ ไม้รองคู้ชั้นเดียวพร้อมเสาเดี่ยว

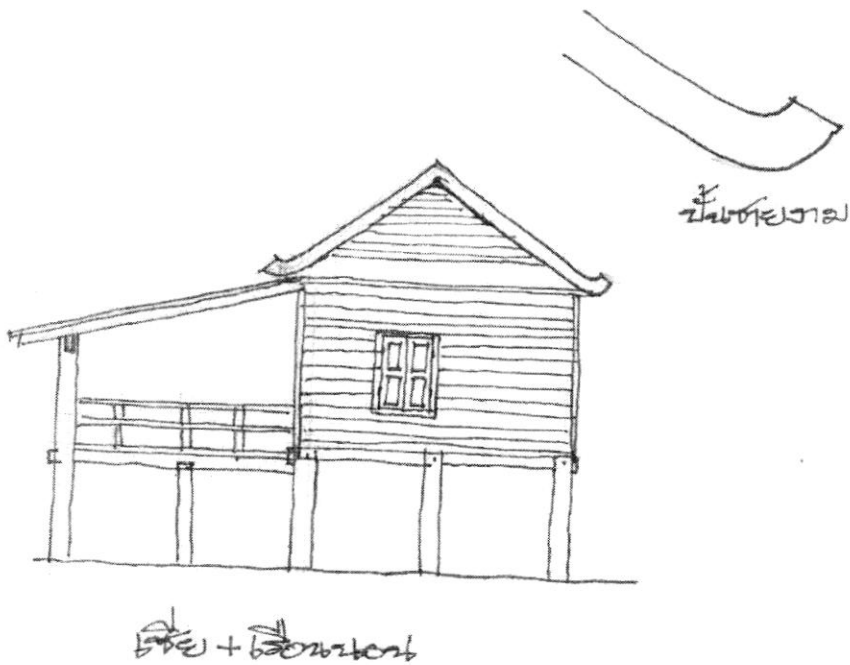
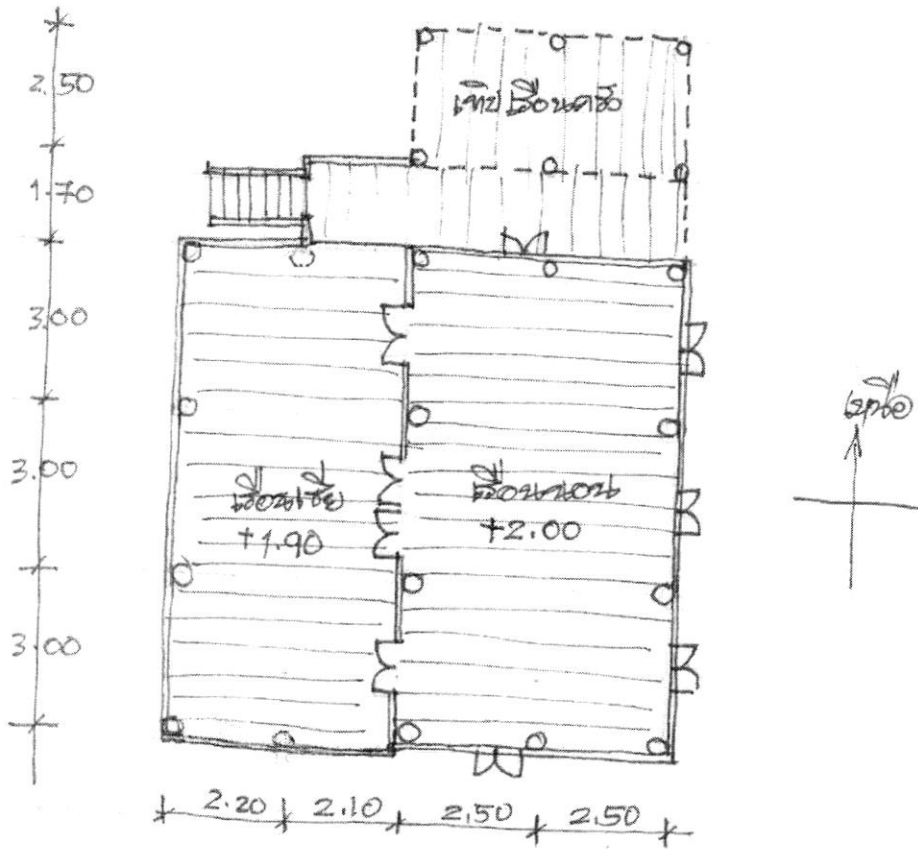

ไม้ค้ำหลังคาคลุมบันได

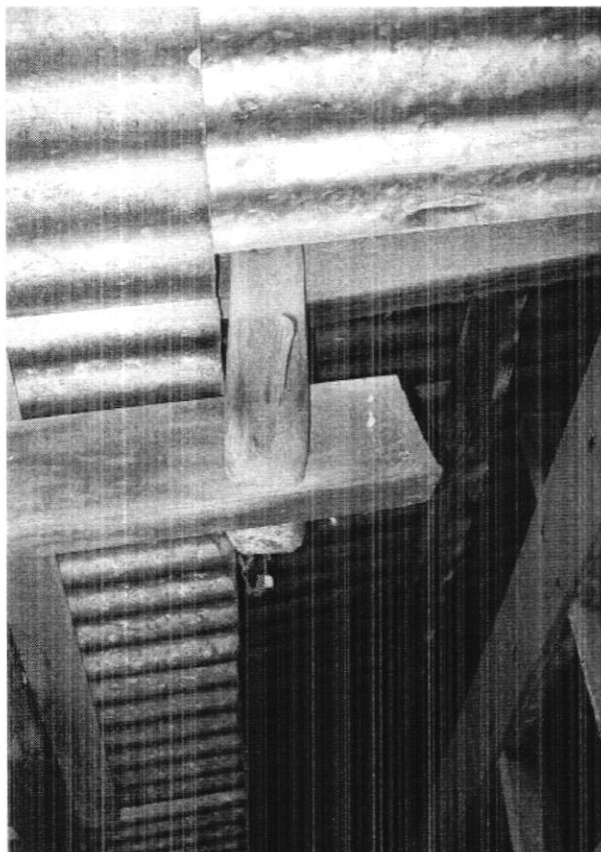
บันได 7 ขั้นพร้อมราวจับขวามือ

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

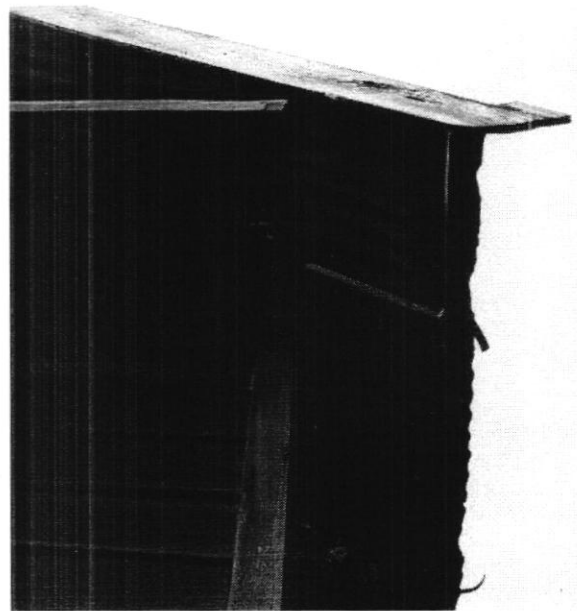

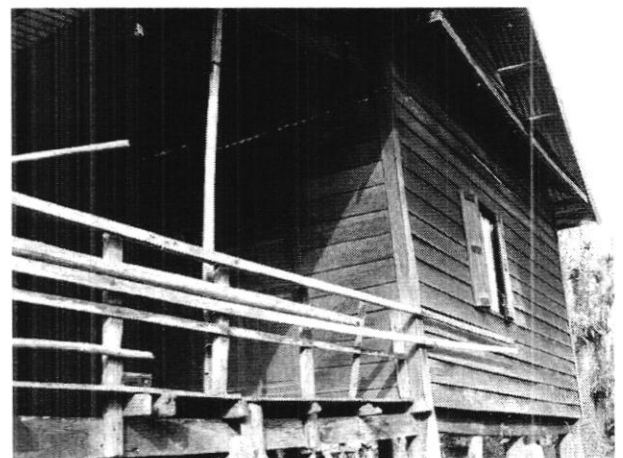
เรือนเกย (เขี้ยว) มองจากด้านหน้าจะเห็น
เรือนนอน เป็นเรือนประธาน

จันทัน ยึดจันทัน ลกระดืบ

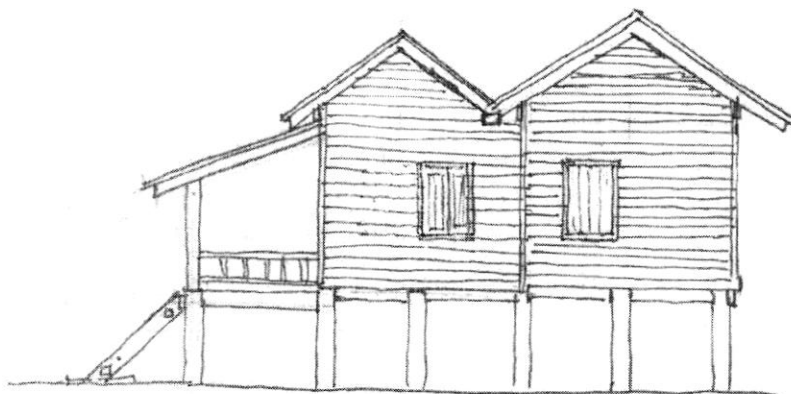
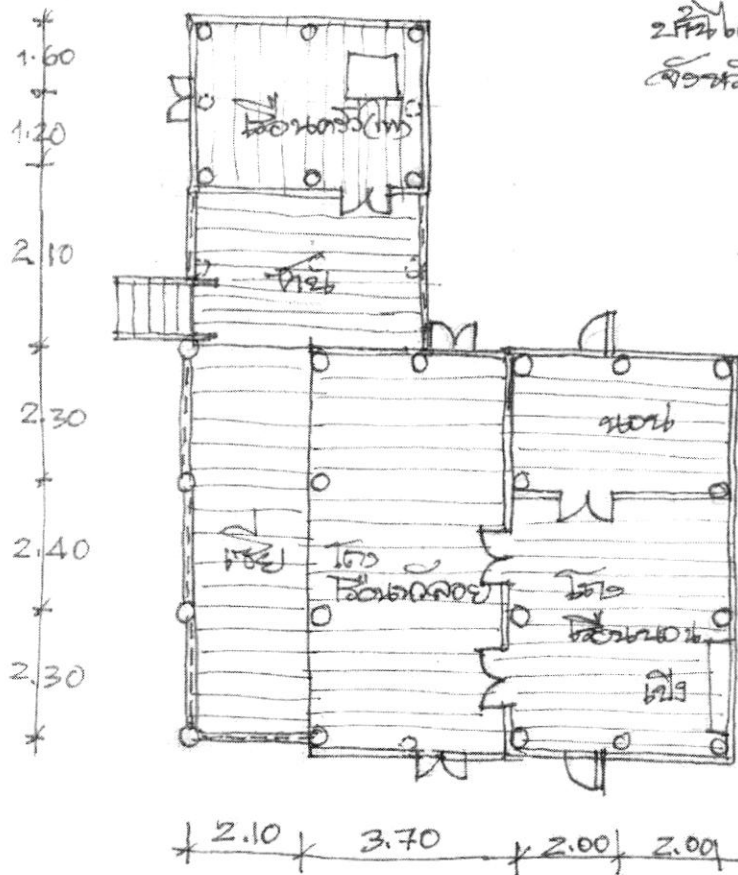

ปานปั้นลม (ปั้นลม) จะงอนขึ้น

ราวระเบียงแบบเรียบๆ

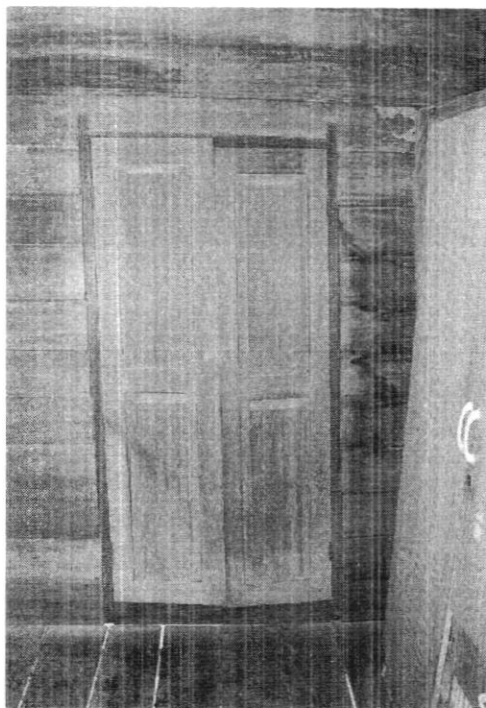
1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000.

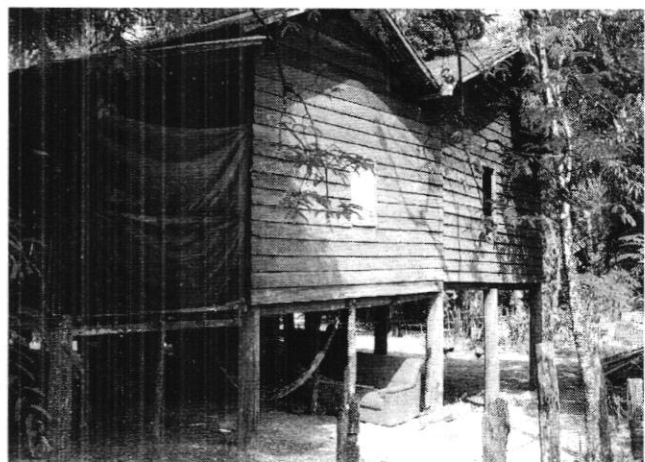
ห้องนอน + ห้องน้ำ + ห้องนอน

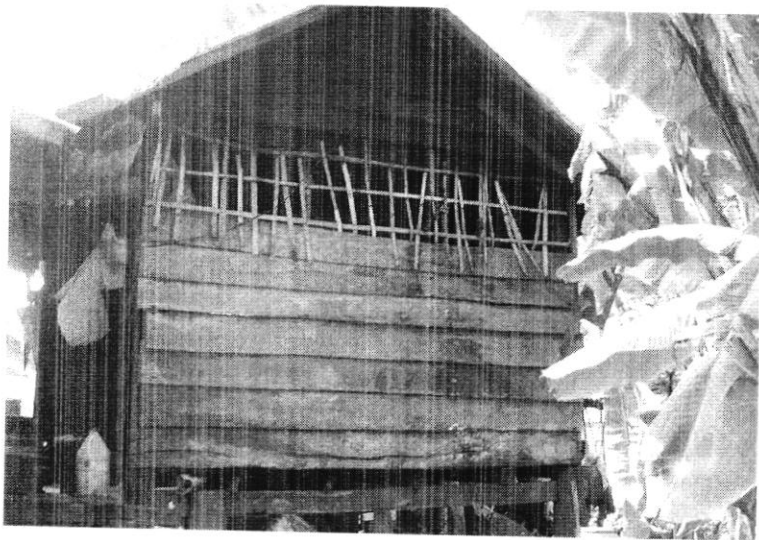
นางรำไพ พิมเสน เจ้าของบ้าน จะเห็นเรือนนอน,
เรือนหัวลอย, เขียและเรือนครัว

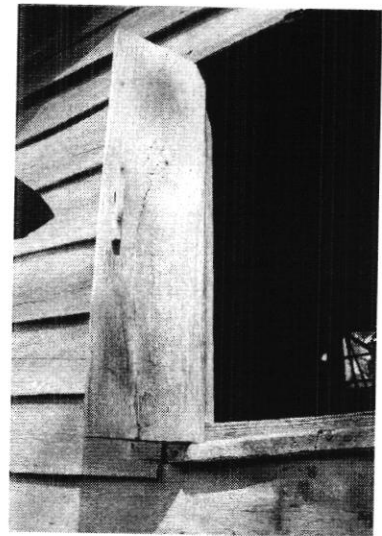
ประตูเรือนนอน

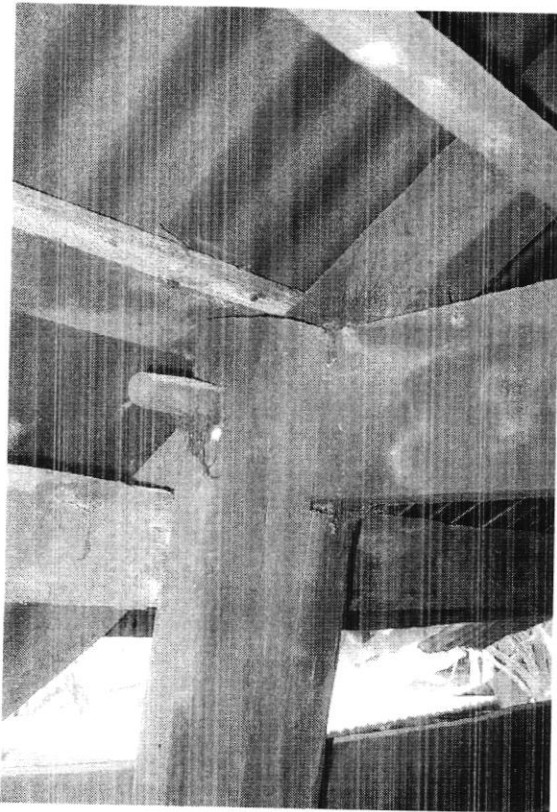
ด้านข้างเรือนจะเห็นการลดระดับพื้น จากคานสอดที่ลด
ระดับ

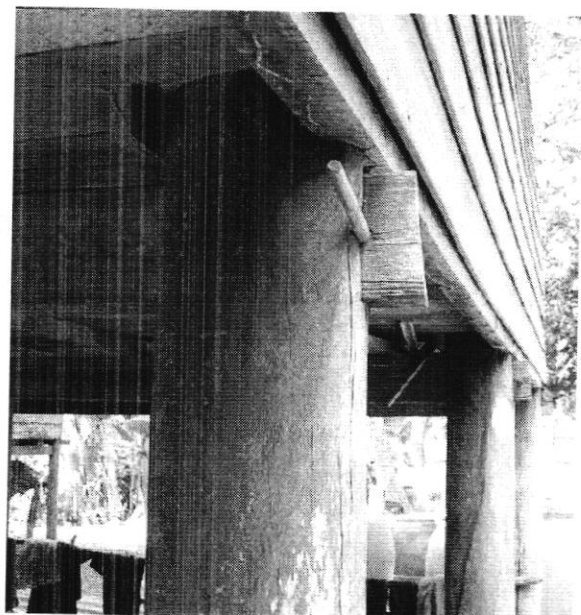
ช่องคอสองของเรือนครัว ระบายควัน

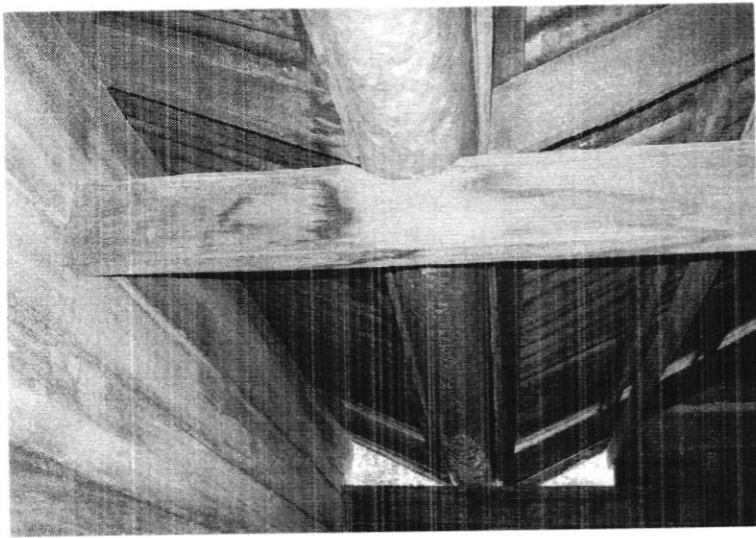
บานหน้าต่างใช้เดือย

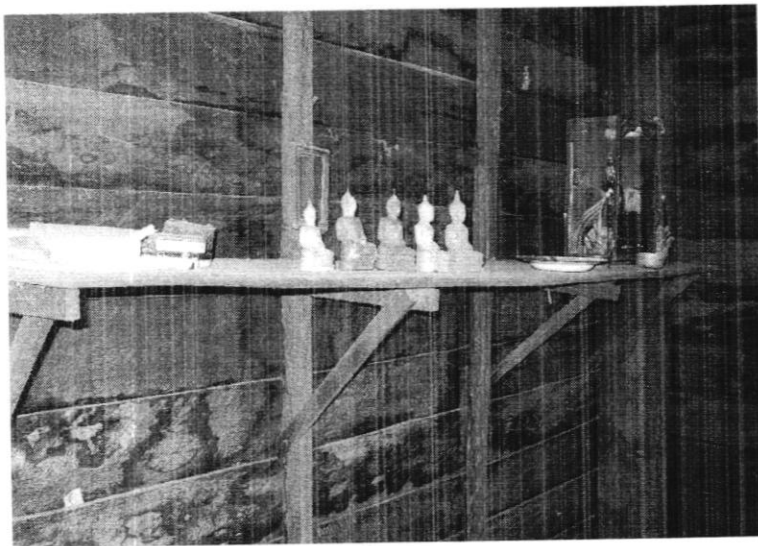
บากหูกกระต่าย พร้อมการตอกโร

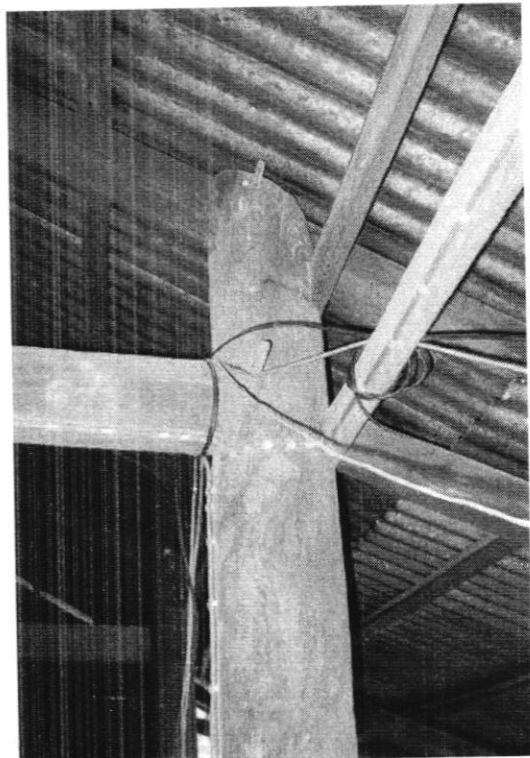
เสาและคานสอดพร้อมการยึดด้วยโร

รางน้ำระหว่างหลังคา เรือน
นอน และเรือนหัวถอย

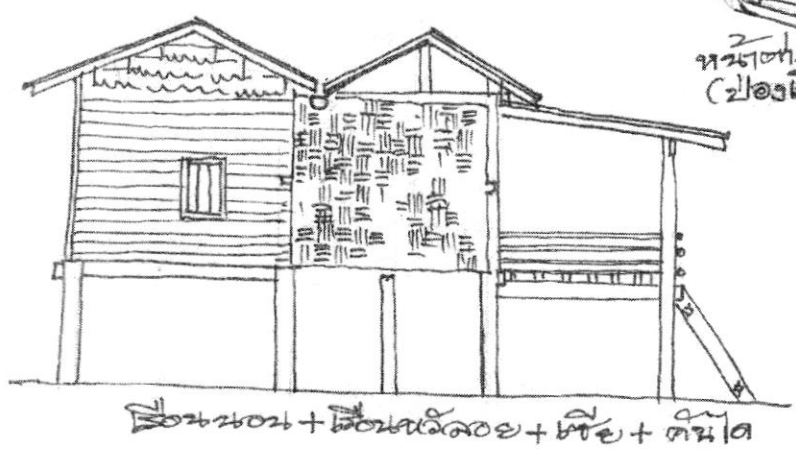
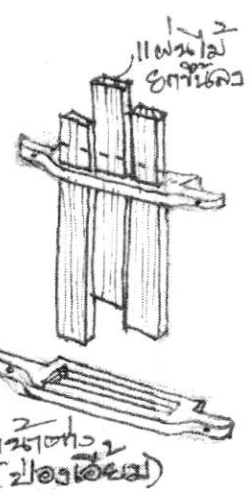
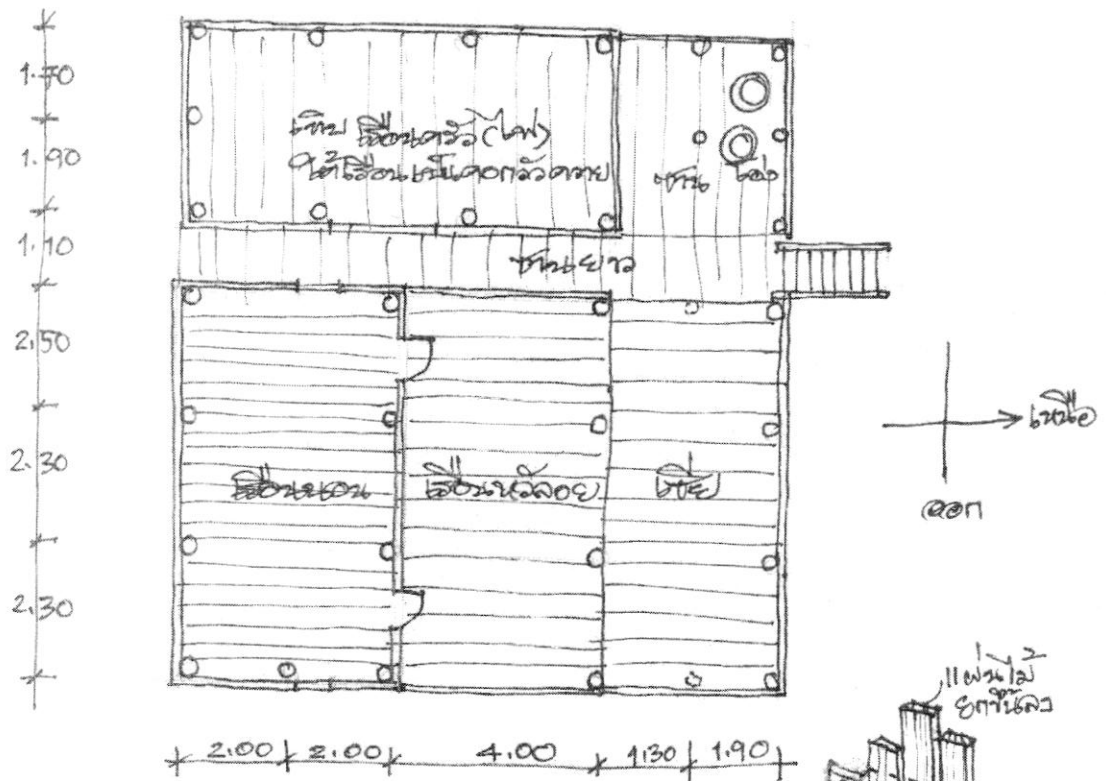

ห้องเป็งมีหิ้ง ตั้งพระบูชา

เสา, ชี้อ, จันทัน

ផែនការកែលម្អបង់បង់បង់បង់បង់
 ផែនការ បង់បង់បង់ បង់បង់
 បង់បង់បង់ 77 បង់ 8 បង់បង់បង់
 បង់បង់បង់បង់ បង់បង់ បង់បង់បង់.

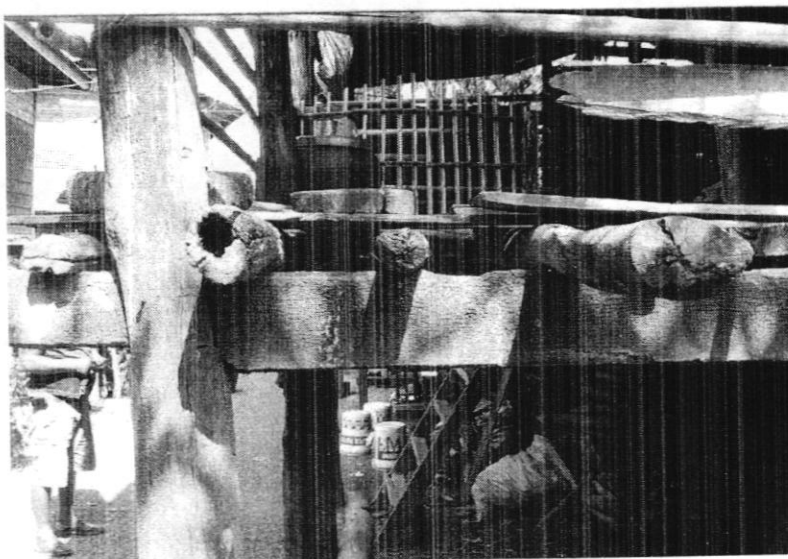

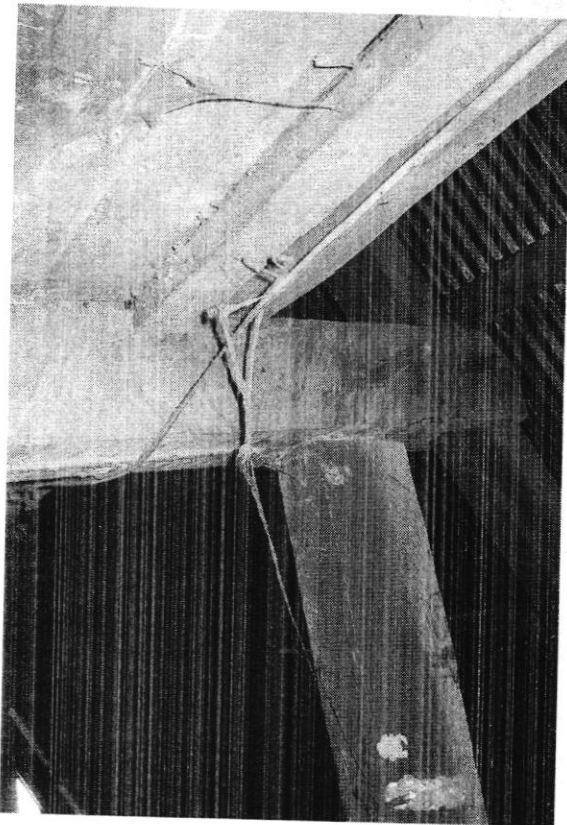
เรือนนอน จ้าวกรุไพรหญ้า เรือน
หัวตอยกรูผนังไม้ ไผ่สาน

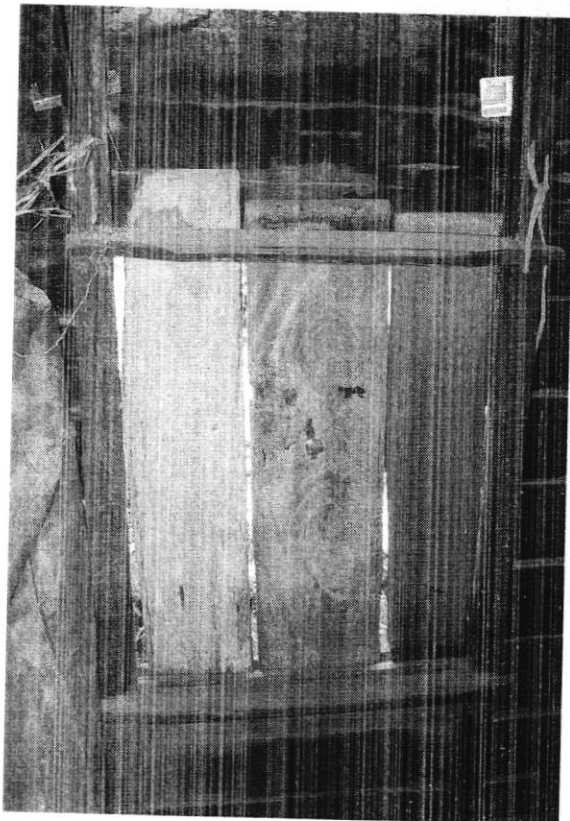
จะเห็นเสาตอมเอียงเข้าหากัน

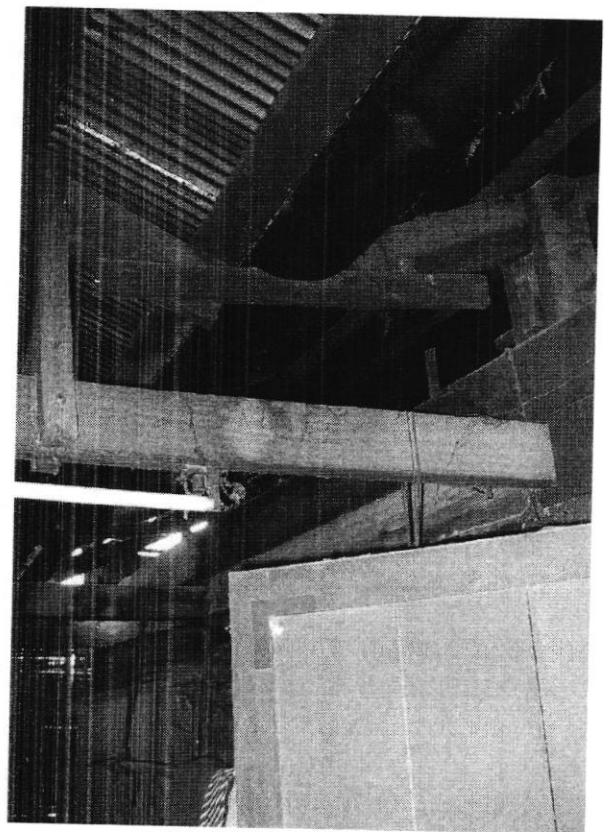
การใช้ไม้กลมแทนตง

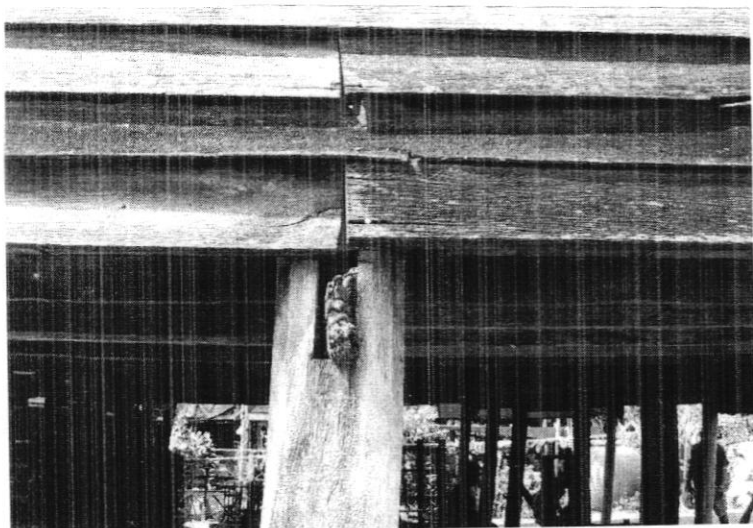
รางน้ำระหว่างหลังคาเรือน
นอน กับเรือนหัวลอย

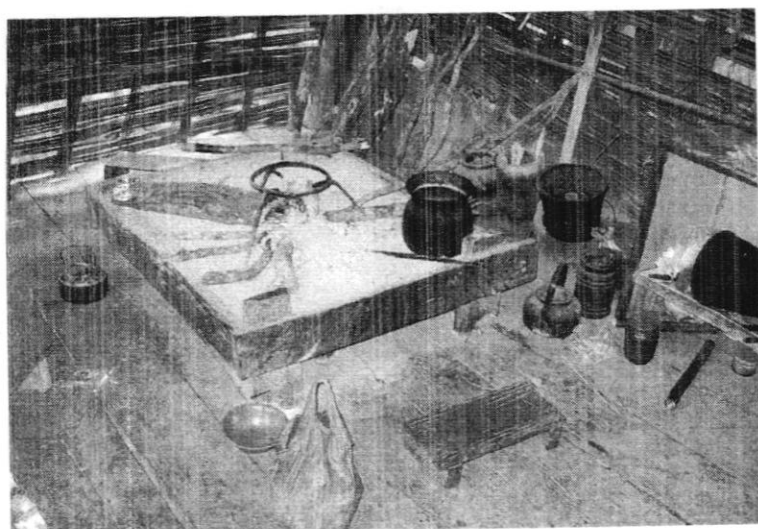
หน้าต่างเวลาเปิด ตั้งไม้ชั้นบน

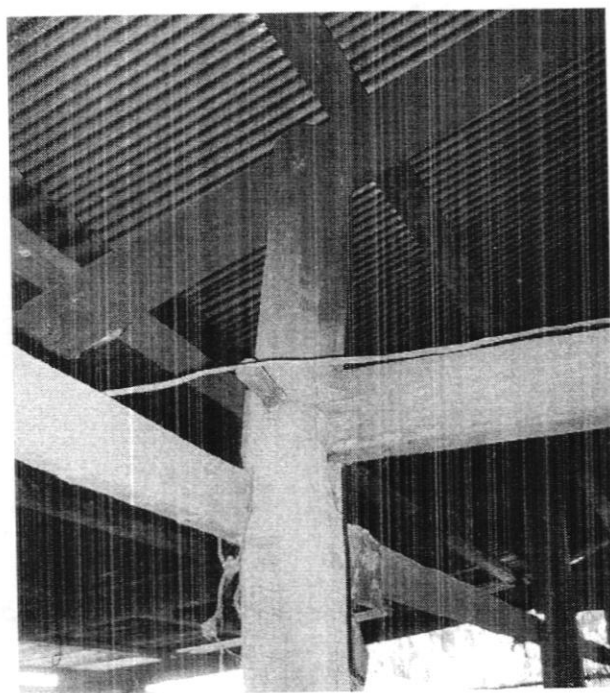
การต่อเชื่อมกับจันทันนอกเสาจะเห็นการบาก (หุ
กระต่าย) ยึดด้วยไผ่

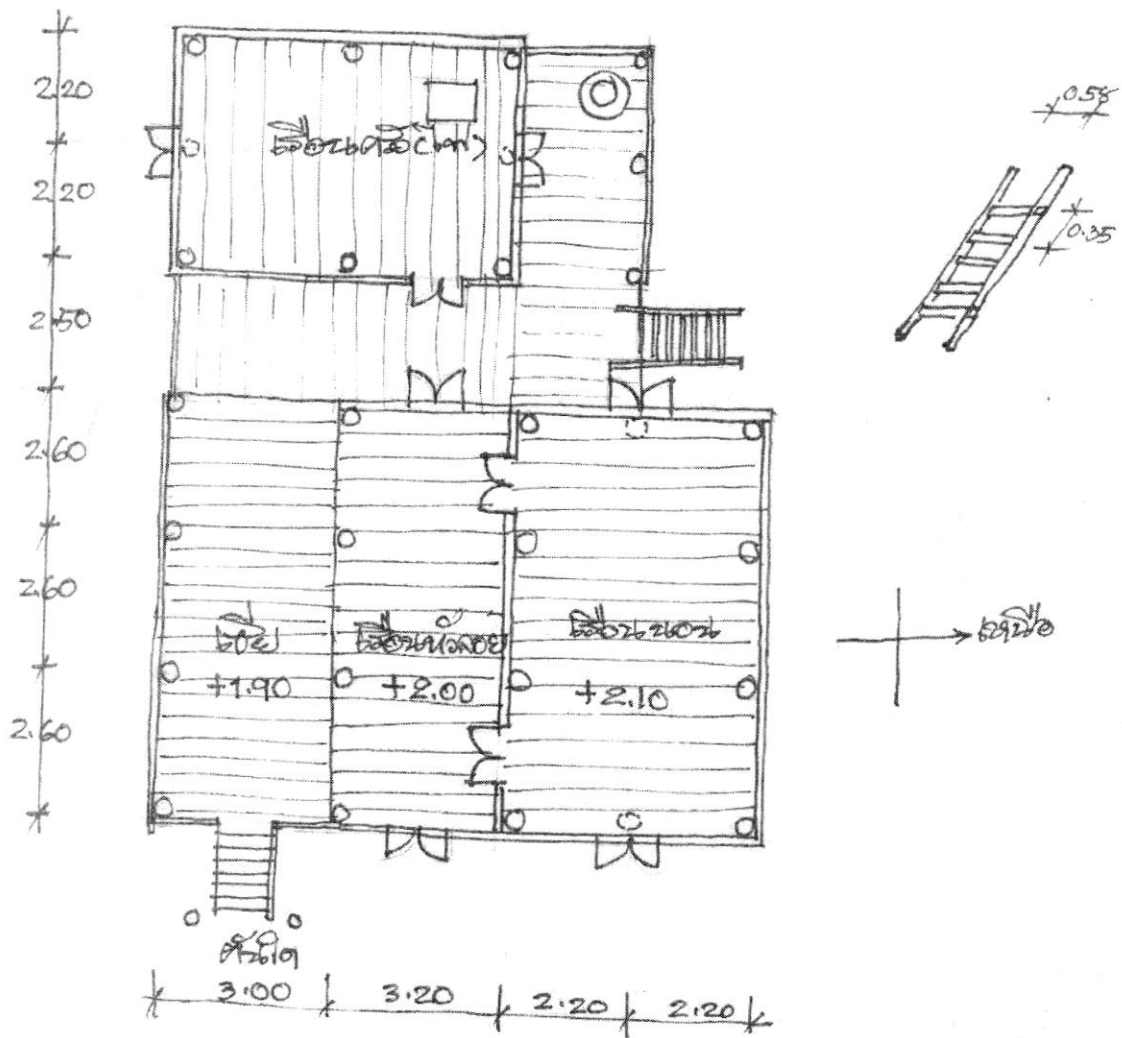
คานสอดกลางเสา

คี่ไฟ (กระทะไต้ดิน) ยกสูงจาก
พื้น

เสา, จันทัน, คานซื่อ

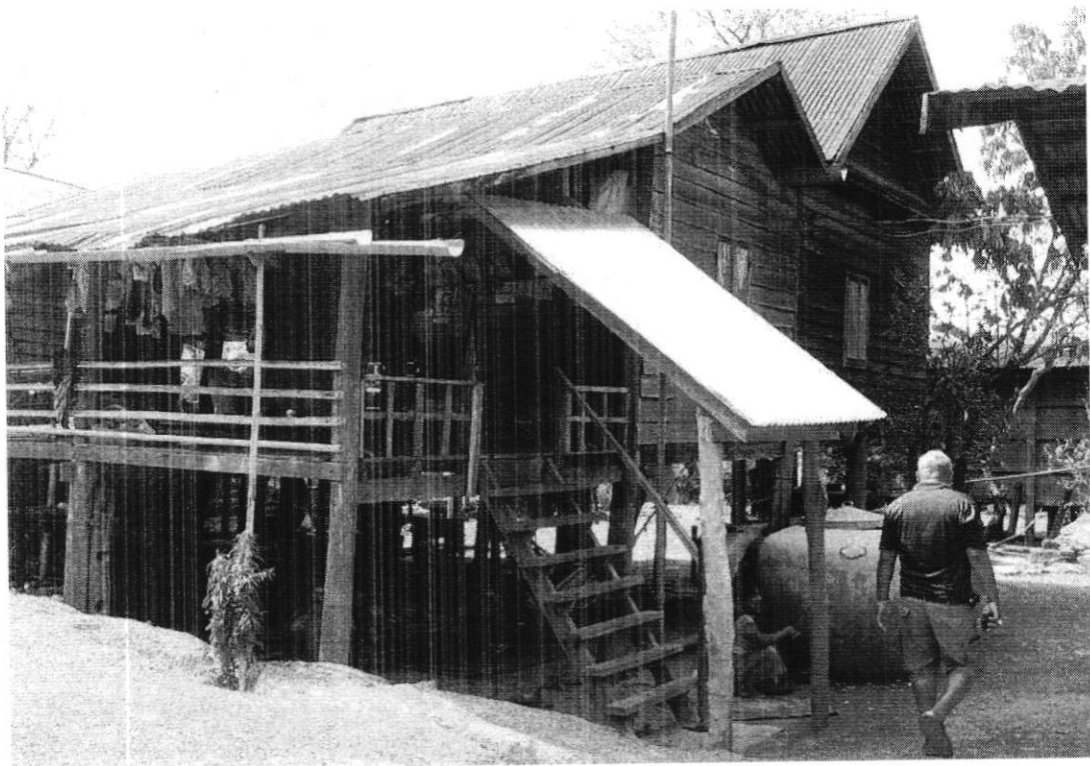

โถง + โถงนั่งเล่น + ห้องนอน

โถงนั่งเล่น + โถงนั่งเล่น + โถงนั่งเล่น

โถงนั่งเล่น + โถงนั่งเล่น + โถงนั่งเล่น

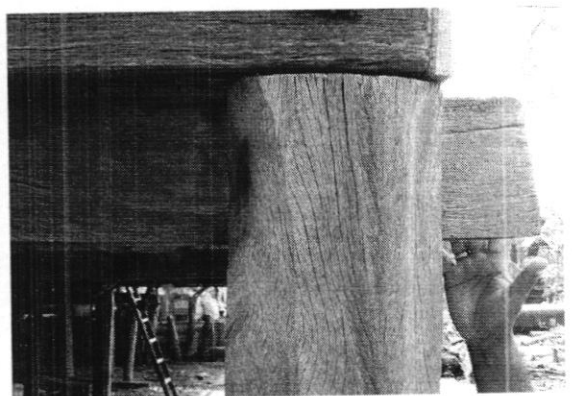
พื้นที่รวม 66 หรือ 15 ตารางเมตร หรือ 0.15 ตารางเมตร

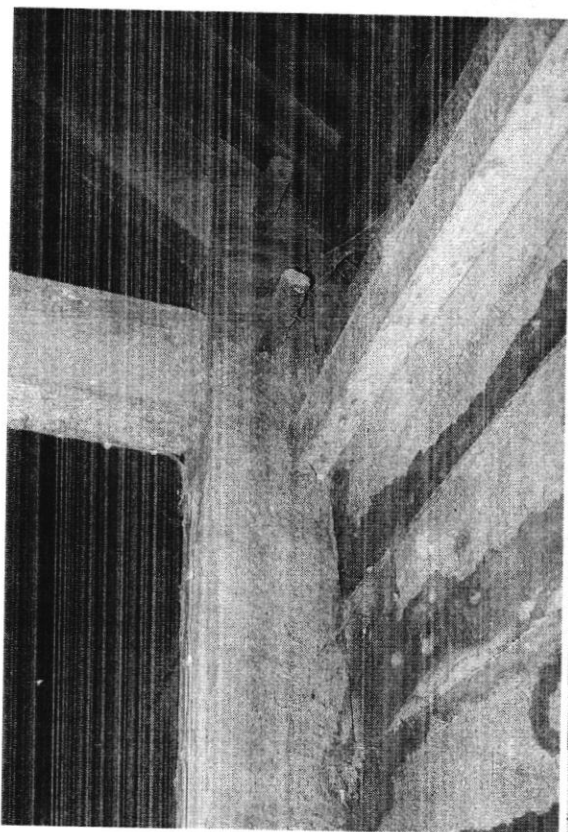
เรือนนอน + เรือนหั่วลอย + เขีย

เรือนครัว (ไฟ)

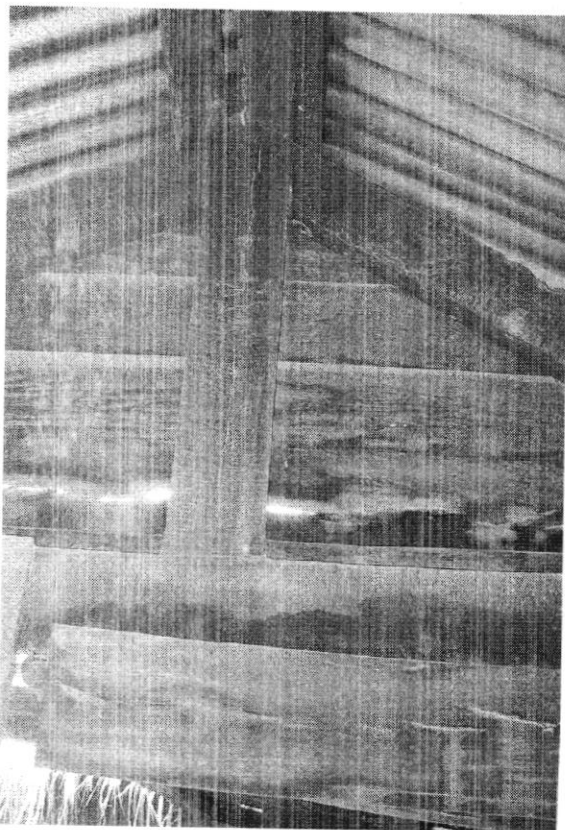
แบบหั่วเสาบานออก

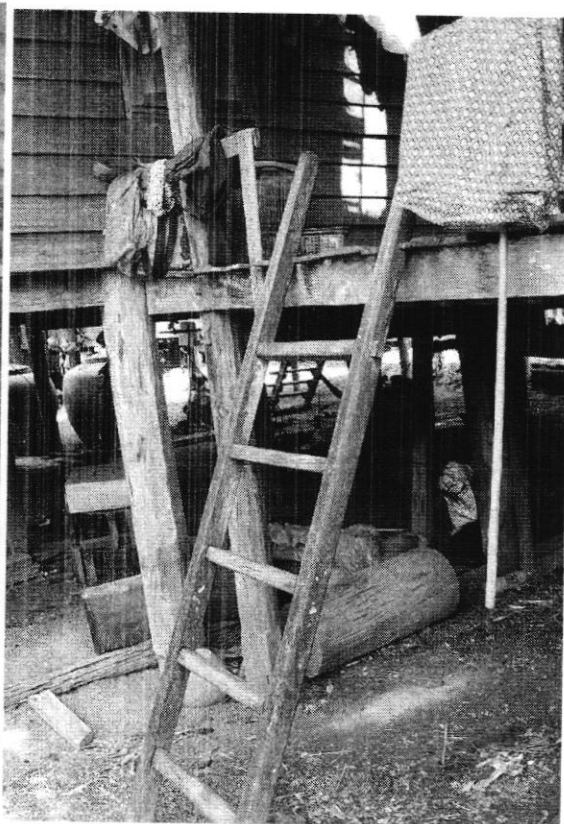
การเข้าซื้อ, จันทน์ (สยว) กับเสาเหลี่ยมเห็น
การตอกโรไมยตแน่น

คี่ไฟ (กระบะดิน) และคาไฟ (หังรมคว้น)

จั่วไม่มีออกไก่ ใช้แปะไม้ยึด

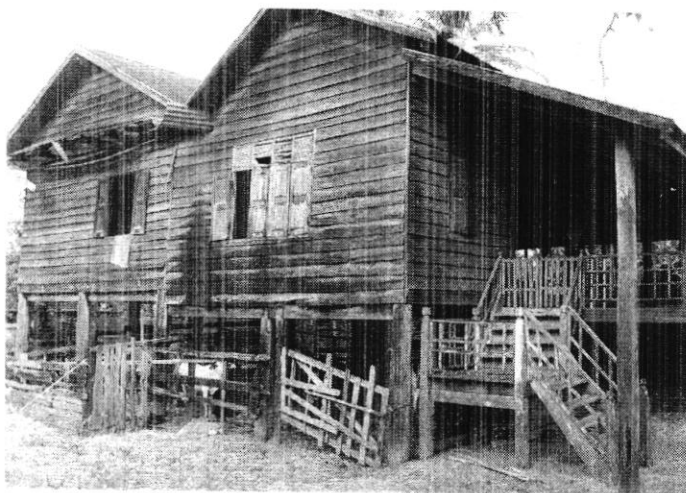

คันทันแบบโบราณ

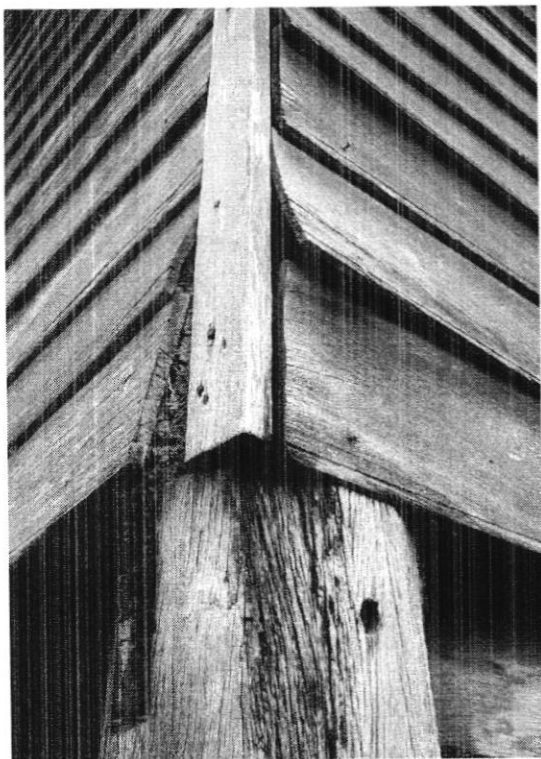

ยายแพง ธรรมโม เจ้าของบ้าน

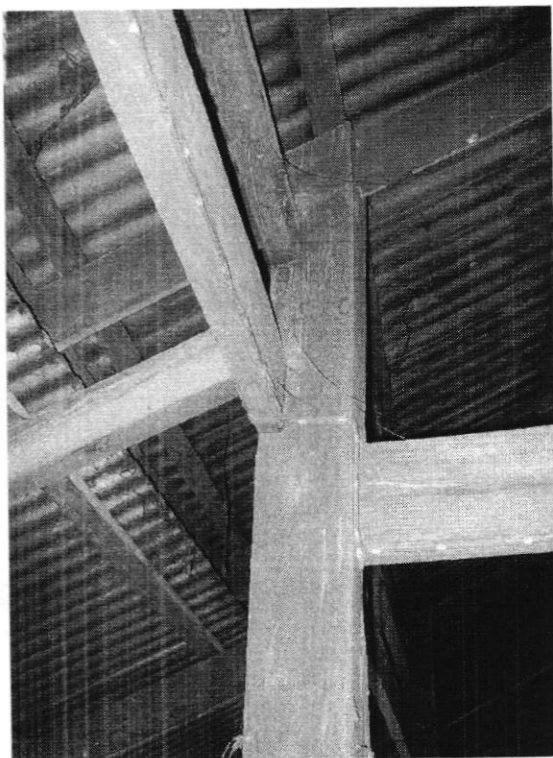
เรือนนอน + เรือนหั่วลอย (หอดลอย)
+ เชื้อ (เกย) + เรือนครัว (เรือนไฟ)
ทรงเพิงหมาแหงน

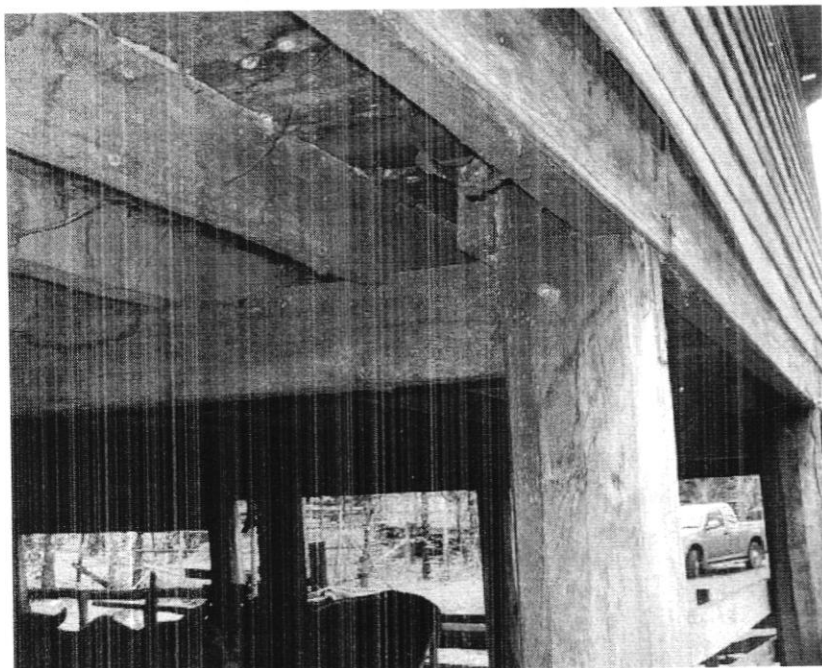
เรือนนอน + เรือนหั่วลอย + เชื้อ (เกย)

มุมอาหารเรือนนอนจะเห็นเสากลมและข้างสอ
มีรอยัดไม่มีกะทอ (กรอบทอ)

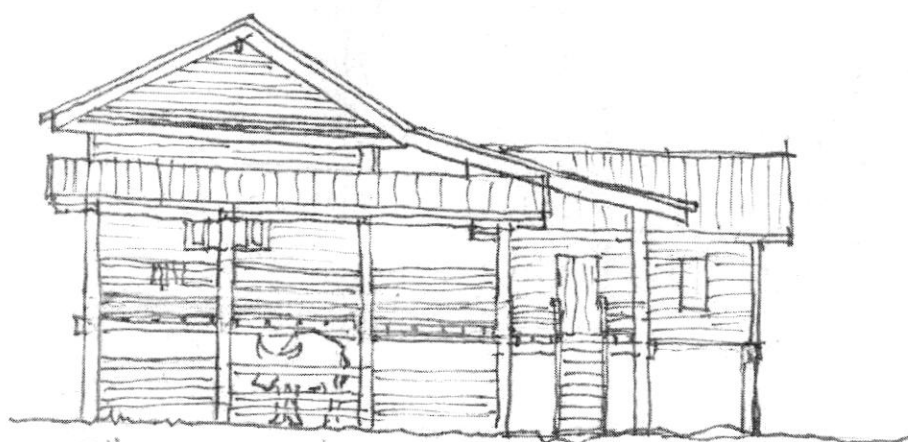
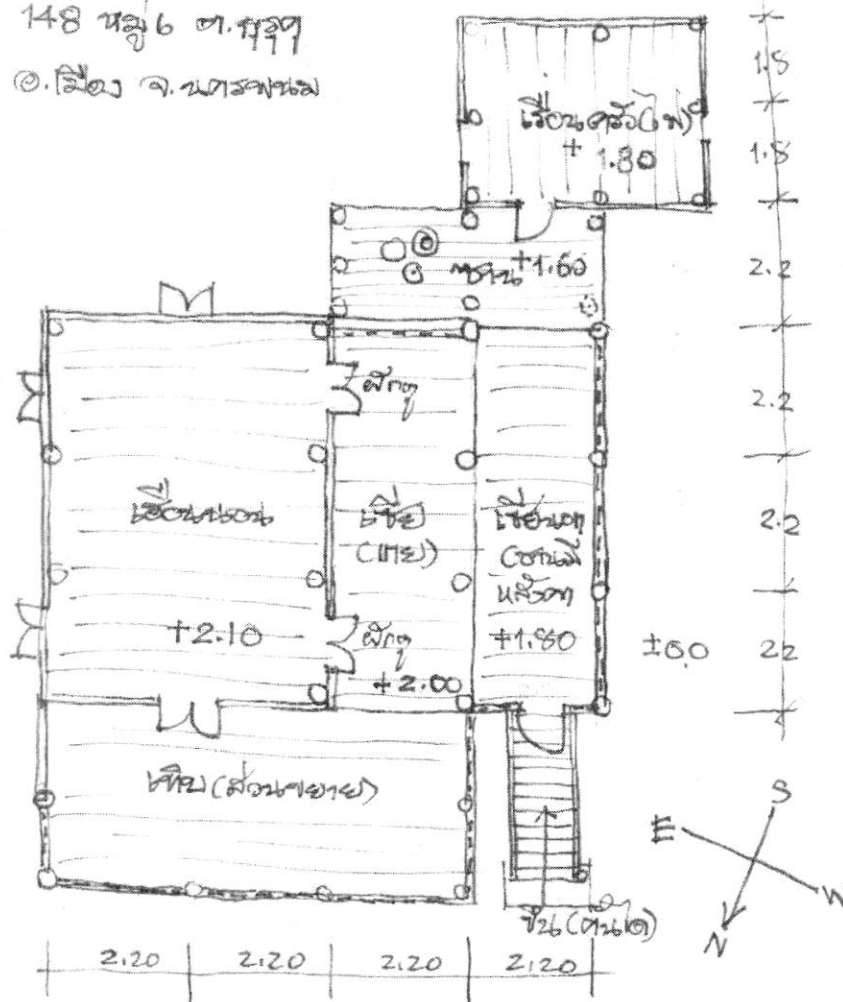
การยัด สยว, อะเส, ซื่อเข้ากับตัวเสาจะเห็นการลด
ระดับซื่อกับเสา เพื่อให้อีกด้านใ้รางน้ำได้

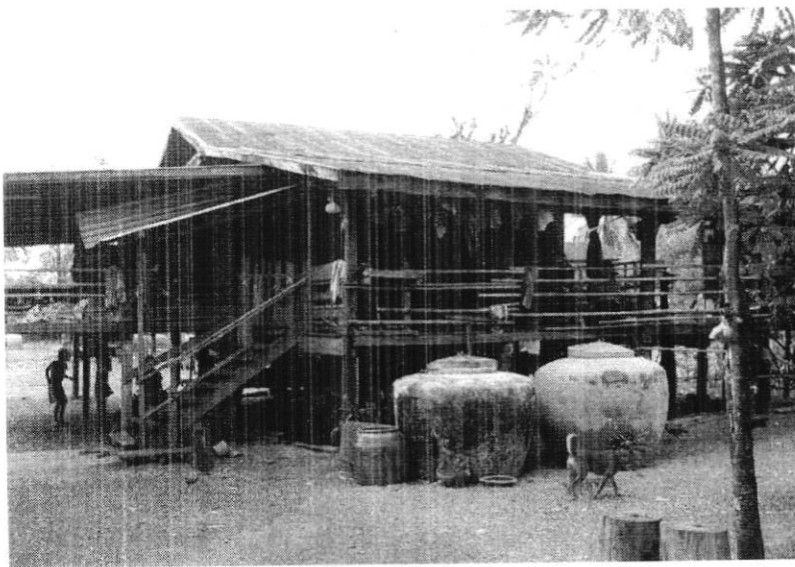
พื้น, ตง, ขางสอ, เสากลม

ផែនទីបែងចែកដីសម្រាប់សាងសង់ (៣៥)

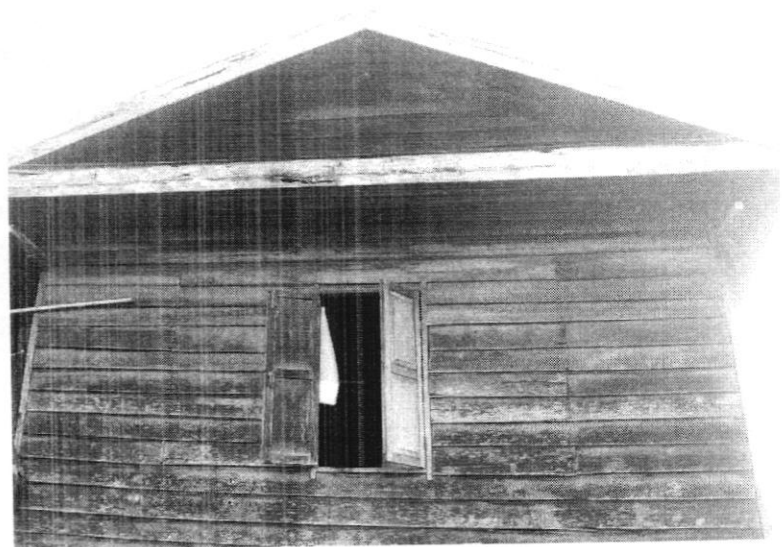
ផែនទីបែងចែកដីសម្រាប់
 ១៤៨ ហិកតា ៦ ៧.៣៣៣
 ០.៧៧៧ ៧.៣៣៣

ផ្ទះ (សម្រាប់) + ផ្ទះ (៣៥) + ផ្ទះ (សម្រាប់) ២០០០ + ផ្ទះ (សម្រាប់) + ផ្ទះ (សម្រាប់)

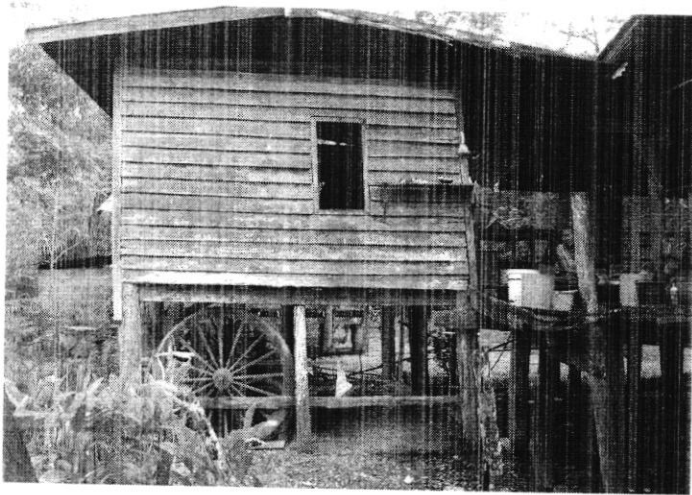
เรือนเกย (เขีย) คันไต้ม้า

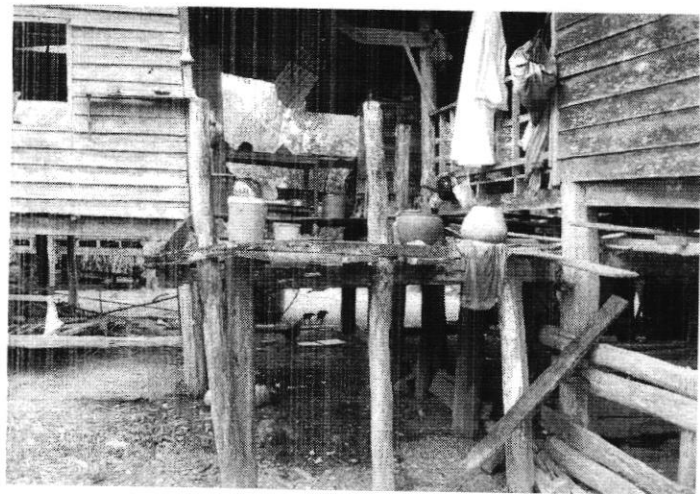
ป่องเอียด (หน้าต่าง)

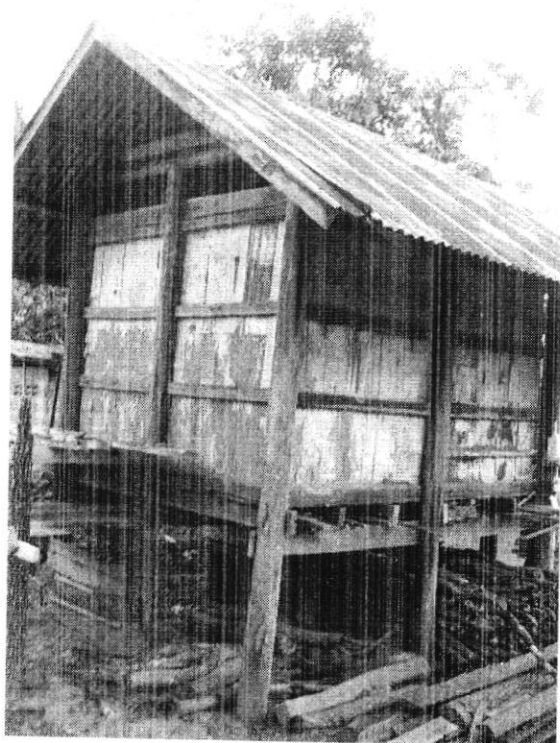
มองด้านหลังจะเห็นชานเชื่อม
ระหว่างเรือนใหญ่ และเรือนครัว
(ไฟ)

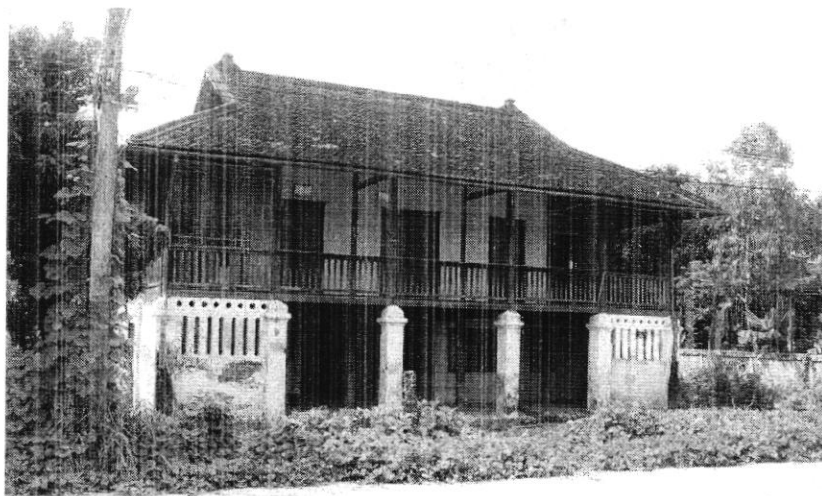
เรือนครวัดตรงหน้าจั่ว (สีหน้า) จะโล่ง
ให้แสงและควันระบาย

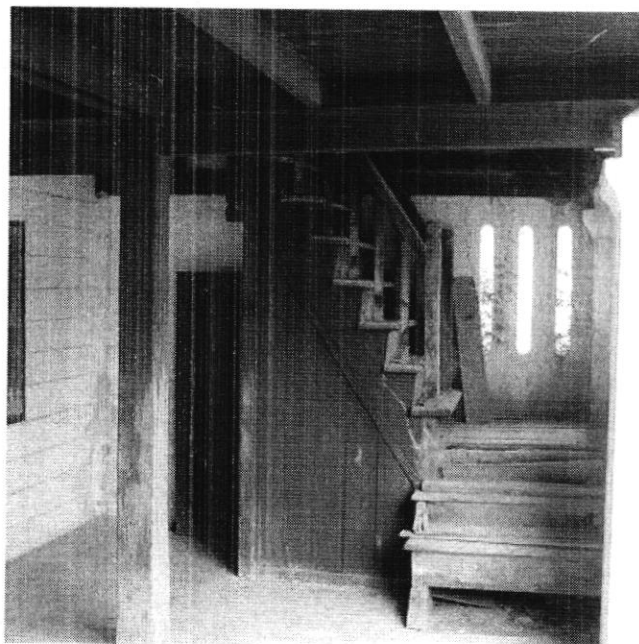
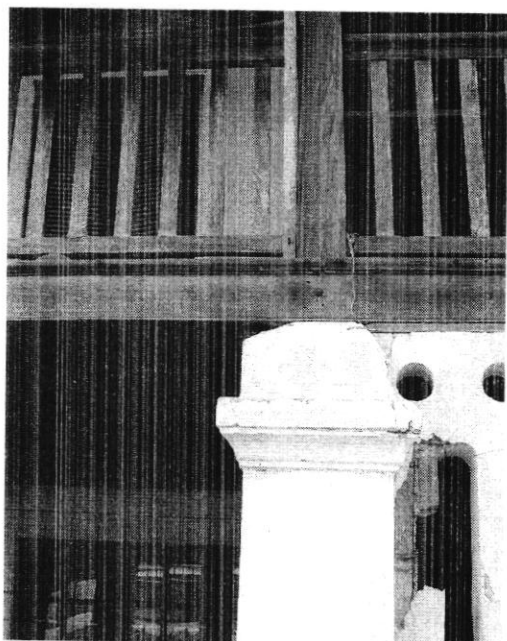
ชานจะมีโครงรับอิสระจากอาคาร
เรือนครวัด และเรือนใหญ่

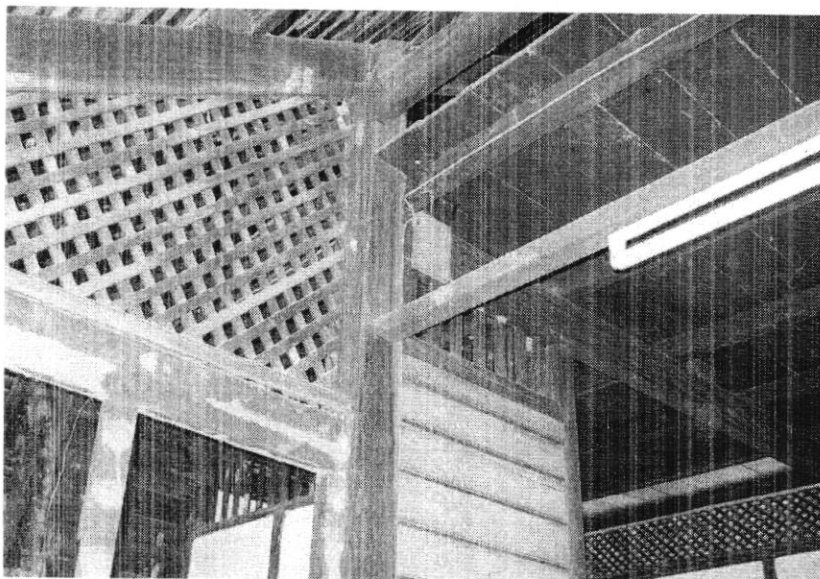
เล่าข้าว 2 ห้อง ฝาทำจากไม้ไผ่
เปี้ย (พอก) ดินโพนปลวก

เรือนไทยเวียงทองผ่องศรี
เจ้าของเดิม องค์วงศ์ บ้านเลขที่
7 ถ.อานันต์พิทย อ.เมือง
จ.นครพนม (อายุบ้าน 100 ปี)

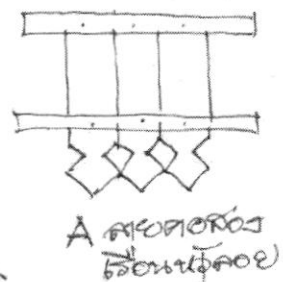
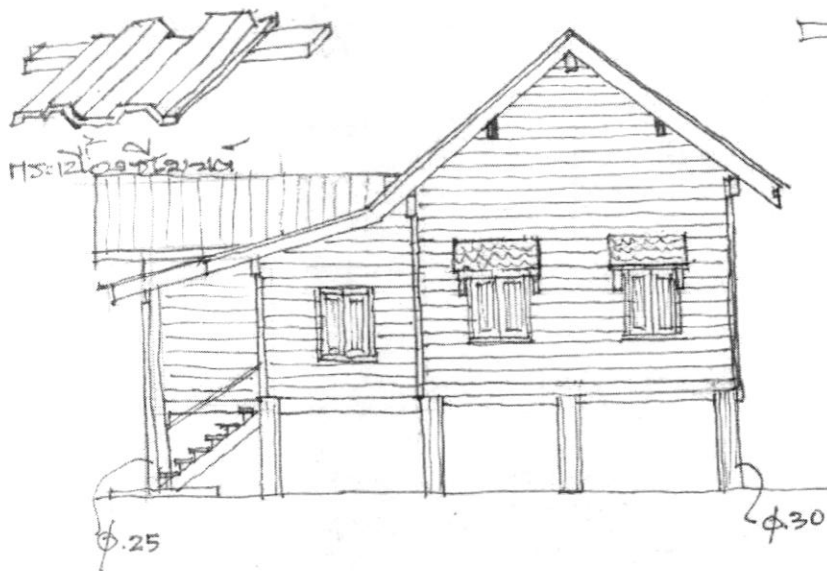

บันไดค่อนข้างจะชัน

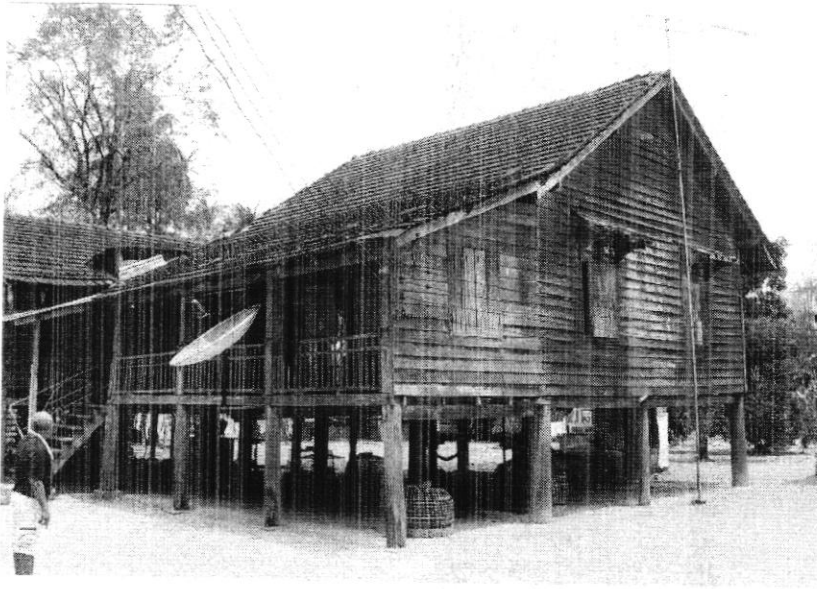

ช่องสามเหลี่ยมดีไม้ระแนงระบายลม
เพดานเป็นที่เก็บของได้

Hand-drawn floor plan of a building with dimensions and labels in Thai. The plan shows a central corridor (ทางเดิน) and several rooms. Dimensions are given in meters (m). The overall width is 10.00m and the overall depth is 10.00m. The plan includes a staircase (บันได) and a kitchen area (ห้องครัว). The rooms are labeled with their dimensions: 3.00m x 2.00m, 3.00m x 2.00m, and 4.00m x 2.00m. The plan also shows a central corridor (ทางเดิน) and a kitchen area (ห้องครัว). The dimensions are given in meters (m). The overall width is 10.00m and the overall depth is 10.00m. The plan includes a staircase (บันได) and a kitchen area (ห้องครัว). The rooms are labeled with their dimensions: 3.00m x 2.00m, 3.00m x 2.00m, and 4.00m x 2.00m.

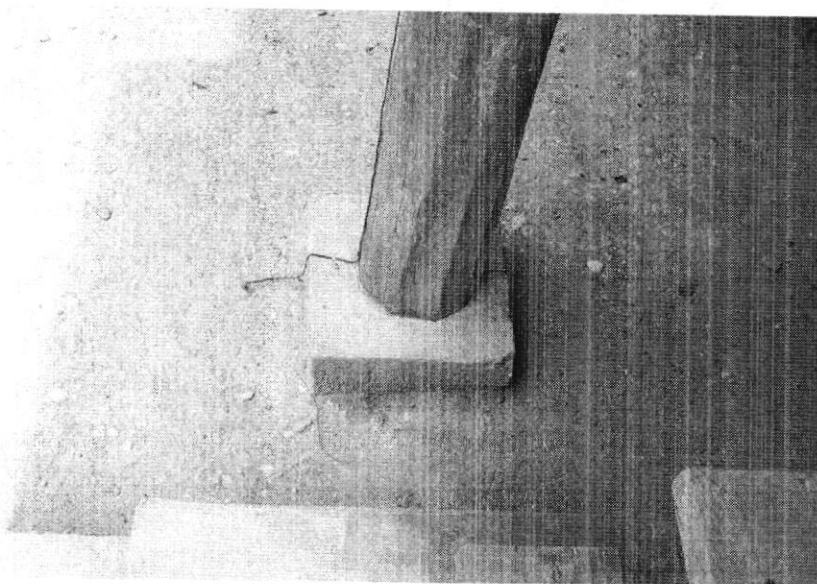
73

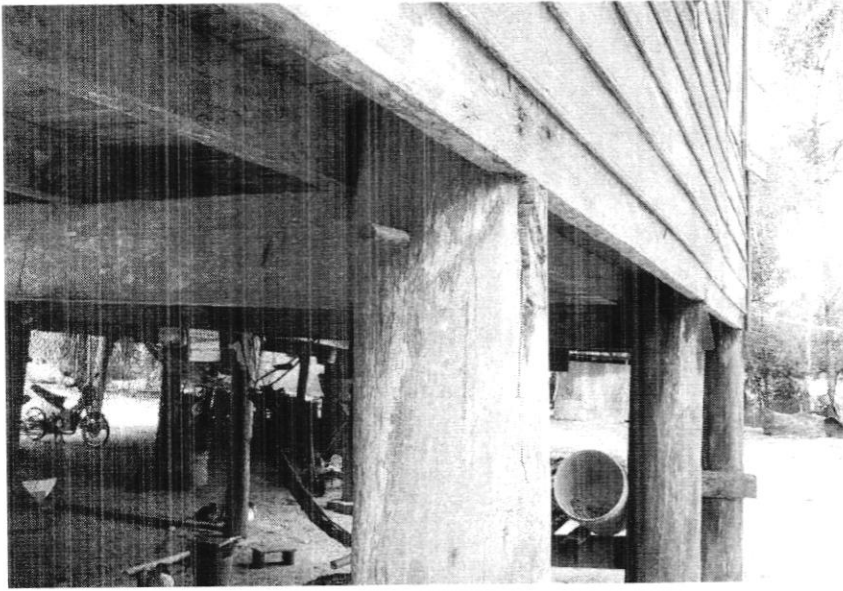
เรือนเกย (เขีย) จะเห็นเรือน
นอนไม่มีกันสาดด้านสกัดจะมี
หลังคาคลุมหน้าต่างเท่านั้น

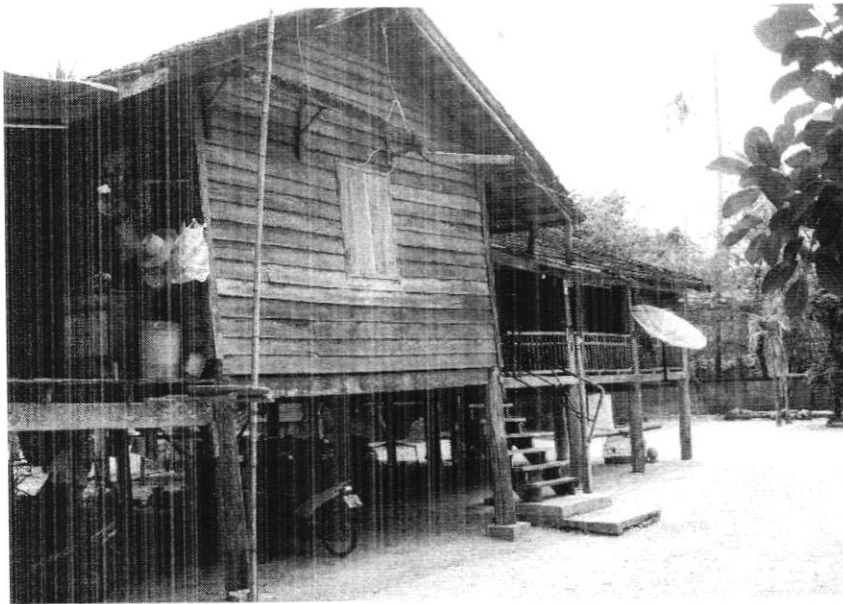
ลวดลายผนังด้านบนตรงคอสอง
มีการทำลวดลายประดับ

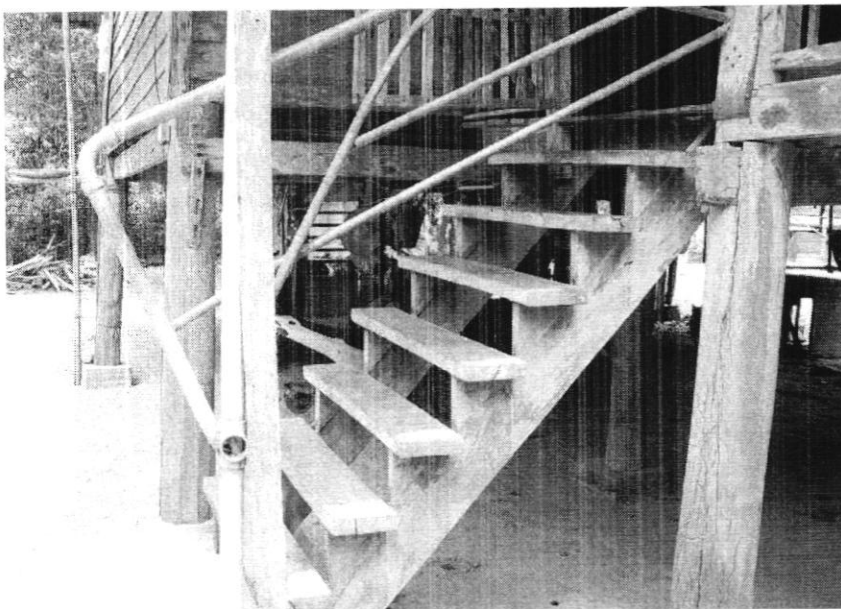
เสาและปูนรองพัวกันเสาผุ

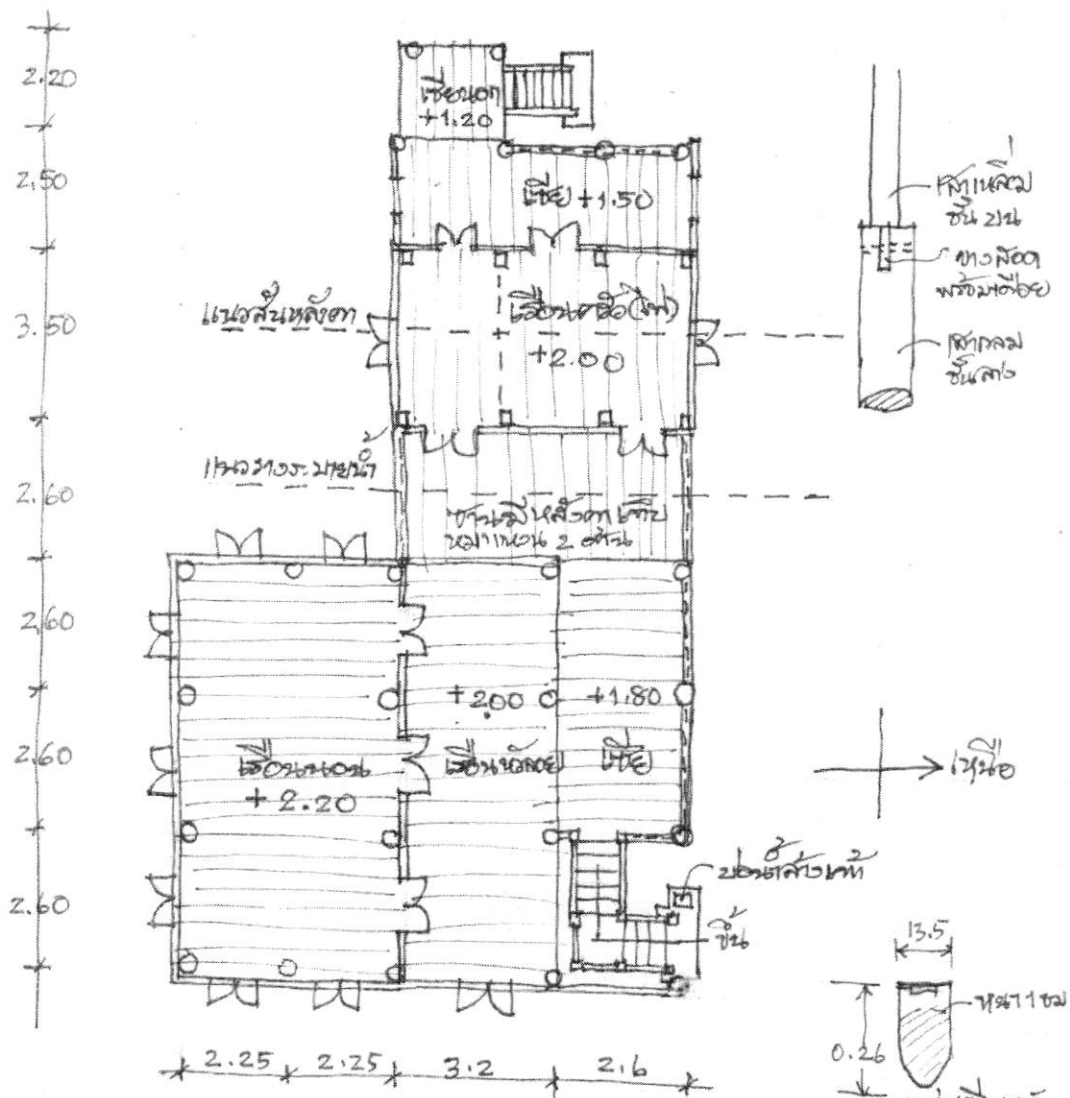
คานสอตกกลางเสา และเจาะรูใส่
เตี้ย (โร)

เรือนครัวมีการต่อเขี่ยด้านข้าง
เรือน

บันไดด้านข้าง

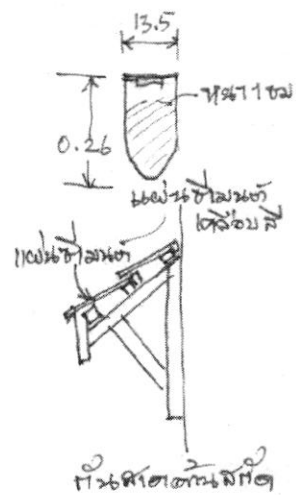

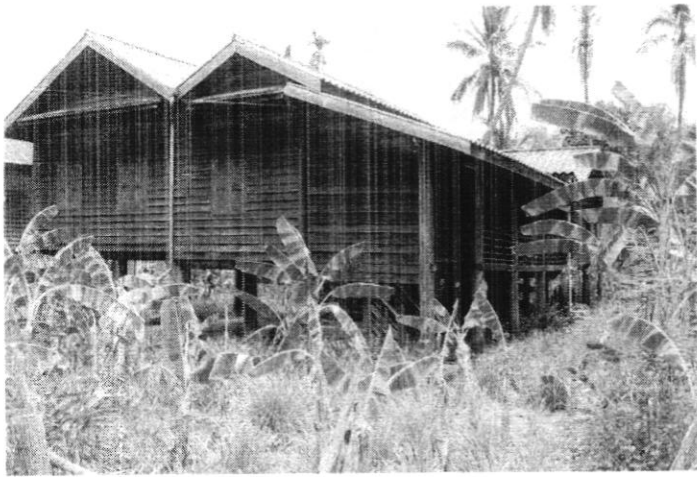
ห้องนอน + ห้องนอน + ห้อง (ใหม่)

ห้องนอน + ห้องนอน + ห้อง (ใหม่)

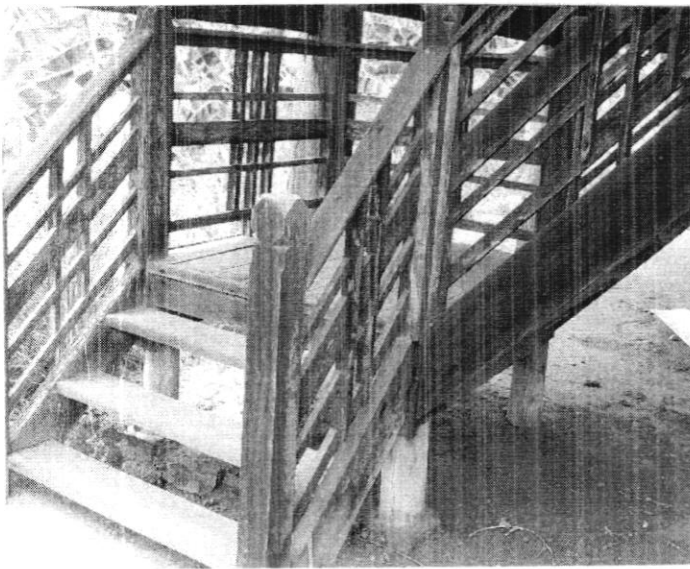
บันได

บันได 1 บันได

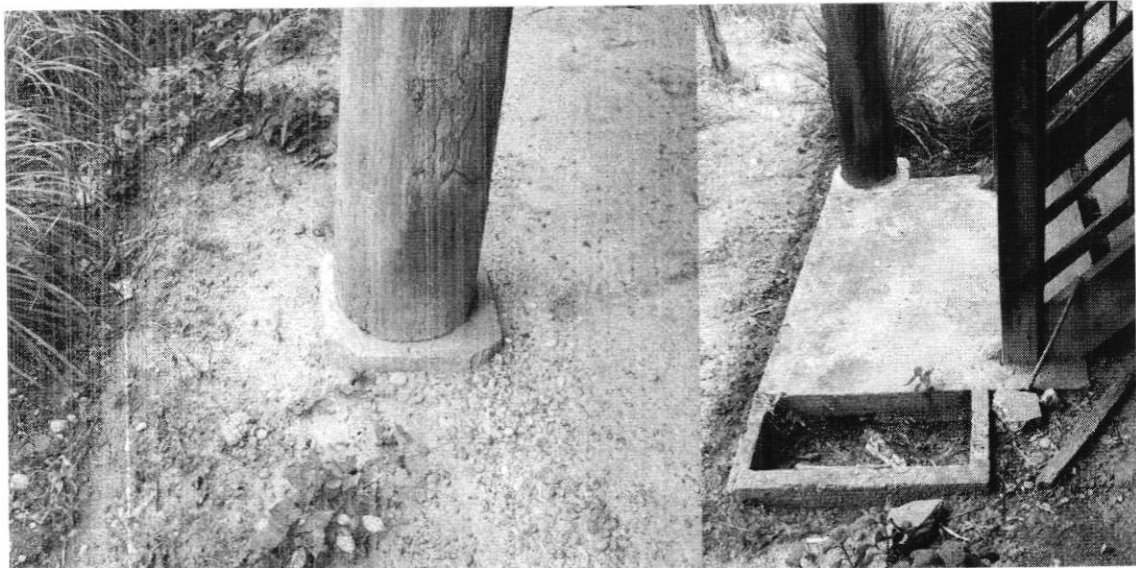

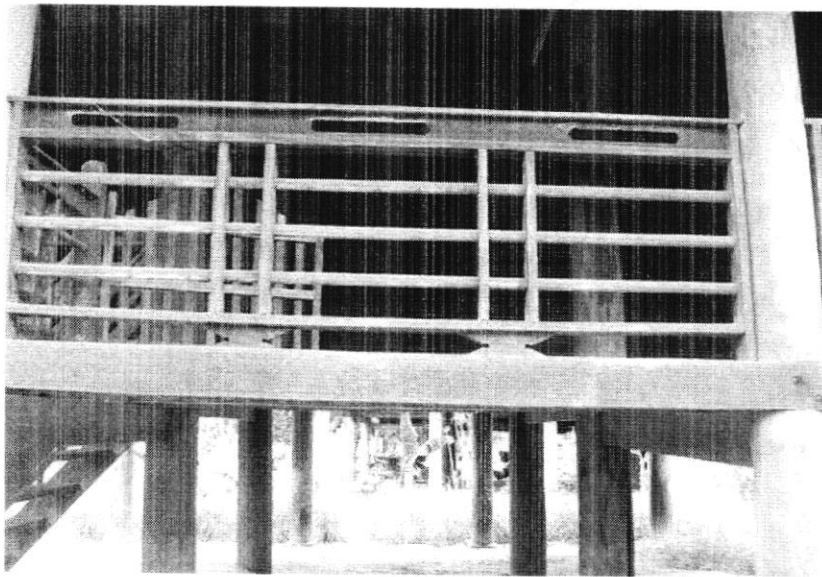
เรือนนอน, เรือนหัวลอย, เชื้อ,
(เรือนเสากลม)

บันไดหักศอก เลขคี่บ่อล้างเท้า

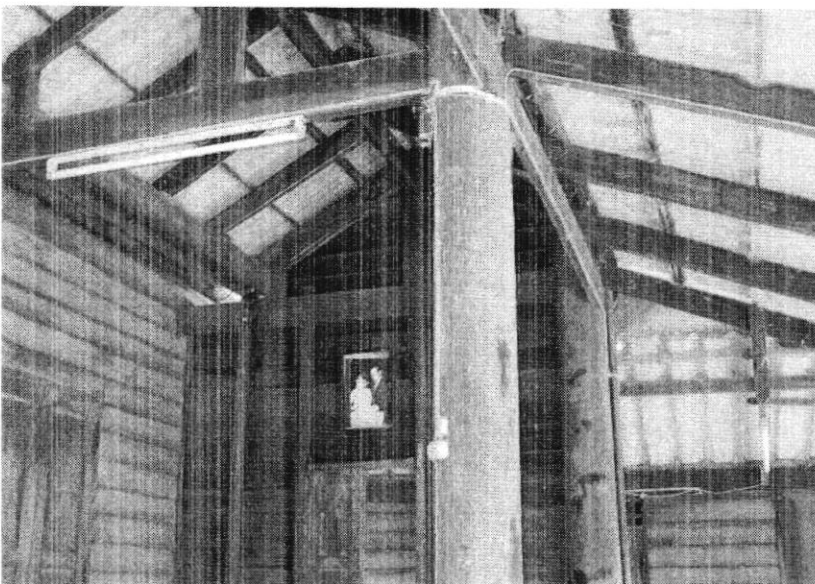
เสามีฐานคอนกรีตรองกันผุ

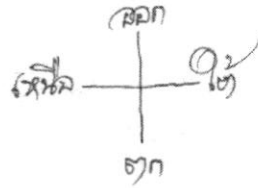
ระเบียงสอยงาม

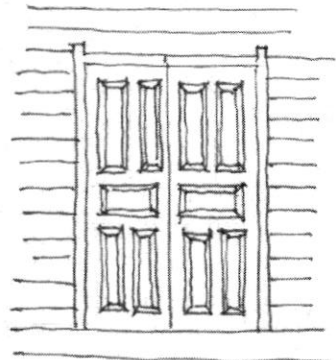
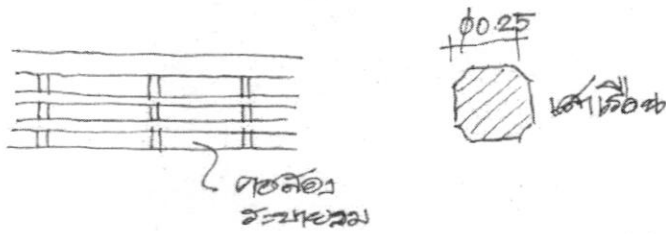
ทำหลังคาคลุมชานข้างพร้อม
รางน้ำตรงกลาง

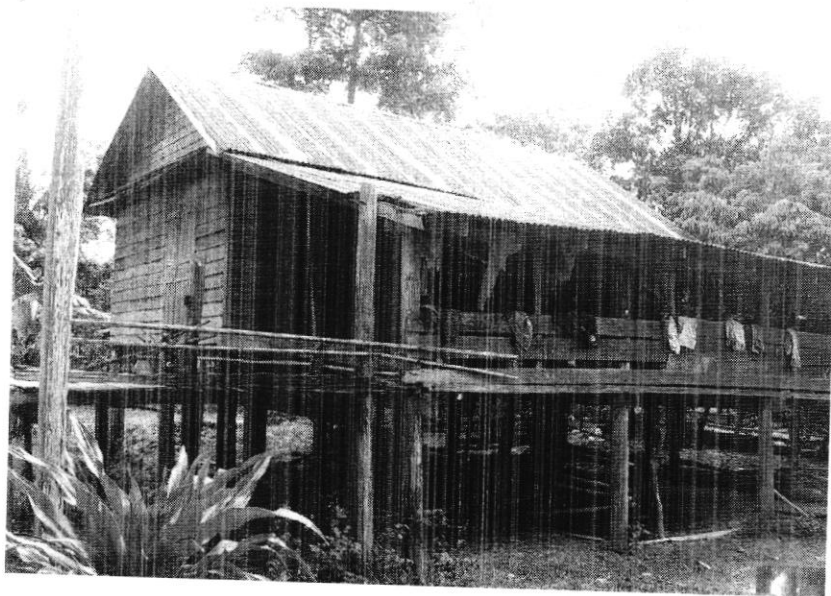
มองเห็นโครงสร้างใต้หลังคา

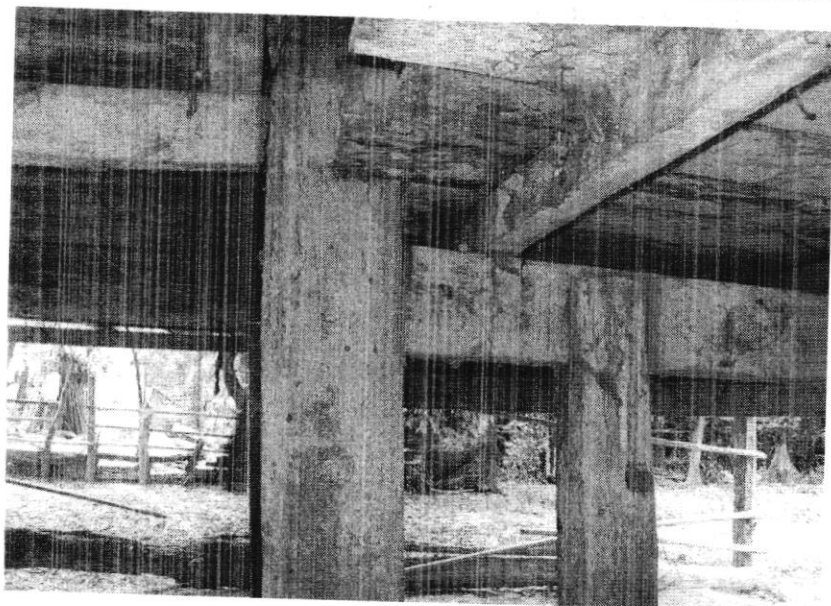
1. ห้องนอน
 2. ห้องน้ำ
 3. ห้องครัว
 4. ห้องรับแขก

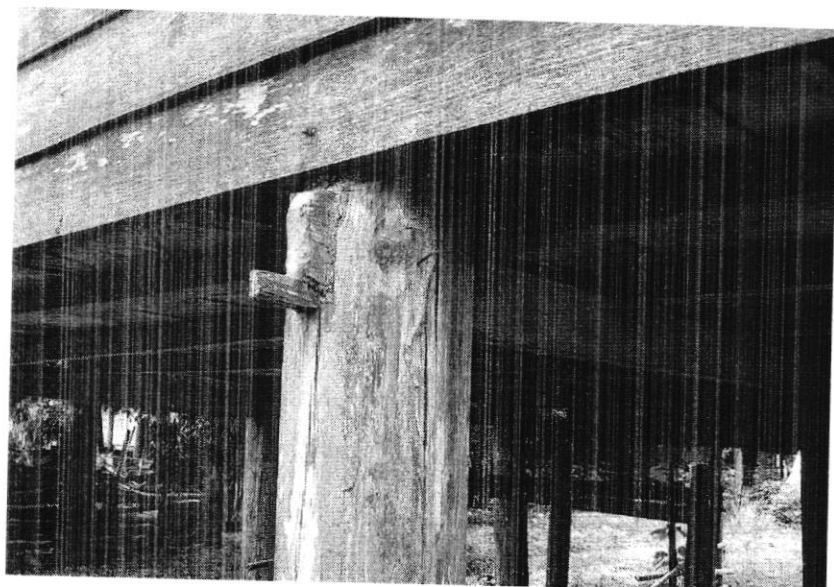
1. ห้องนอน
 2. ห้องน้ำ
 3. ห้องครัว
 4. ห้องรับแขก

เรือนไทยชาวนิดเรือนเขี้ยว ของ
นางควัน คำมุงคุณ 13 หมู่ 2
ต.อุ้มเหมา อ.ธาตุพนม
จ.นครพนม

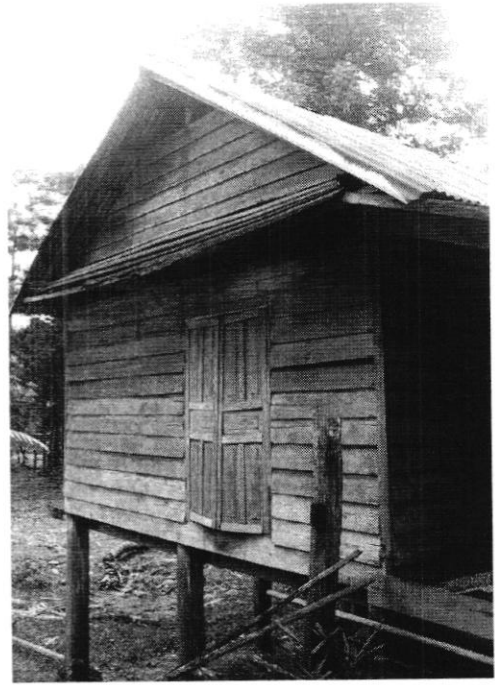
แสดงทางสอดเสา และเสารับ
พื้นเขี้ยว

ลิ้มรองรับทางสอด

จะเห็นหน้าต่าแบบถึงพื้น
เรียกว่า ประตูป้อง

“การบากหูโป่งหรือหูกะต่าย”
หมายถึง ซื่อมากรับจันทน์ในเสา

บทที่ 6

สรุปเอกลักษณ์สถาปัตยกรรม

สรุปเอกลักษณ์สถาปัตยกรรมที่อยู่อาศัยพื้นถิ่นจังหวัดนครพนม

1. การรักษารูปแบบของเรือนโบราณไว้ คือ เรือนชนิคมีหัวลอย และเรือนชนิคมีเขย (เรือนเกย) ไม้ ประกอบกับการเป็นอยู่สมัยใหม่ในเรือนครัวควรจะมีห้องน้ำด้วย
2. เสาชั้นล่าง ควรเป็นเสาปูน เนื่องจากมีน้ำท่วมบ่อยเสาไม้ไม่คงทน และราคาแพง
3. ได้ทุนด้านล่างเปลี่ยนประโยชน์ใช้สอยจากการทอดผ้า เลี้ยงไก่ เลี้ยงวัวควาย เป็นห้องใช้ประโยชน์ หรือโถง ถ้ากันห้องก็ควรให้ลมผ่านได้ ไม่กันทั้งหมด
4. วัสดุผนังหลังคาควรเป็นกระเบื้องดินเผา หรือปูนย้อมสี เพราะเสน่ห์ของวัสดุพื้นถิ่นจะดูดี
5. อาคารเรือนนอนควรมีคอสอง, ประตู, หน้าต่างเกล็ด ระบายลม หน้าต่างอาจจะยาวถึงพื้น ทั้งนี้จะมีประโยชน์ในการระบายลม เพราะจังหวัดนครพนมอยู่ใกล้แม่น้ำโขง อาจจะเกิดร้อนแห้งเป็น ร้อนชื้นบ่อยๆ ทำให้ห้องอยู่สบาย
6. ลวดลายบานประตูหน้าต่าง, ราวระเบียง ต่างๆ โดยเฉพาะหน้าต่าง (จากภูมิวัด กลางใหญ่ อ.ธาตุพนม) สามารถเอามาออกแบบในงานสถาปัตยกรรมได้สวยงามมาก
7. วัสดุต่างๆ เช่นกรวดแม่น้ำโขง, ฝาแฝดไม้ไผ่ หน้าต่างแบบมีเดือยไม้แทนบานพับ การเข้าไม้โดยใช้เดือยไม้จะเป็นเสน่ห์ของงานสถาปัตยกรรมนครพนม เฉพาะการใช้กรวดทำลวดลายทางเดิน จะเพิ่มความงาม เช่นกัน
8. ลายคอสองที่เป็นลายบากไม้ดูสวยงามควรนำมาใช้ในงานตกแต่ง
9. อนึ่งจงจำได้ว่า ถ้าเป็นเรือนพื้นถิ่น เสน่ห์ของเรือนอยู่ที่ความเป็นบ้านนอก (Rustic Art) เช่น เสาพื้น ควรใช้ขวานตาก เสากลมคือเสา 16 เหลี่ยมที่ใช้ขวานตากฝาใช้ฝาไม้ตะเคียนตาก หรือฝาไม้ไผ่ ขัด ฯลฯ ส่วนเรือนในเมืองอนุโลมให้ใช้เหล็ยกบสีให้เรียบแต่ไม่เนียบเสียทีเดียว ควรคงเสน่ห์ของพื้นถิ่นไว้บ้าง ไม่ใช่ทรงไทยแบบภาคกลาง

บรรณานุกรม

ของศรีโคตรบูรณ์ .เอกสารโบราณคดี ประวัติศาสตร์ประเพณี และวัฒนธรรมท้องถิ่น จังหวัดนครพนม, ไม่ระบุปี.

บวร บุพศิริ. **ท้องถิ่นของเรา**. นครพนม: เอกสารประกอบคำสอนวิชาสังคมศึกษา โรงเรียนปิยะมหาราชาลัย , 2537

ประวิทย์ คำพรหม. **ประวัติอำเภอธาตุพนม**. นครพนม: องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครพนม, 2545.

ประวิทย์ คำพรหม. **เรณู-ภูไท**. นครพนม: ไม่ระบุที่พิมพ์, 2549.

วิจิต คลังบุญครอง. **สถาบันที่ยกย่องชาวไทยอีสาน-ผู้ไทย**. ขอนแก่น: คลังนานาวิทยา, 2549.

วิลาศ มณีวัต. **ลุ่มโฮ**. กรุงเทพฯ: ไม่ระบุที่พิมพ์, 2540.

สำนักงานวัฒนธรรม. **วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์ และภูมิปัญญา** .กรุงเทพฯ: ไม่ระบุที่พิมพ์, 2542.

สภาวัฒนธรรมจังหวัดนครพนม.**ประวัติศาสตร์นครพนม**. นครพนม: หนังสือประกอบการจัดตั้งอุทยานประวัติศาสตร์ เมืองศรีโคตรบูรณ์, ไม่ระบุปี.

เอเจียน เอมอนิเย. **บันทึกการเดินทางในลาว ภาคหนึ่ง พ.ศ. 2438**. แปลโดย ทองสมุทร โตเร และ สมหมาย เปรมจิตต์, ไม่ระบุปี.

ภาคผนวก ก

รูปแบบและรายละเอียด
เรือนชนเผ่าต่างๆ ในจังหวัดนครพนม

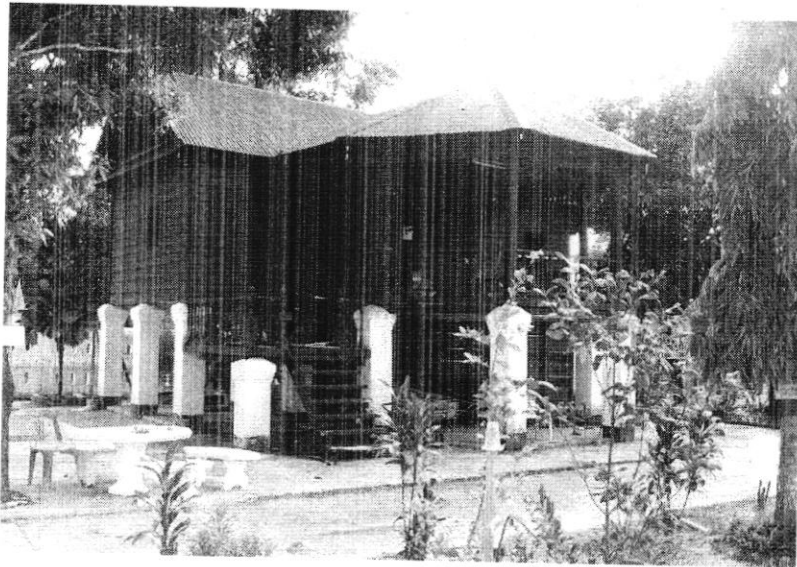

เรือนเกยปลูกในป่า จะเห็นเสาร่วมรับพื้น
ชาน

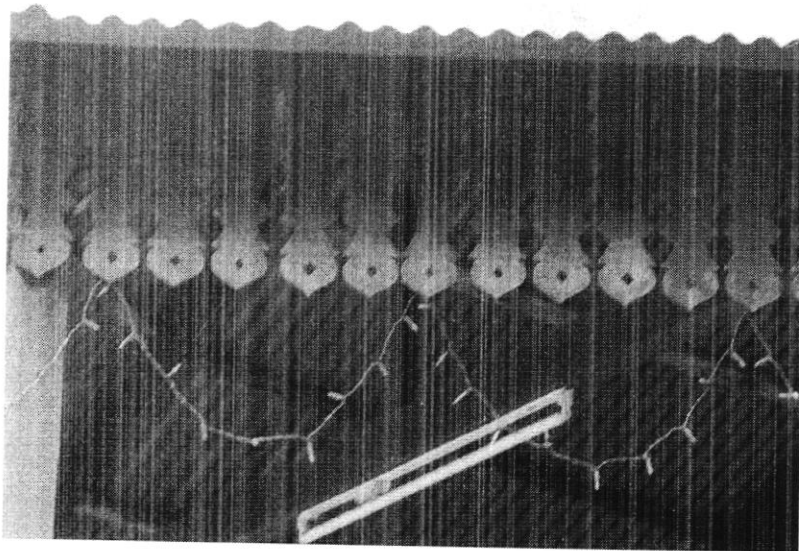

เรือนไทยริมโขงทรงไม้ใหญ่มาก
จะเห็นว่าเป็นเรือนหัวลอยหลังคา
ยื่น 2 ข้างไม่จำเป็นต้องเท่ากัน
ตัวเรือนสูงจากดินไม่มากนัก
เป็นสัดส่วนที่น่าอยู่ มีเทิบคุมคันไค

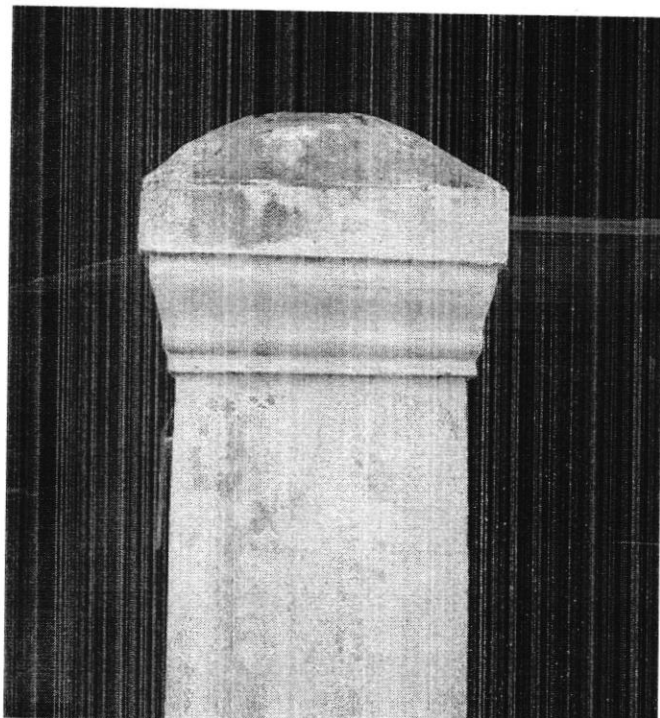

กุฏิพระออกแบบผสมผสานระหว่าง
พื้นเมือง กับสถาปัตยกรรม รัชการที่ 5

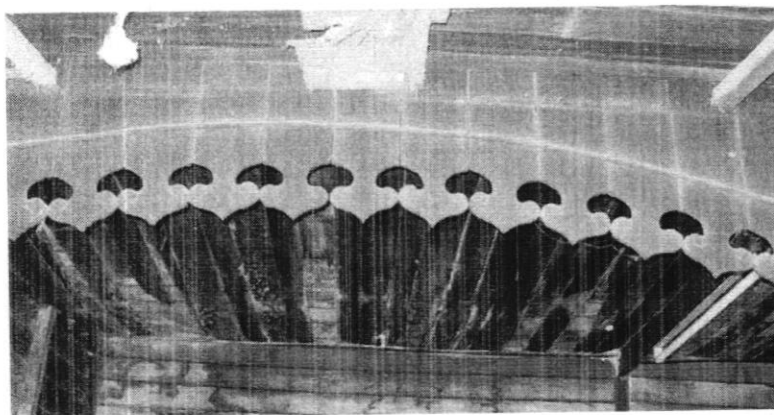
จะเห็นการใส่ระย้าลวดลายตรงมุม
ด้านหน้า

เสาปูนมีลวดลายตัวหัวเสา

บ้านไทยนครพนม คุณเพชร
64 ถ.บำรุงเมือง จ.นครพนม

การใช้ลวดลาย แกะไม้โค้งมาประดับ
ส่วนบนของโดงเขี้ยว

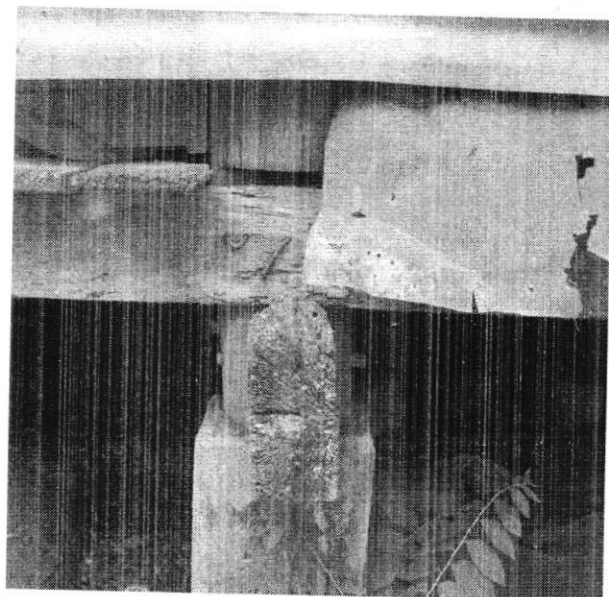

การใช้เสาปูนรองรับบ้าน

เรือนไทยย้อย ของนายวิจิตร ไชยสอน
18 ถ.ราษฎร์บำรุง อ.บ้านแพ้ว จ.นครพนม
จะเห็นหลังคาเป็นทรงปั้นหยารูปตัวยู
และมีเตียบมาแขวนด้านหน้า

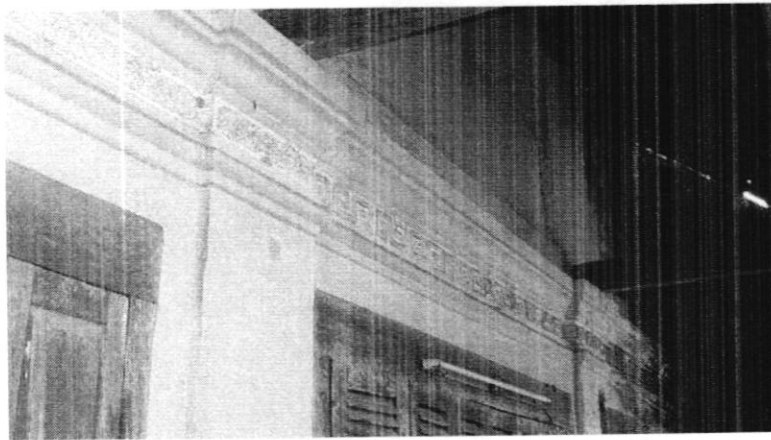

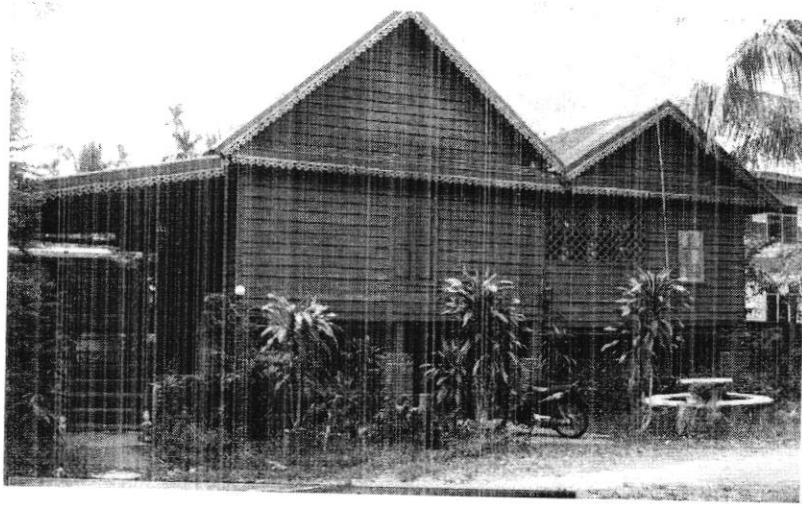
เสาเป็นเสาปูนต่อกันเสากลมไม้

ตึกแถวทรงอินโดจีน(ฝรั่งเศส)
จะเห็นการใช้โค้ง, ทรงหัวเสา
การฉาบ ขอบบนผนัง และการ
ยื่นชานนางแบบไม้ค้ำ

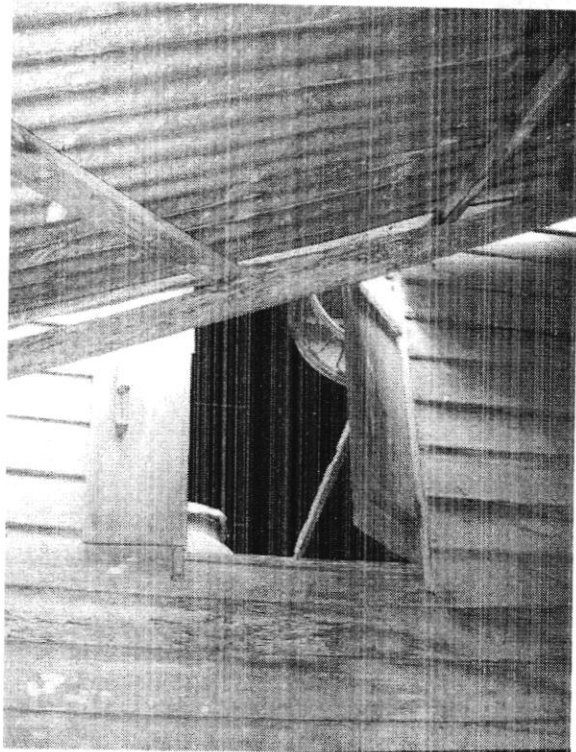

เรือนหัวดอย ชาวผู้ไทย
ของคุณวุฒศิริ ปันมุล 25 ถ.ราษฎร์บำรุง
อ.บ้านแพ้ว จ.นครพนม เจ้าของ
ปรับปรุงใหม่ เจริญรายได้จาก
เลี้ยงไหมทาสีเนื้อไม้

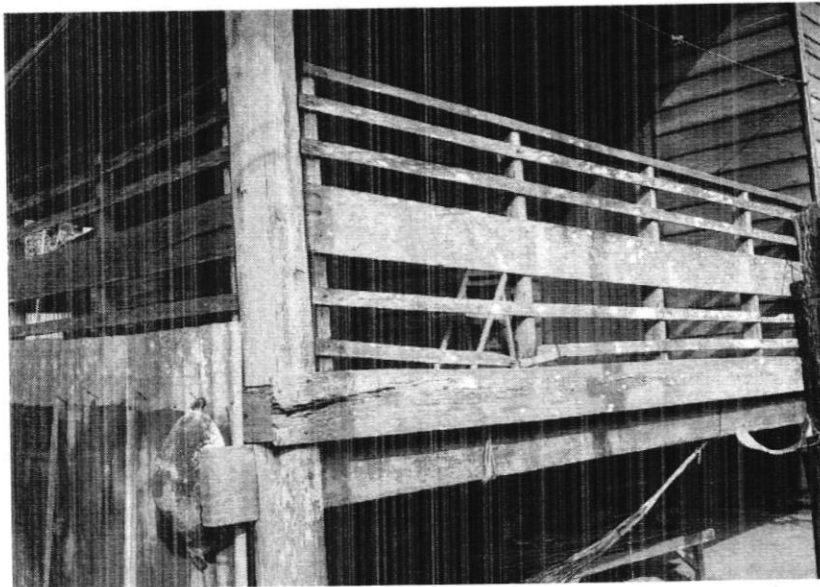
ลูกบันไดสีไม้กลึงสมัยใหม่

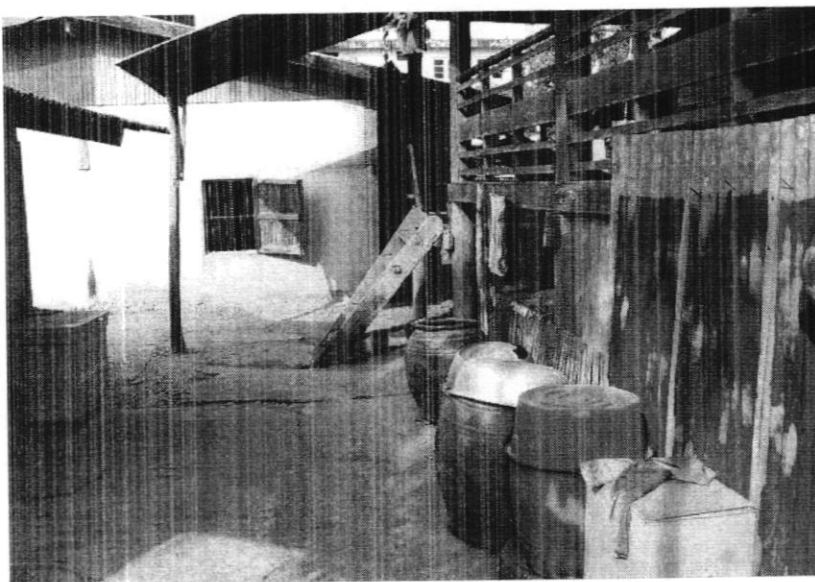
บ้านห้องครัวยังใช้บานประตูเดิม

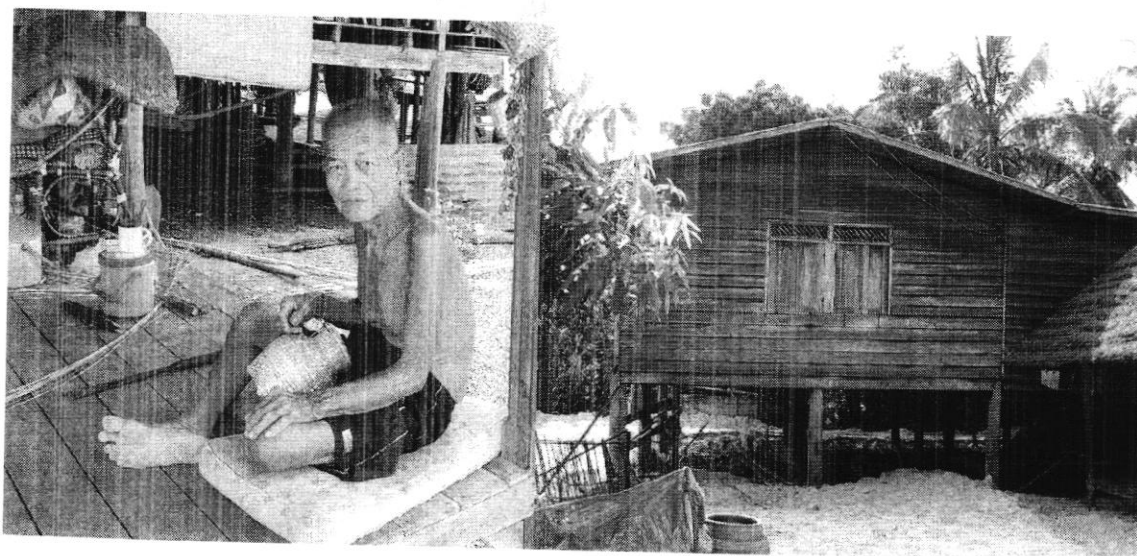
เรือนเกย (เขีย) ไทยย้อ
คุณทองสา อภัยโส 19 ถ.ราษฎรอุทิศ
อ.บ้านแพง จ.นครพนม

ราวระเบียง

แสดงให้เห็นเทิบคุมคันไค เป็นเสาเดี่ยว

เรือนเกย (เขีย) ชาวไทยย้อของ
นายแพง วงศรีฐ 17 บ้านนาควย
ต.นาหว้า อ.นาหว้า จ.นครพนม

คันไถหักศอกมีเทิบคุม

ขัณฑ์น้ำหรือคูนน้ำแบบมีเสา 4 ต้น

เรือนเกย (เตี้ย) ไทยย้อ ของนายศรีวิภา
41 หมู่ 5 บ.นาคอย ต.นาแว อ.นาหว้า
จ.นครพนม

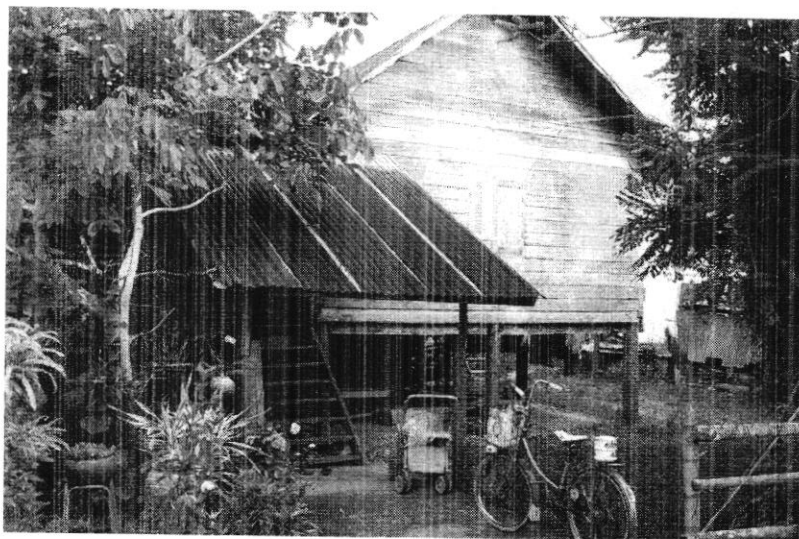
การต่อเท็บข้าว และครัวไฟ

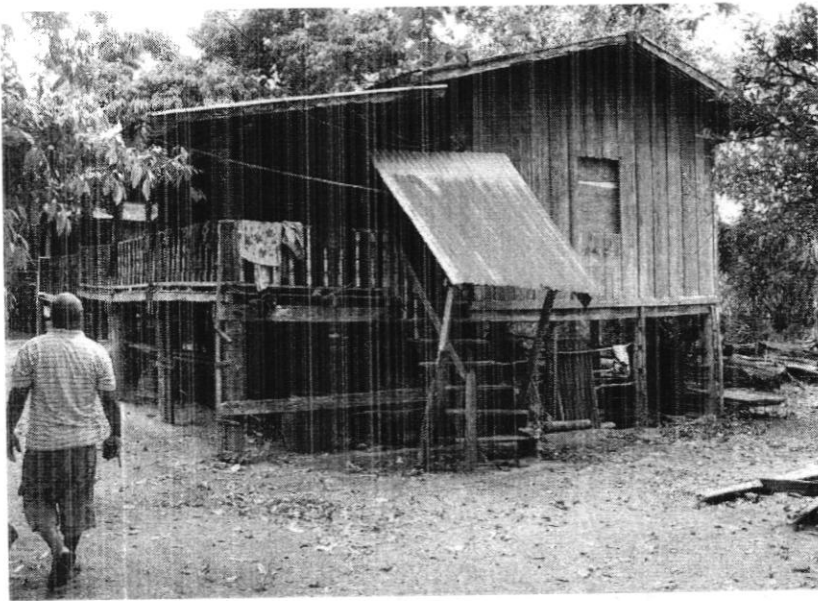
ซอมใส่ของหรือใส่ข้าวเปลือก

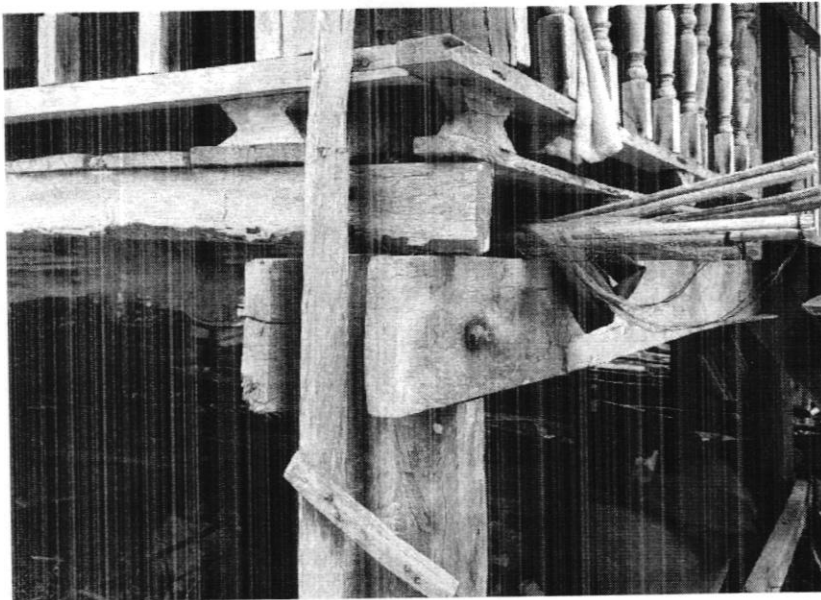
คีไฟและคาไฟ

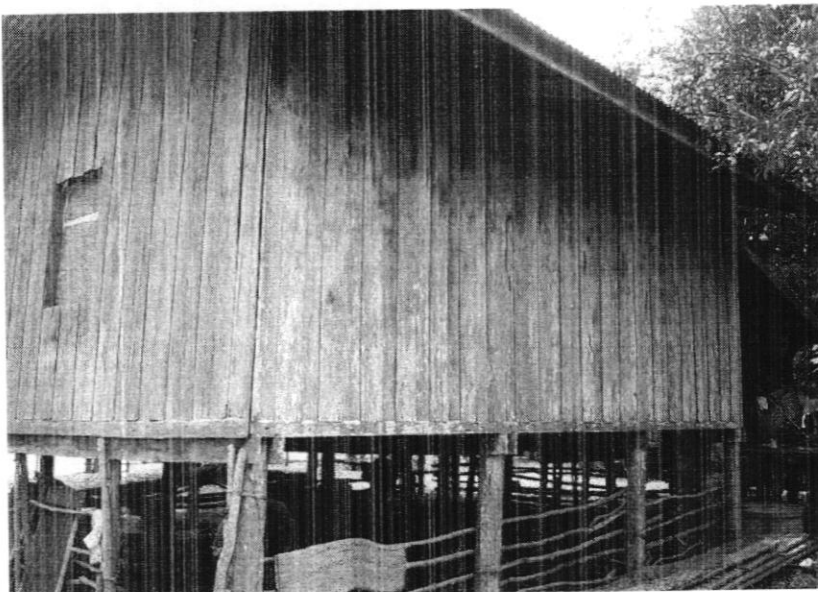
เรือนเกย (เขีย) ไทยย้อ ของนางนิม ราชีหว่า
 26 หมู่ 5 ซอย เขียงอุทิศ อ.ท่าอุเทน
 จ.นครพนม (ติดแม่น้ำโขง)

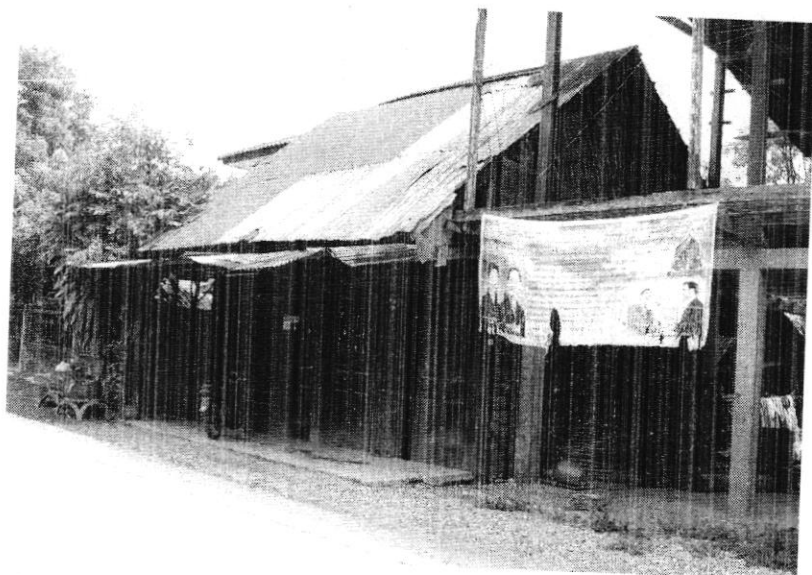
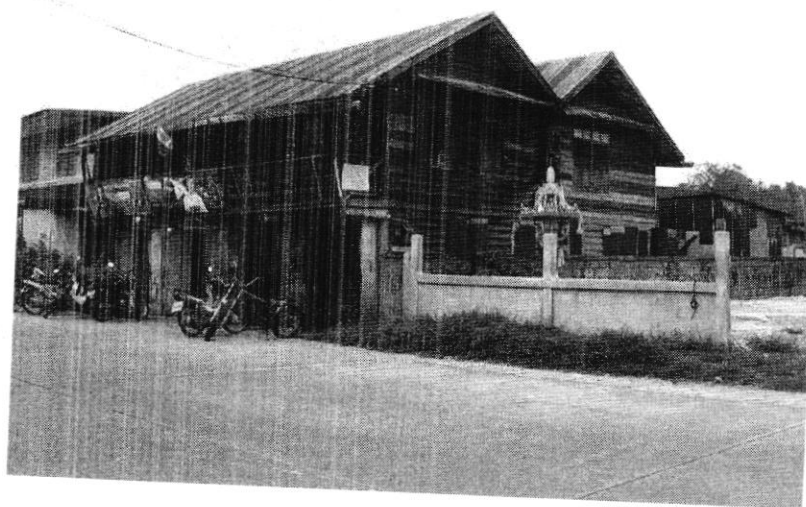
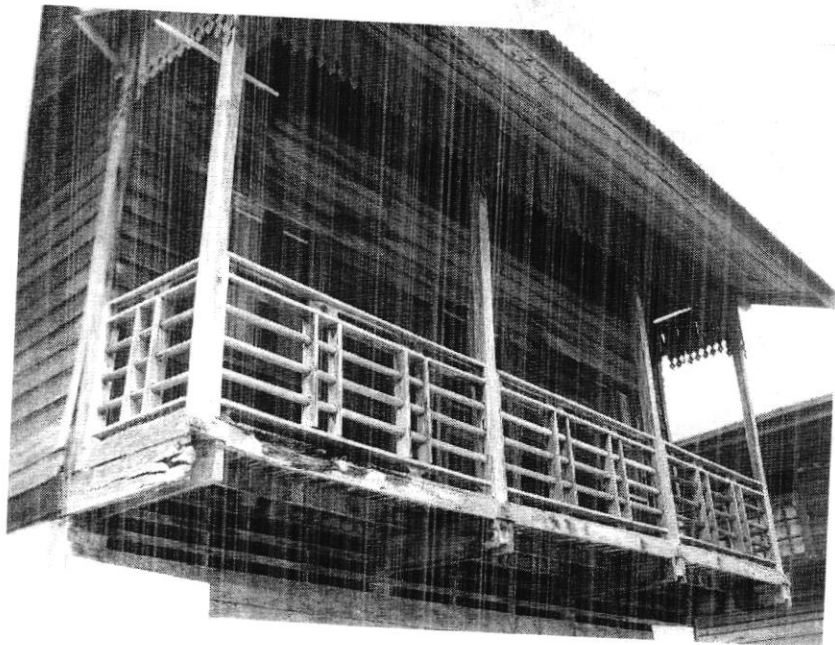
เรือนเกย (เตี้ย) กะเลิง ปากน้ำศรี
สงคราม ไม้ไผ่บาก, ไม้ยาง
ของพ่อสล่า บาศรีชาติ
37 หมู่ 12 วังโพธิ์ ต.ไชยบุรี
อ.ท่าอุเทน อายุ 50 ปีขึ้นไป

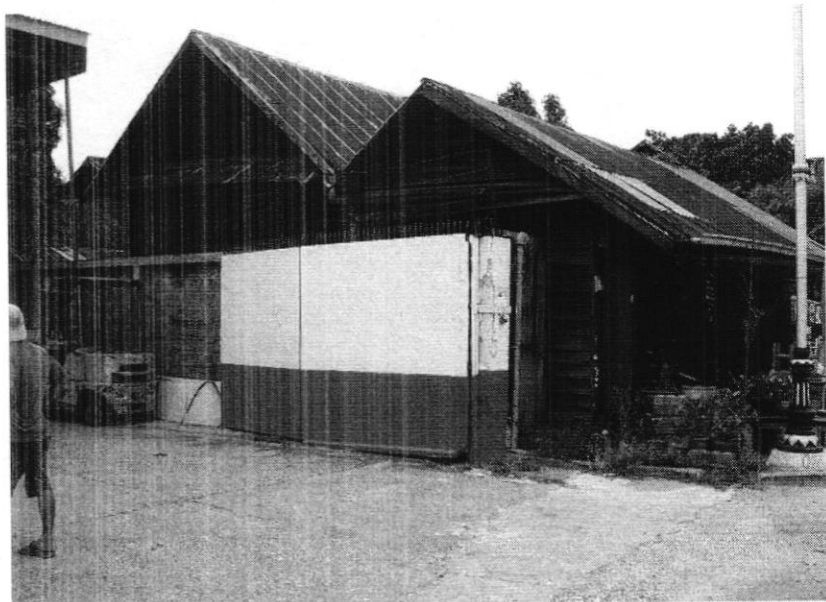
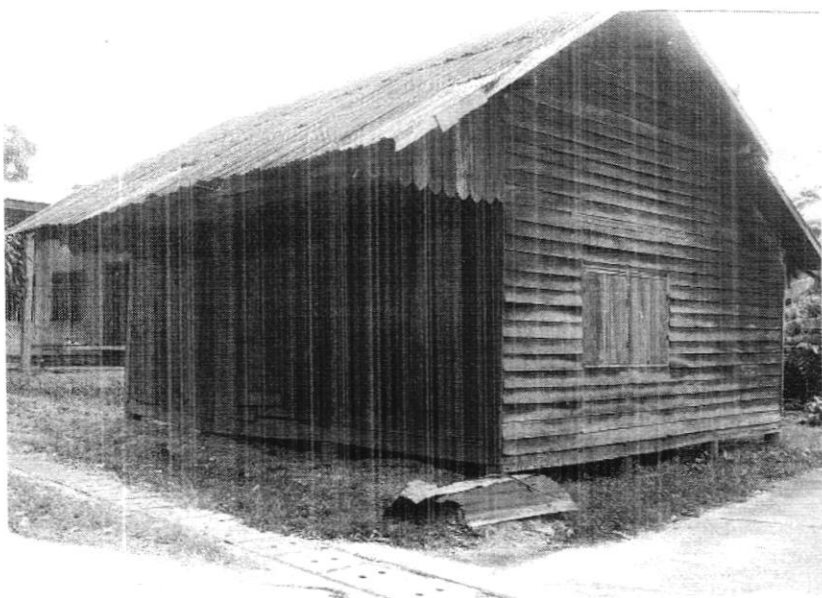
รายละเอียดจะเห็นการใช้ขางคู่ และ
การใช้เสาเอียงค้ำทับหลังคาคลุม
คันไถ

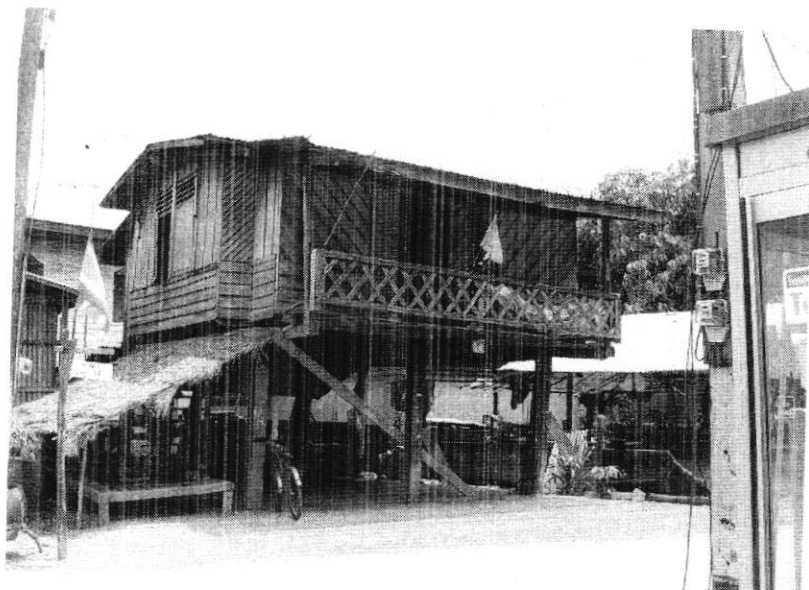
การตีฝาทางตั้ง

ร้านค้าที่ติดถนนในเมือง

ลักษณะร้านค้าที่ติดถนนในเมือง

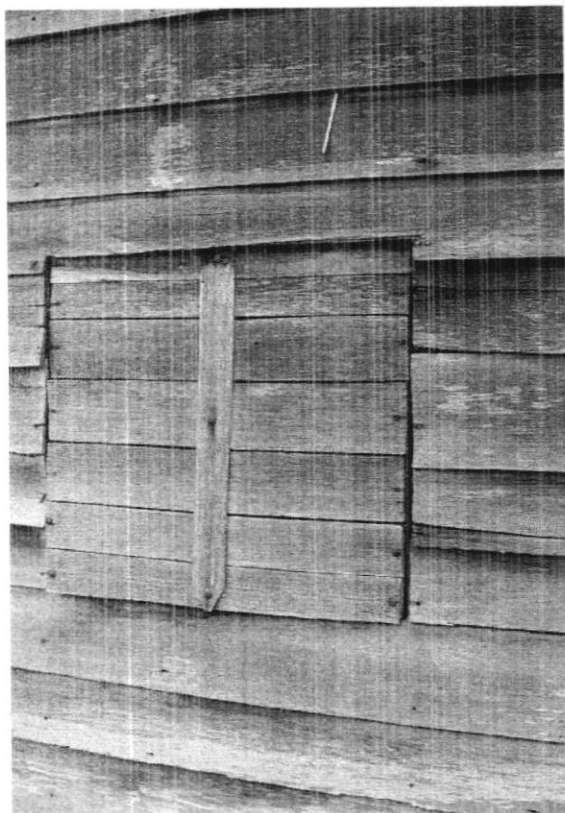

ร้านค้าที่ติดถนนในเมืองนครพนม

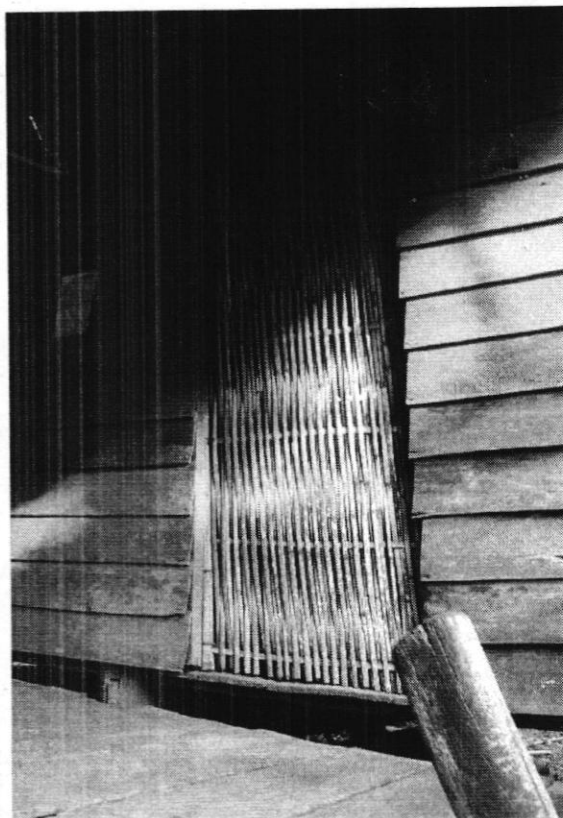

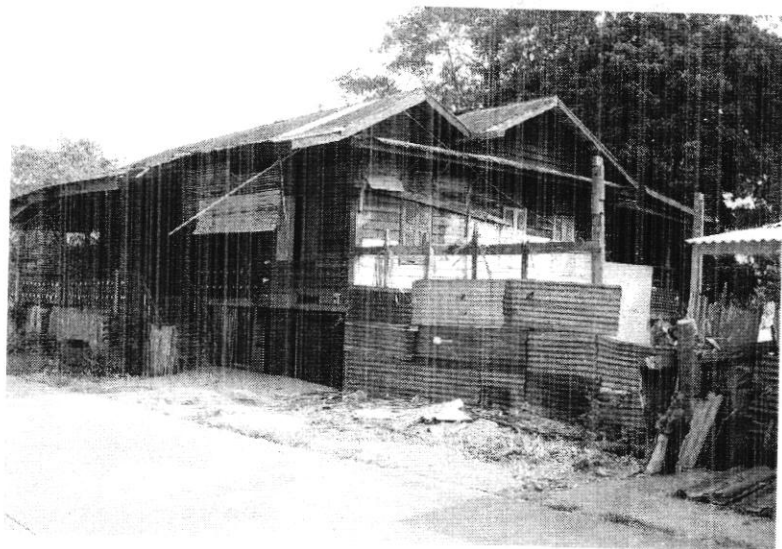
เรือยเกย (เชียว) ไทยย้อ นายอ้อย อ้วนมังเมง
41 หมู่ 7 บ้านโพนสว่าง อ.ศรีสงคราม
จ.นครพนม

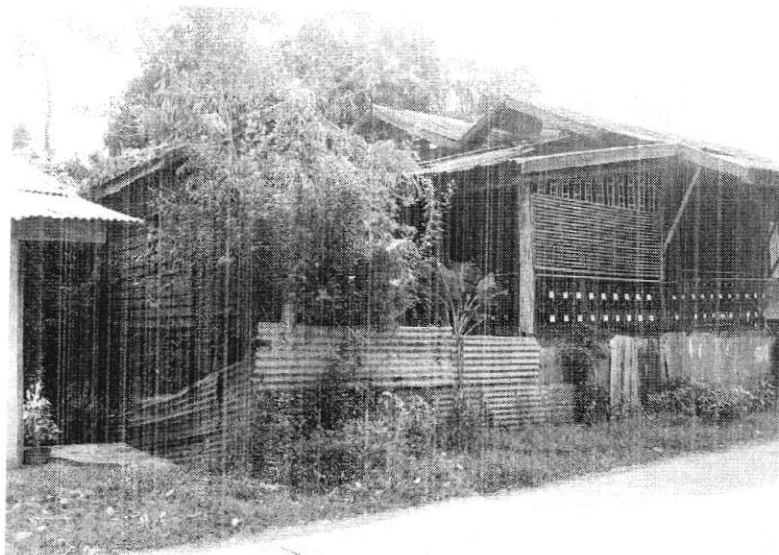
บานหน้าต่างจะใช้ไม้แฉ่มฝาดัดเลียนแบบ

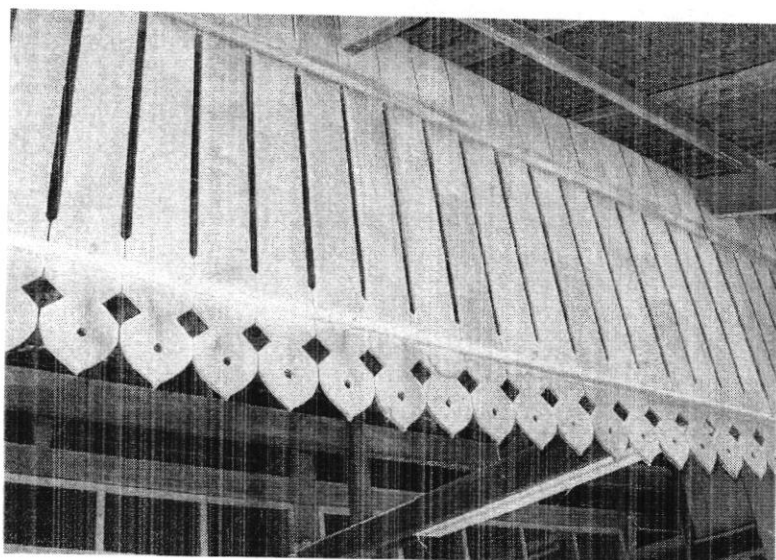
ประตู (ฝักกุ) จะใช้ไม้ไผ่ขัดถูเบาสว้ย

เรือนหัวลอยไทยเมืองริมแม่น้ำโขง
เจ้าของ องค์เทือง
เลขที่ 67 ถ.สุนทรวิจิตร อ.เมือง
จ.นครพนม จะเห็นการต่อเติม
(ซ้าย) จากเรือนนอนค้ำดินแม่น้ำ
โขง (ในด้านหลัง)

ด้านนี้จะมองเห็นเรือนครัวขวาง
กับเรือนนอน

ผนังด้านหน้าเรือนหัวลอย
จะมีผนังตกแต่งเป็นลายซ้อย
สวยงาม

เรือนทรงหัวลอยไทยเวียต
ของนายสมาน ลาดเจริญ
8 หมู่ 5 ต.นาออก อ.เมือง
จ.นครพนม

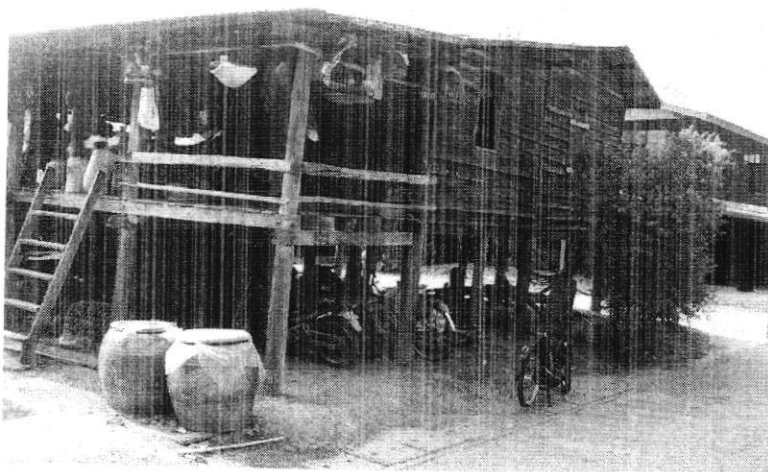
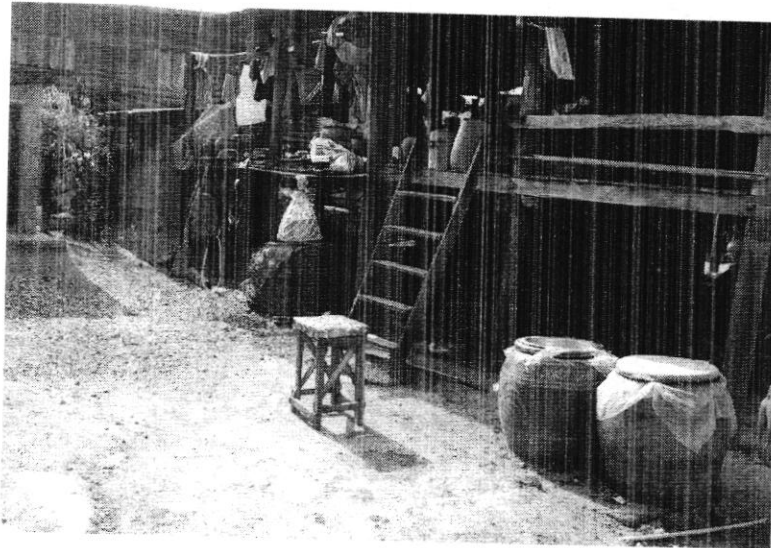
ตรงโถงเคียจะมีม้านั่งเป็น
ระเบียงกันตก

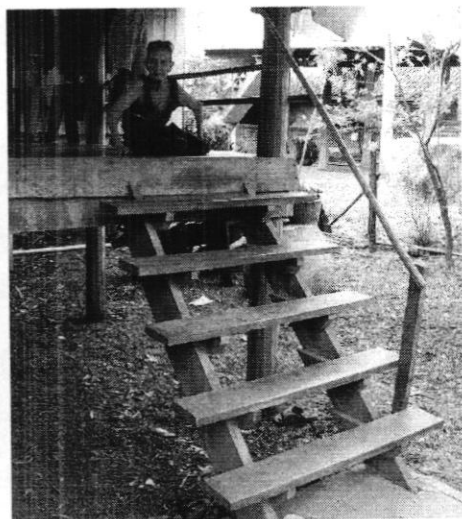
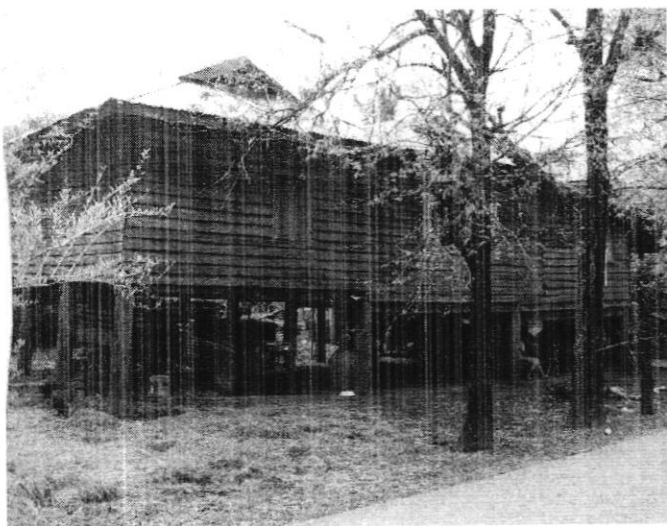

ส่วนโถงหน้าครัวจะมีลายฉลุ
ย่อยสวยงาม

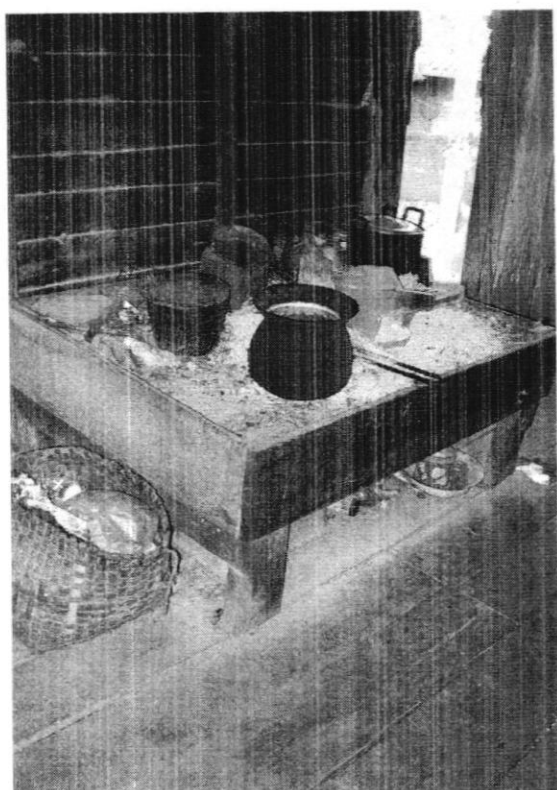

บ้านเกย (เตี้ย) ไทยโล้ นายนิคม
 กุจนา 82 หมู่ 2 บ้านโพนจาน
 อ.โพนสวรรค์ จ.นครพนม หลังคา
 ทรงจั่วเตี้ย

เรือนหัวลอยไทยกระเลิง หลังคาทรงปั้นหยา มีจั่วเล็ก ของนางประทุมวัลย์ บุษบา
เลขที่บ้าน 1181 บ้านนามน อ.เมือง จ.นครพนม ฝาไม้แคน เสาไม้แต้ คานไม้แดง

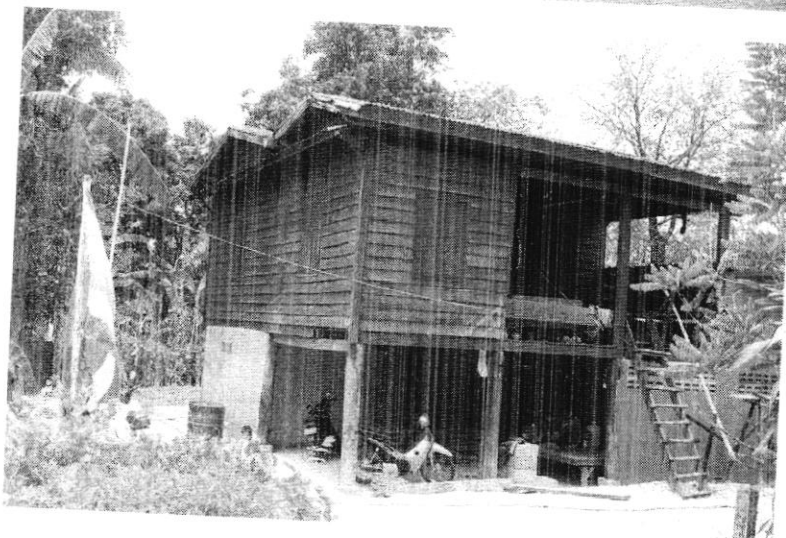
คีไฟแบบกะทะยกพื้น

ฮ้านแอ่งน้ำ 2 ตัน จากพื้นล่าง

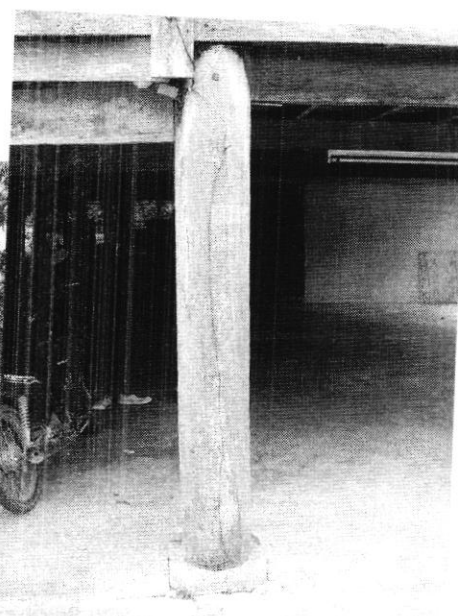
เรือนไทยเวียต ของสิบตรี สุทธิ
อรุณวงศ์ 104 หมู่ 5 ต.นาจอก
อ.เมือง จ.นครพนม

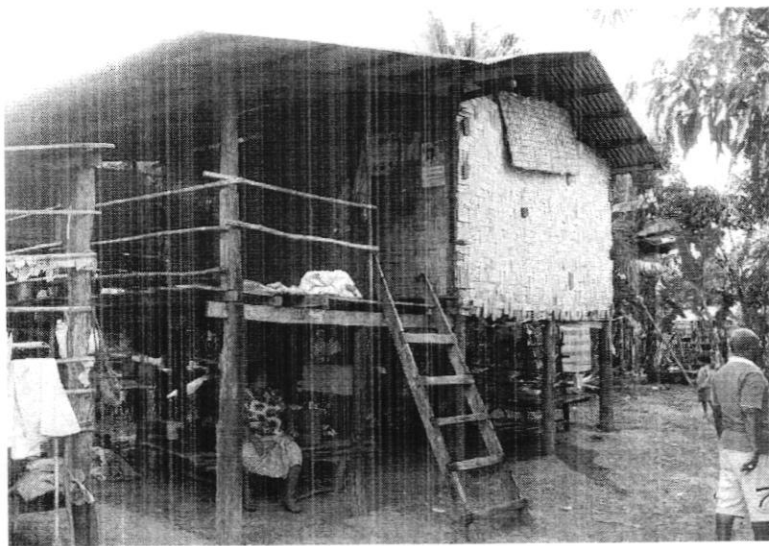
เรือนหัวลอยไทยเวียต ต.นาจอก
จ.นครพนม

เรือนเกยไทยเวียต ต.นาจอก จ.นครพนม

เสามีปูนหล่อหนุน

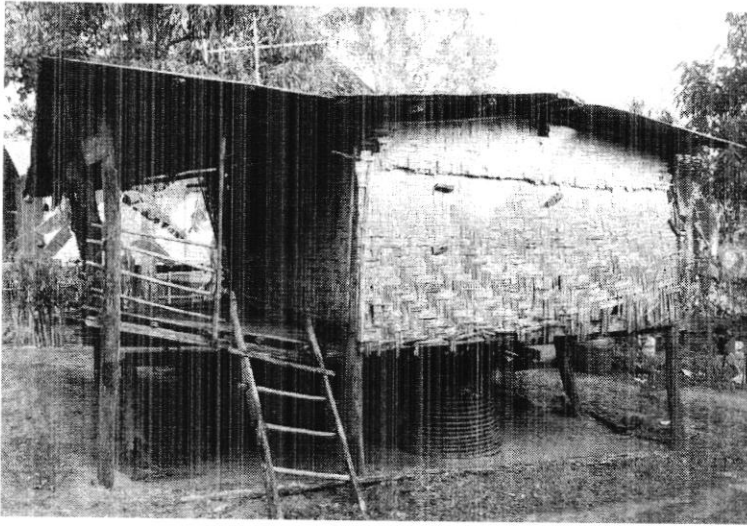
เรือนไทยย้อย เจ้าของ นางก้อ
เรือนนา 2/17 หมู่ 6 คงขวาง
ต.บ้านเอื้อง อ.ศรีสงคราม
จ.นครพนม

เรือนไทยย้อยใช้ผ้าไม้ไผ่ขัด และเสาร่วม

ชวานหงอนใช้ถากเสาะและไม้
โครงสร้างรวมทั้งพื้นปูนเรือน

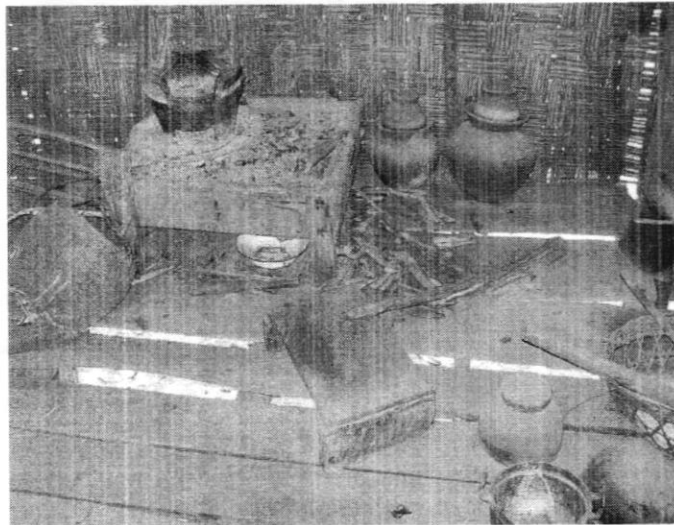
เรือนไทยย้อย 13/7 หมู่ 7 บ้านดงขวาง
ต.บ้านเอื้อง อ.ศรีสงคราม จ.นครพนม
ผ้าไม้ไผ่ห้อยระย้าตามวย หัวคันไถแกะ
สวยงามมาก

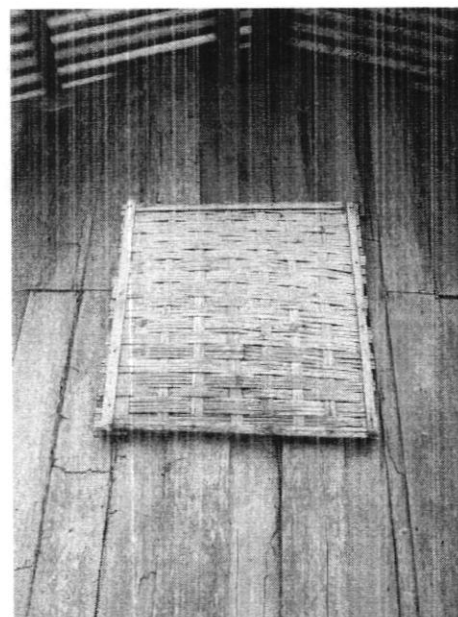
เรือนกะเจิง อีกแบบปากน้ำศรีสงคราม
อ.ศรีสงคราม จ.นครพนม

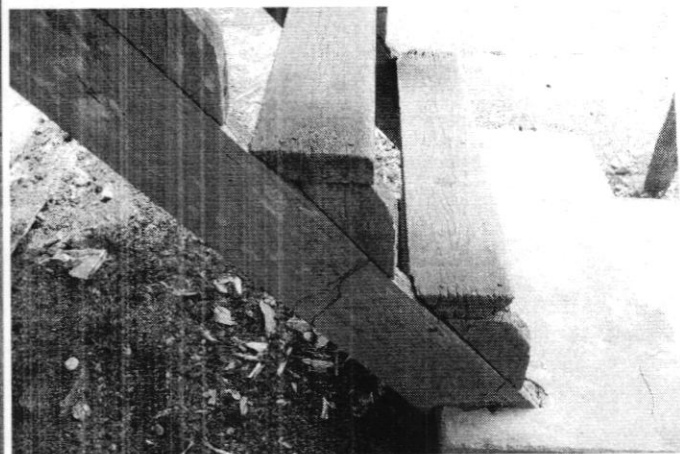
เรือเกย (เทียบ) ไทยกะเลิง นายกัลยา สนมศรี
32 หมู่ 12 บ้านวังโพธิ์ ต.ไชยบุรี อ.ท่าอุเทน
จ.นครพนม

คี่ไฟ (กระบะ) ยกสูง

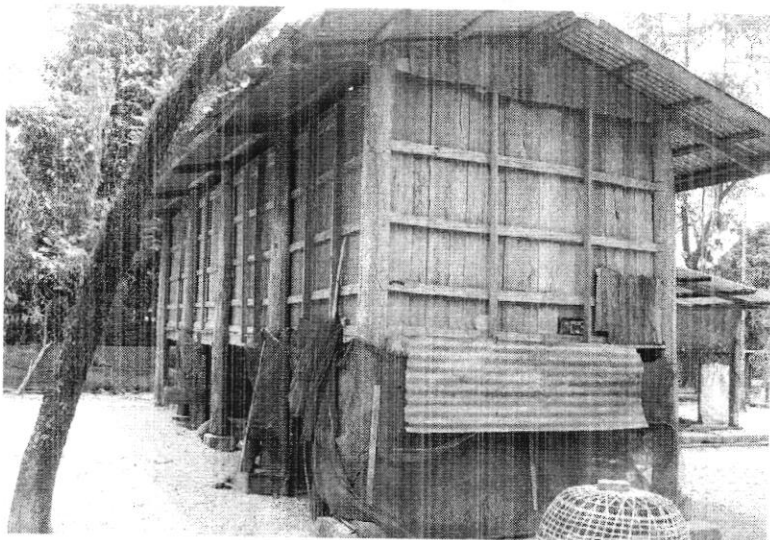
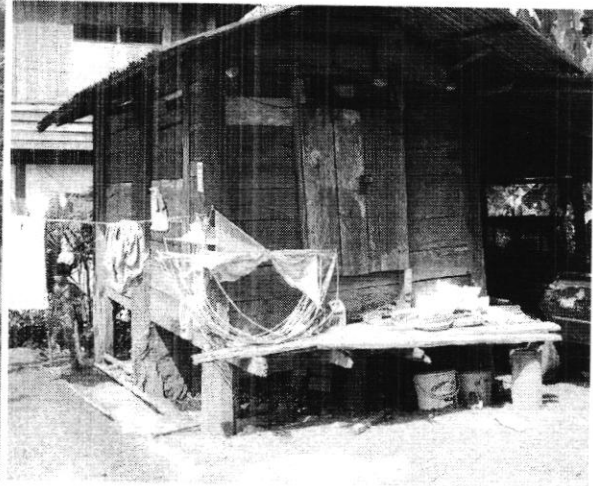
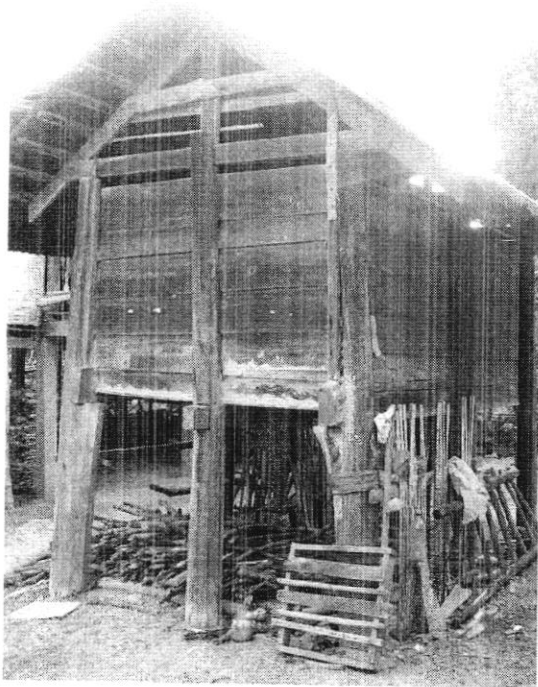

บานหน้าต่าง (ป่องเยี่ยม หรือป่อง
เจี่ยม) ไม้ไผ่ขัด

คันทันและลูกตั้ง

เจ้าข้าวไทยย้อ ตงขวาง บ้านเอื้อง อ.ศรีสงคราม

เจ้าข้าวชาวไทยแสก บ้านไผ่ล้อม

ต.อาจสามารถ อ.เมือง จ.นครพนม

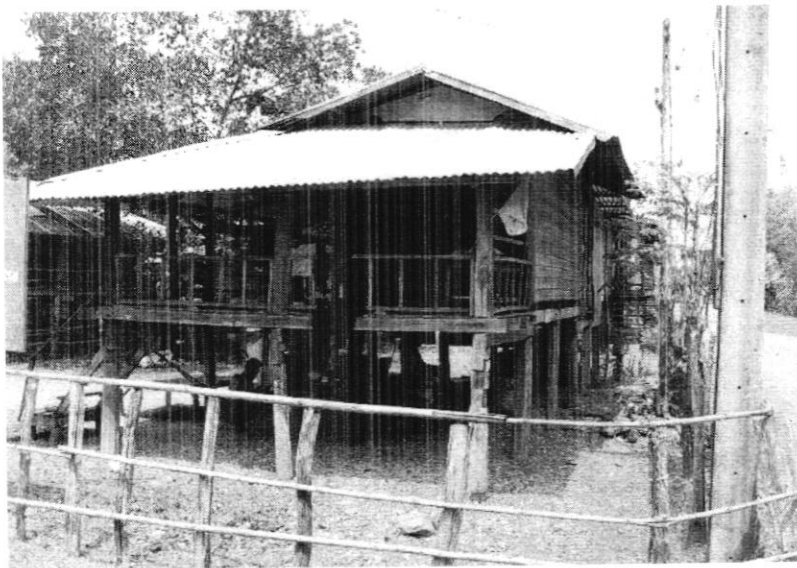
เจ้าข้าวไทยเวียต บ้านนาจอ๊ก อ.เมือง

จ.นครพนม

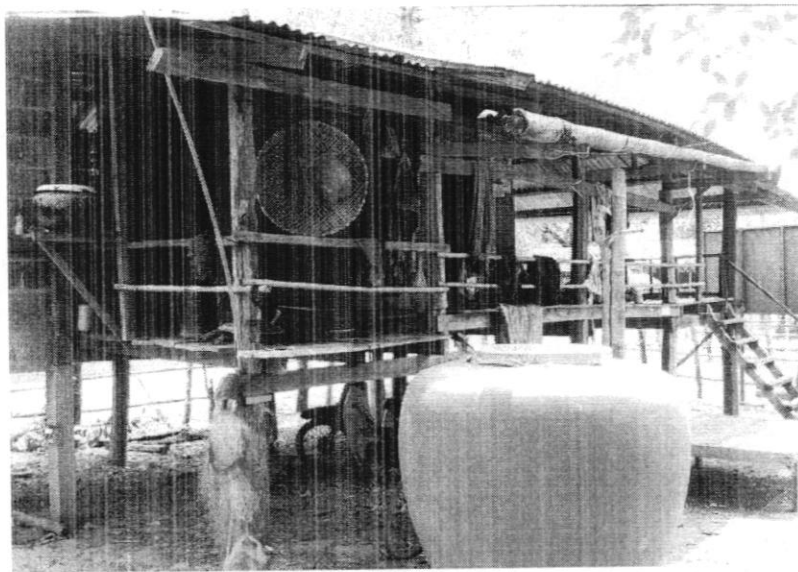

เจ้าข้าวไทยกะเลิง บ้านนามน อ.เมือง

จ.นครพนม

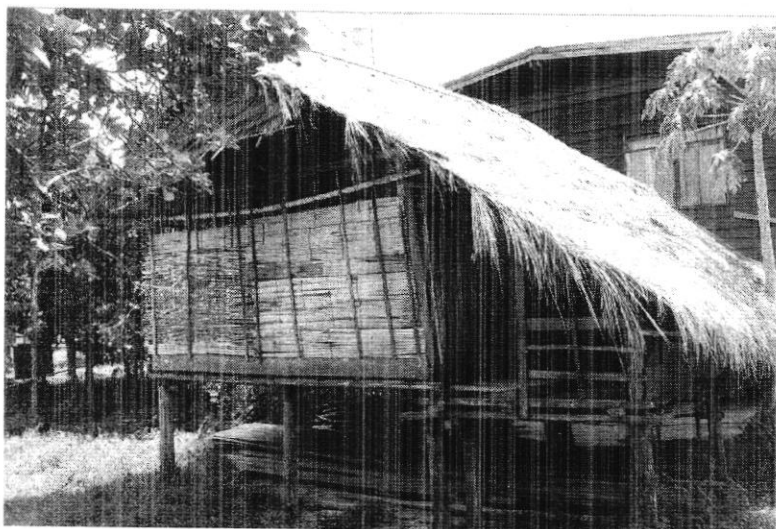
เรือนเกย (เขีย)ไทยกะเลิง ติดแม่น้ำศรี
สงครามของ นายมาย เดชทะสอน
21 หมู่ 12 บ้านวังโพธิ์ ต.ไชยบุรี
อ.ท่าอุเทน จ.นครพนม

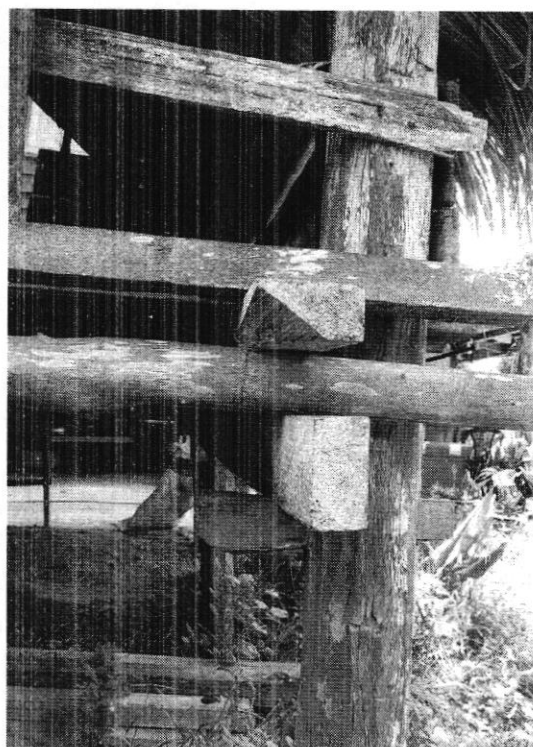
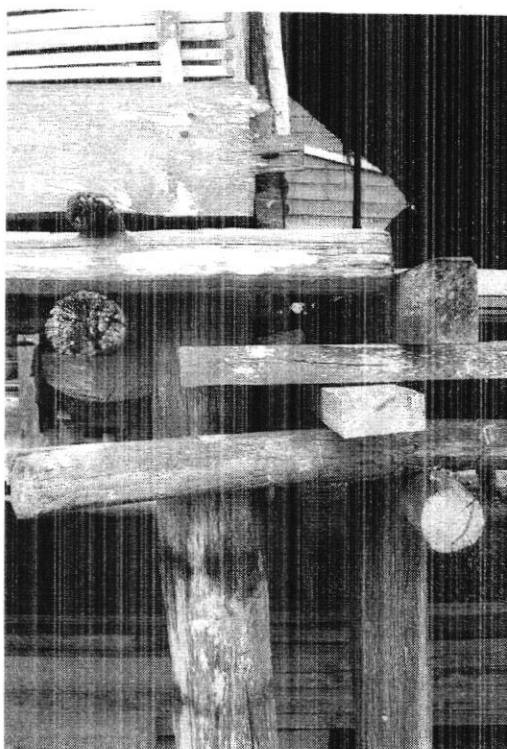
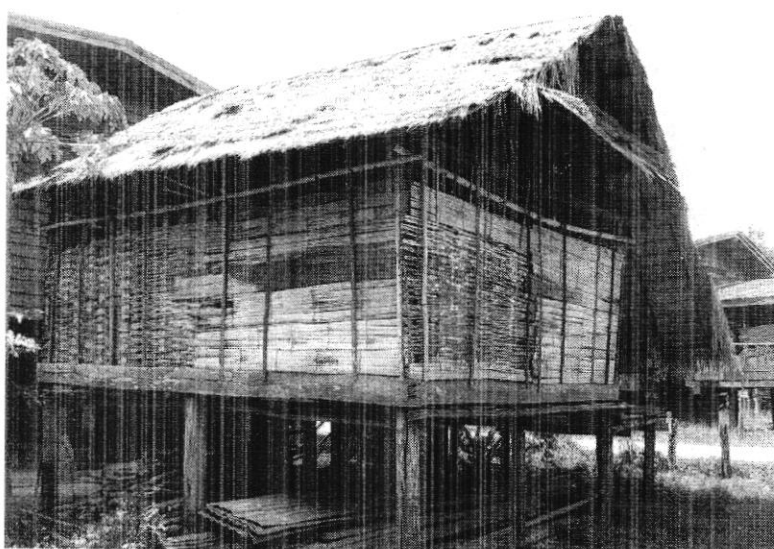
ฮางน้ำเป็นไม้ไผ่

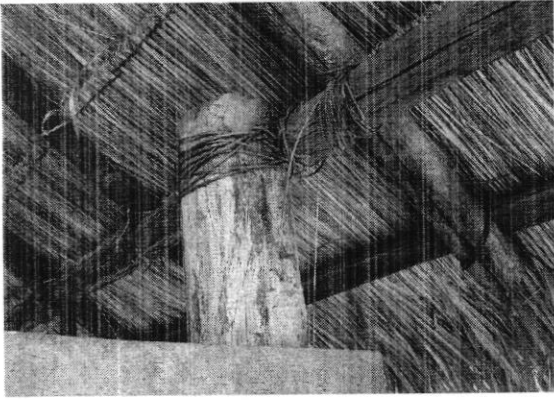
เลื่อยโบราณ ใช้เลื่อยไม้ปูกเรือน

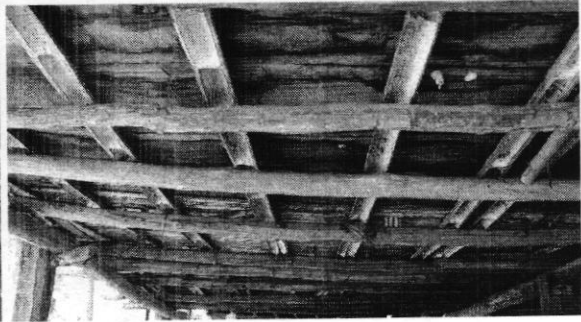
เรือนไม้เมาะเตาะไม้ลิ่ม (เรือนเครื่อง
ผูก) ไทยช้า บ.หนองยาง เขตตอ
อ.ธาตุพนม กับ จ.มุกดาหาร

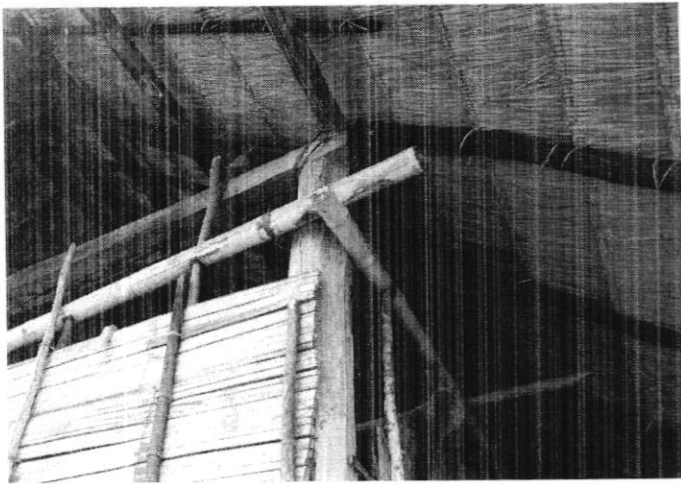
แสดงให้เห็นเตี้ย (ปิง) รับคานกลม และคานเหลี่ยม

แสดงการผูกอะเสากับเสาด้วยเครื่องมือ

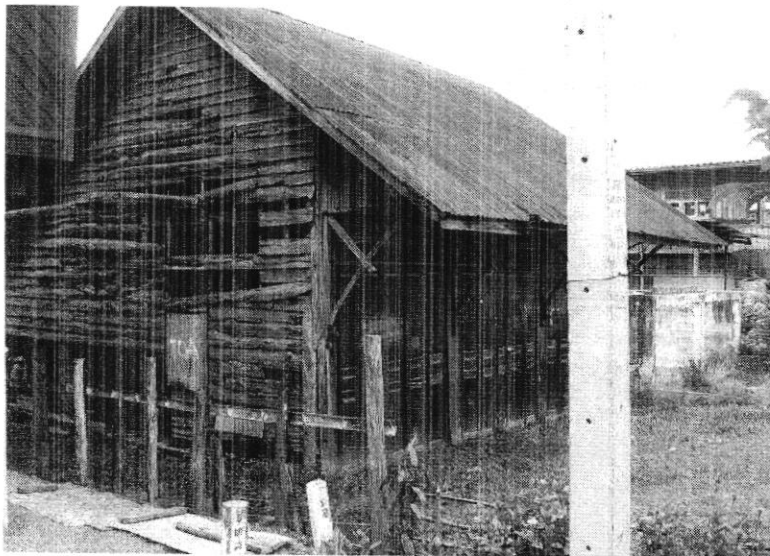
พื้นใช้ไม้ไผ่เป็นดัววางทับข้างอีกชั้นหนึ่ง

การทำฝาให้เห็นโครงที่ตั้งเสียบสะพาน
หนู ยึดกับเสาด้วยเครื่องมือ

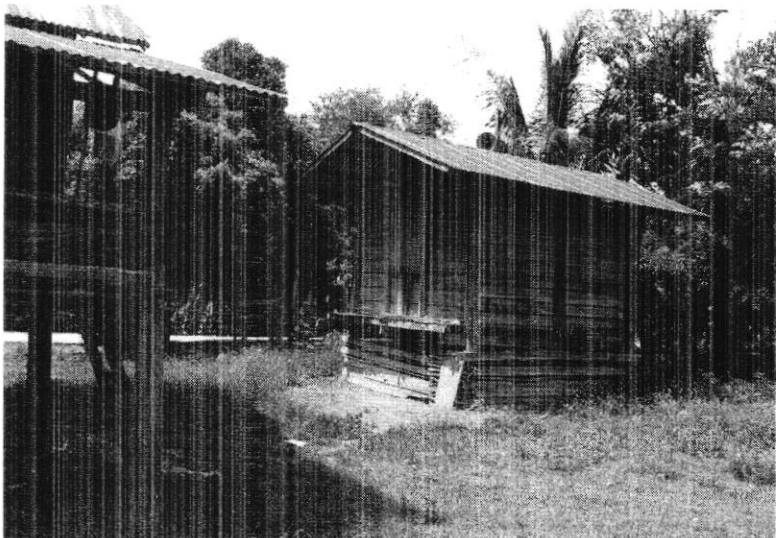
แสดงให้เห็นกะทอค และเดือย (ปิง) จากเสา
รับคานกลม

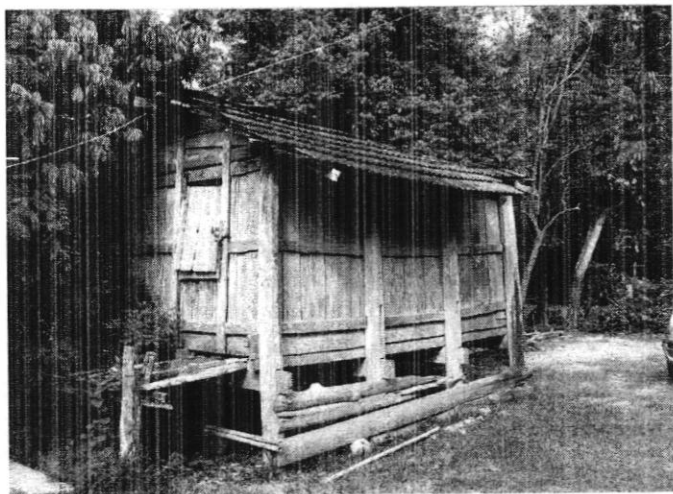
เรือนร้านค้า อ.ธาตุพนม

เรือนร้านค้า 2 ชั้น อ.ธาตุพนม

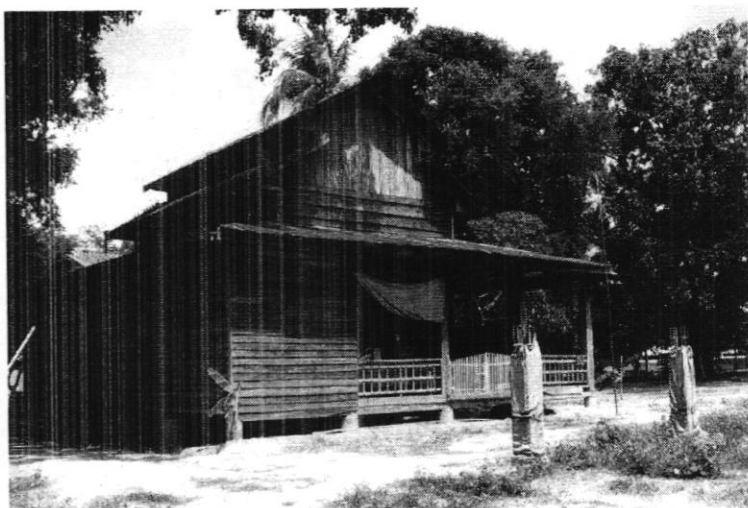
เล้าข้าวไทยท่า

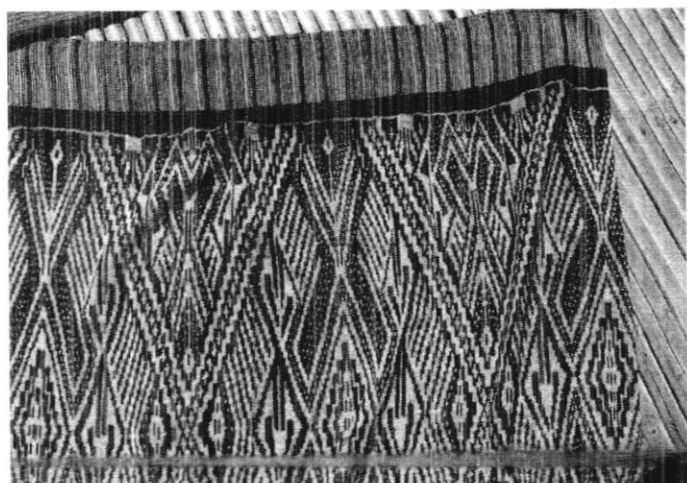
เจ้าข้าวไทยชาวบ้านโสกแมว ต.อุ้มเหมา
อ.ธาตุพนม

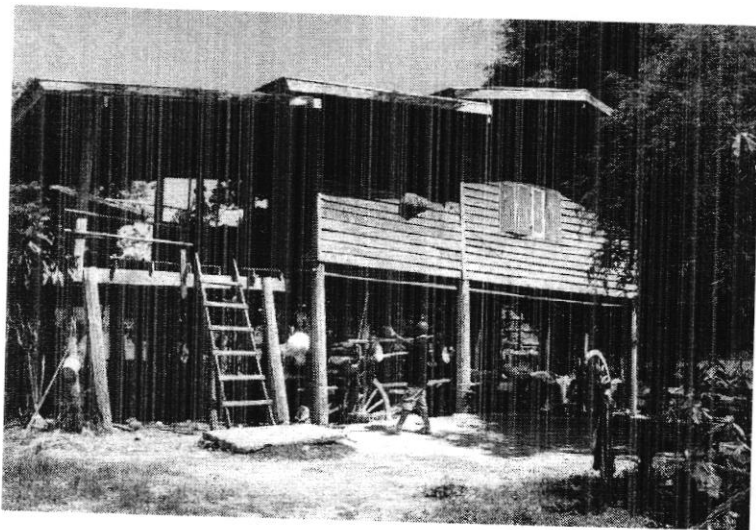
พ่อมณี คำมุงคุณ ไทยซ่า
43/2 หมู่ 2 บ้านโสกแมว
ต.อุ้มเหมา อ.ธาตุพนม

หอแจกในวัดบ้านหนองยางไทยซ่าเขตต่อแดน ธาตุพนมกับ
มุกดาหาร

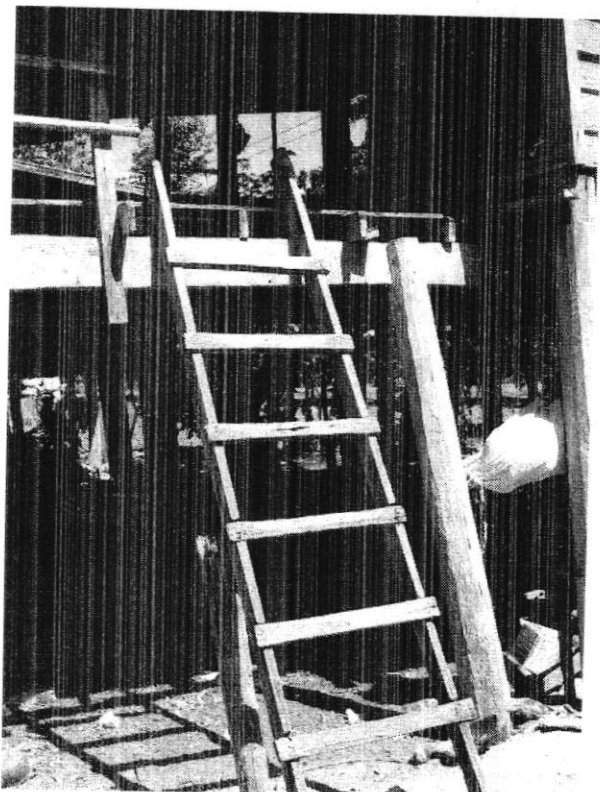
ผ้าจีนชาวไทยซ่า

เรือนไทยชำ เจ้าของ นางบัวลย
คำมุงคุณ 81 หมู่ 2 บ้านโสกแมว
ต.อุ้มเหมา อ.ธาตุพนม

เรือนครัวเปิดโล่ง

คันไถ

ภาคผนวก ข

บันทึกข้อความและคำสั่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานโครงการ

แบบเสนอโครงการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม
คณะศิลปประยุกต์และการออกแบบ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2553

ชื่อโครงการ : เอกลักษณ์ที่อยู่อาศัยพื้นที่ลุ่มน้ำโขง จังหวัดนครพนม

ลักษณะของโครงการ : เป็นโครงการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม :-

- ☐ ลักษณะการสำรวจ ศึกษา และวิจัยเพื่อการรวบรวมข้อมูล
 - ☒ ลักษณะการศึกษาจากสิ่งก่อสร้าง สถาปัตยกรรมและวัฒนธรรมท้องถิ่น
 - ☐ ลักษณะการเผยแพร่ เช่น การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ ประชุม และสัมมนา
- โดยมีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับ :
- ☐ การกิน
 - ☒ การอยู่อาศัย
 - ☐ การรักษาพยาบาล
 - ☐ ความเชื่อและศาสนา
 - ☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

ความสอดคล้องกับกลยุทธ์

- ☒ 4.1 ส่งเสริมการศึกษาและการจัดกิจกรรมที่เน้นการสืบทอดและสืบสานวัฒนธรรม ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของชุมชนในอีสานใต้และอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง โดยมีกระบวนการที่ต่อเนื่องจนเกิดการสร้างองค์ความรู้และการเผยแพร่ โดยให้นักศึกษา และบุคลากรมีส่วนร่วมร่วมกับชุมชน
- ☐ 4.2 การวิจัยและพัฒนาระบบฐานข้อมูลด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม
- ☐ 4.3 การสร้างเสริมความแข็งแกร่งของกลุ่มกิจกรรมและบุคลากรด้านศิลปะและวัฒนธรรม

ความสอดคล้องกับมาตรการ

- ☒ 1. จัดให้กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตของชาวอีสานใต้และอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญระดับสูง
- ☐ 2. มีการวางแผนนโยบายและแผนงานระยะยาวร่วมกันระหว่างหน่วยงานระดับมหาวิทยาลัยและคณะเพื่อให้เกิดการบูรณาการทำงานที่มีเป้าหมายเดียวกัน
- ☐ 3. เพิ่มสัดส่วนการจัดสรรงบประมาณด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมนักศึกษาและชุมชนสัมพันธ์ให้มากขึ้น
- ☐ 4. ส่งเสริมการวิจัยเพื่อทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม
- ☒ 5. จัดทำฐานข้อมูลและเผยแพร่องค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของชุมชนในภูมิภาคลุ่มน้ำโขง
- ☒ 6. ให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรในมหาวิทยาลัยด้านวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตของชุมชนในภูมิภาคลุ่มน้ำโขง

ความสอดคล้องกับตัวบ่งชี้ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

- ☐ นักศึกษามีส่วนร่วมในกิจกรรมทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม
- ☒ มีผลงานหรือชิ้นงานการพัฒนาองค์ความรู้และสร้างมาตรฐานศิลปวัฒนธรรม
- ☒ มีการบูรณาการกับ
 - ☒ การเรียนการสอน
 - ☒ การวิจัย
 - ☐ การบริการวิชาการ
- ☐ มีการสร้างสรรค์นวัตกรรมหรือองค์ความรู้ภูมิปัญญาไทยในเรื่องใหม่ไปสู่สากล

หัวหน้าโครงการ : รศ.วิจิต คลังบุญครอง

ผู้ร่วมรับผิดชอบ : 1.นางสาวเบญจวรรณ วังทะพันธ์
2.นายภูณ จันทพงษ์
3.นายปรามไทย จรุงทวีเวชย์

หลักการและเหตุผล

แม่น้ำโขงเป็นแม่น้ำสายหลักในอินโดจีน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศ มีหลายจังหวัดที่มีอาณาเขตติดกับแม่น้ำโขง เช่น จังหวัดหนองคาย จังหวัดนครพนม จังหวัดมุกดาหาร จังหวัดอุบลราชธานี โดยเฉพาะประชากรในจังหวัดนครพนมเป็นจังหวัดหนึ่งในหลายจังหวัดที่มีผู้อพยบข้ามแม่น้ำโขง เช่น ชาวเวียตนาม ชาวลาว ประชากรเหล่านี้ล้วนอพยพมาตั้งแต่นั้นฐานร่วมกับชาวเมืองดั้งเดิม ชุมชนเหล่านี้ได้ปรับตัวและเรียนรู้ผสมผสานในวิถีชีวิต ภูมิปัญญา ระบบนิเวศวิทยาริมน้ำโขง ตลอดจนภูมิประเทศ ภูมิอากาศ โดยเฉพาะที่อยู่อาศัยในการแก้ปัญหาต่างๆให้เหมาะสมกับวิถีและความเชื่อของตัวเองและชุมชน เกิดเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว โดยเฉพาะงานทางด้านสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นที่อยู่อาศัยแบบดั้งเดิม ปัจจุบันนับว่างานสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นที่อยู่อาศัย จะถูกทำลายและถูกทอดทิ้ง แทนที่ด้วยงานสถาปัตยกรรมรูปแบบของชาวตะวันตกหรืออื่นๆ เป็นที่น่าเสียดายว่าอาคารดังกล่าวจะถูกรื้อในเร็ววัน จึงเห็นสมควรจำเป็นว่าควรแก่การสำรวจและศึกษา เพื่อให้เกิดความเข้าใจ เป็นองค์ความรู้ตลอดจนเอกลักษณ์ของงานสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นของจังหวัดนครพนม ซึ่งเป็นข้อมูลด้านศิลปวัฒนธรรมของอนุภาควิชาภูมิภาคลุ่มน้ำโขง สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยในการเป็นศูนย์กลางความรู้ของอนุภาคลุ่มน้ำโขง

วัตถุประสงค์

- 1.เพื่อสำรวจและศึกษาภูมิปัญญาด้านงานสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นโดยเฉพาะที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อมทางรูปแบบและองค์ประกอบอาคารที่เกิดจากวิถีชีวิตในเมือง และริมฝั่งแม่น้ำโขง
- 2.เพื่อรวบรวมเป็นฐานข้อมูลองค์ความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมของอนุภาคลุ่มน้ำโขง
- 3.หาเอกลักษณ์ในงานสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นที่อยู่อาศัย
- 4.เพื่อเป็นฐานพัฒนาที่ยั่งยืนในงานสถาปัตยกรรม ทำให้เกิดความภูมิใจในความเป็นไทย

กลุ่มเป้าหมายเชิงพื้นที่

ชุมชนเมืองหลักในเมืองและตามแนวฝั่งแม่น้ำโขงของจังหวัดนครพนมทั้งหมด

แผนการปฏิบัติการ (ขั้นตอนหรือวิธีการดำเนินงานโครงการฯ)

| กิจกรรม/วิธีการ | 2552 | | | | | | 2553 | | | | | | รวมเงิน
(บาท) |
|--|----------|------|------|----------|------|-------|----------|------|-------|----------|------|------|------------------|
| | ไตรมาส 1 | | | ไตรมาส 1 | | | ไตรมาส 1 | | | ไตรมาส 1 | | | |
| | ค.ค. | พ.ย. | ธ.ค. | ม.ค. | ก.พ. | มี.ค. | เม.ย. | พ.ค. | มิ.ย. | ก.ค. | ส.ค. | ก.ย. | |
| 1.ศึกษาข้อมูลเชิงเอกสาร
แผนที่ และวางแผนที่จะสำรวจ | | ↔ | | | | | | | | | | | 10,000 |
| 2.ดำเนินการสำรวจภาคสนาม
พื้นที่เป้าหมาย | | | ↔ | | | | ↔ | | | | | | 70,000 |
| 3.จัดทำรายงาน บทความเป็น
รูปเล่มทางวิชาการ เผยแพร่ | | | | | | | | | | | ↔ | | 20,000 |
| 4.แผนเงิน (บอกจำนวนเงินที่
มีแผนจะใช้ในแต่ละไตรมาส) | 20,000 | | | 25,000 | | | 30,000 | | | 25,000 | | | 100,000 |

กำหนดการจัดอบรม/สัมมนา (หากเป็นโครงการลักษณะการเผยแพร่)

1.ระยะเวลาดำเนินงาน

แบ่งเป็น 3 ช่วงคือ

- 1.1 ช่วงรวบรวมเอกสารและเตรียมการในช่วงเดือน พฤษภาคม 20 วัน
- 1.2 ช่วงดำเนินการในเดือน ธันวาคม กุมภาพันธ์ เมษายน จำนวน 30 วัน
- 1.3 สรุปโครงการและเขียนรายงานในเดือน พฤศจิกายน จำนวน 30 วัน

2.วิธีการดำเนินโครงการ ใช้วิธีสำรวจภาคสนามโดยอาศัยเครื่องมือวัด เข็มทิศ บันทึกข้อมูลโดย
การสังเกต เขียนรูปแบบขยายรายละเอียดในบางส่วน ตลอดจนภาพถ่าย และวิธีการดำเนินการเป็นขั้นตอน
ดังนี้

- 2.1 ศึกษาข้อมูลทางราชการ คือ เอกสารและแผนที่เป้าหมาย
- 2.2 ศึกษาข้อมูลภาคเอกชน เอกสารและสัมภาษณ์ผู้รู้ ปราชญ์ ผู้เฒ่า ในท้องถิ่นแบบเจาะจงและ
ประชาชนไม่เจาะจง
- 2.3 ออกแบบบันทึกข้อมูลภาคสนามในการสัมภาษณ์
- 2.4 สำรวจภาคสนามในเมืองนครพนม และเมืองริมฝั่งแม่น้ำโขง
- 2.5 การวิเคราะห์ข้อมูลภาคเอกสารร่วมกับภาคสนาม
- 2.6 การสรุปผลและจัดทำรายงานผลการดำเนินงาน
- 2.7 นำเสนอข้อมูลไปที่ประชุมวิชาการนานาชาติ

การเผยแพร่ข้อมูล

- 1.ในที่ประชุมวิชาการภายในประเทศและนานาชาติ
- 2.ในสถาบันการศึกษางานสถาปัตยกรรมศาสตร์
- 3.สถานออกแบบ สถาปนิก ที่เน้นเอกลักษณ์

ผลที่คาดว่าจะได้รับในการดำเนินโครงการ :

- 1.ประชาชนจังหวัดนครพนมและอื่น จะได้รับการศึกษาภูมิปัญญาด้านสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นของจังหวัดและภาคอีสาน
- 2.เป็นฐานข้อมูลสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นของท้องถิ่นของท้องถิ่นที่ถูกทำลายให้มือผู้งานออกแบบสถาปนิกเรื่องสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในปัจจุบันต้องมีเอกลักษณ์

ประมาณการงบประมาณค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานโครงการ (แยกตามหมวดค่าใช้จ่าย)

1.1 หมวดค่าตอบแทน รวม 32,800 บาท

- ค่าปฏิบัติงานนอกเวลาราชการ 4 คน*200บาท*20วัน	16,000 บาท
- ค่าปฏิบัติงานนอกเวลาวันหยุดราชการ 4 คน*420บาท*10วัน	16,800 บาท

1.2 ค่าใช้สอย รวม 62,200 บาท

- ค่าเดินทางไปราชการในราชอาณาจักร	29,200 บาท
- ค่าจ้างเหมาเขียนรูปแบบอาคาร	4,000 บาท
- ค่าจ้างเหมาทำอาร์ตเวิร์ครายงาน	4,000 บาท
- ค่าจ้างเหมาจัดทำพิมพ์รายงาน 100 เล่ม ๆ ละ 250 บาท	25,000 บาท

1.3 ค่าวัสดุ รวม 5,000 บาท

- ค่าวัสดุสำนักงาน	5,000 บาท

รวมงบประมาณที่เสนอขอ 100,000 บาท (หนึ่งแสนบาทถ้วน)

หมายเหตุ ขออภัยทุกรายการ

ตัวชี้วัดความสำเร็จของโครงการ (กำหนดตามตัวชี้วัดตามเอกสารส่วนที่ 2)

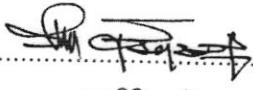
ด้านปริมาณ ชุมชนเห็นความสำคัญของภูมิปัญญาของบรรพบุรุษมีความภูมิใจและได้องค์ความรู้แบบยั่งยืน

ด้านคุณภาพ 1.เผยแพร่ผลงานทางวิชาการในระดับประเทศและนานาชาติ

2.งานที่อยู่อาศัยอนาคตจะต้องมีเอกลักษณ์ที่เหมาะสม เกิดคุณประโยชน์สูงสุด

การรายงานผล

รายงานผลทุก 3 เดือน ตามระบบที่กองส่งเสริมการวิจัยฯ กำหนด และรายงานฉบับสมบูรณ์เมื่อสิ้นสุดโครงการ

ลงชื่อ..........ผู้เสนอโครงการฯ
(รศ.วิชิต คลังบุญครอง)

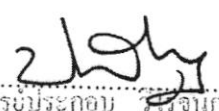
หัวหน้าโครงการฯ

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ลงชื่อ..........ผู้เห็นชอบโครงการฯ
(รศ.ดร.ชาดา สุทธิธรรม)

*

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ลงชื่อ..........ผู้อนุมัติโครงการ
(ศาสตราจารย์ประจักษ์ จิตจามภูม)
(.....)

อธิการบดีมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

หมายเหตุ : ระบุตำแหน่งของผู้เห็นชอบโครงการ เช่น คณบดีหรือรองคณบดีฝ่าย...รักษาราชการแทนการคณบดี

ส่วนราชการ คณะศิลปประยุกต์และการออกแบบ มหาวิทยาลัยศิลปากร

โทร. 5604

ที่ ศธ 0529.15.1/ 2158

วันที่ 15 มิถุนายน 2553

เรื่อง ขออนุมัติเดินทางไปราชการในราชอาณาจักร

(1) เรียน คณบดี ด้วยมีราชการเกี่ยวกับ (ระบุงานที่ต้องปฏิบัติให้ชัดเจน) โครงการศึกษาและพัฒนาระบบงานสารสนเทศของมหาวิทยาลัยศิลปากร

จึงเห็นควรให้ รศ. วิจิตร์ วัฒนศิริกุล น.ส. นงนุช วัฒนศิริกุล และนายพล วัฒนศิริกุล

เดินทางไปราชการ ณ กรุงเทพมหานคร โดยออกเดินทางจากที่พักที่ท่าอากาศยานดอนเมือง เมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2553

และเดินทางกลับถึงที่พักที่ทำงานวันที่ 18 มิถุนายน 2553 ค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการประมาณ 30,000 บาท

จาก แผนงาน ส่งเสริมและพัฒนาบุคลากร งานโครงการ มคอ.4 ปี 2552 (ปรับปรุง) เงินงบประมาณแผ่นดิน เงินรายได้คณะศิลปประยุกต์ฯ

รหัส 2010043 หมวดรายจ่าย เงินอุดหนุน

ในการเดินทางไปราชการครั้งนี้ จะเดินทางโดย

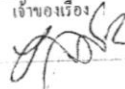
- ☐ ใช้ยานพาหนะประจำการ
- ☐ ใช้ยานพาหนะรับจ้าง
- ☐ ใช้ยานพาหนะส่วนตัว หมายเลขทะเบียน โดยขอเบิกจ่าย
- เงินชดเชยเป็นค่าพาหนะในลักษณะตามจ่าย ซึ่งจะได้ออกใบจากจากผู้มีอำนาจต่อไป
- ☐ ใช้ยานพาหนะของทางราชการ หมายเลขทะเบียน โดยได้รับความเห็นชอบจากผู้มีอำนาจเกี่ยวกับการใช้รถยนต์ของทางราชการ
- ☐ อื่นๆ

และขออนุมัติยืมเงินสำรองใช้ในการเดินทางไปราชการในครั้งนี้

จำนวน - บาท

ตามสัญญาการยืมเงินที่แนบ

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณาอนุมัติ

คู่มือผูกพันลำดับที่.....	เจ้าของเรื่อง
(รศ. วิจิตร์ วัฒนศิริกุล)
ตำแหน่ง หัวหน้าโครงการฯ
(2) เรียน คณบดี
ตรวจสอบแล้ว เห็นควรอนุมัติให้เดินทางไปราชการได้ตาม
เสนอและอนุมัติให้ยืมเงินสำรองจ่าย จำนวน.....บาท
ตามระเบียบ

(นางอัญชิสา วัฒนศิริกุล) | (3)
อนุมัติตามเสนอ

(รศ. วิจิตร์ วัฒนศิริกุล)
ตำแหน่ง คณบดีคณะศิลปประยุกต์และการออกแบบ
วันที่..... | |
| (4) ที่ ศธ
เรียน คณบดี
พร้อมนี้ได้แนบบรรณการเดินทางไปราชการ ของบุคคล
ดังกล่าว ซึ่งได้ปฏิบัติหน้าที่ราชการเรียบร้อยแล้ว โดยขอเบิกจ่ายเงิน
ค่าใช้จ่าย ในการเดินทางไปราชการ จำนวน.....บาท | (6) สำหรับคณะ/สถาบัน/สำนัก/ศูนย์ที่ส่งเอกสารเพื่อวางฎีกาที่กองคลัง
ที่ ศธ
เรียน ผู้อำนวยการกองคลัง
พร้อมนี้ได้ส่งรายงานการเดินทางไปราชการพร้อมเอกสาร
ประกอบ โดยขอเบิกจ่ายเงินค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการ ในครั้งนี้
จำนวน.....บาท เพื่อชำระแก่ผู้มีสิทธิต่อไป
(.....)
ตำแหน่ง..... | |
| (5) เรียน คณบดี
ตรวจสอบรายงานการเดินทางไปราชการ ถูกต้องแล้ว
เห็นควรอนุมัติเบิกจ่ายเงินค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการ
ในรายงานการเดินทางไปราชการที่แนบ
คู่มือเบิกจ่ายลำดับที่.....
วันที่..... | กองคลัง
คู่มือเบิกจ่าย ลำดับที่.....
วันที่.....
ตรวจสอบหลักฐานถูกต้องแล้ว
วันที่..... | |

บันทึกข้อความ

เงินอุดหนุนทั่วไป

แบบ.ม.อบ.ก4-16

ส่วนราชการ คณะศิลปประยุกต์และการออกแบบ มหาวิทยาลัยศิลปากรราชินี

โทร.3743

ที่ศธ 0529.15.1/ 296

วันที่ 30 มี.ค. 2553

เรื่อง ขออนุมัติเดินทางไปราชการในราชอาณาจักร

(1) เรียน คณบดี

ด้วยมีราชการเกี่ยวกับ (ระบุงานที่ต้องปฏิบัติให้ชัดเจน)

เพื่อศึกษางานวิจัยเรื่องเอกลักษณ์สถาปัตยกรรมที่ผู้อาศัย

4. นครพนม

จึงเห็นควรให้ ศ.ดร.วิจิต ภูมิบุญครอง, น.ส.เบญจวรรณ วิริยะพันธ์ และนางคุณ จันทพงษ์

เดินทางไปราชการ ณ

อุดรราชธานี นครพนม

โดยออกเดินทางจากที่พักที่ทำงานตั้งแต่วันที่

2 เมษายน 2553

และเดินทางกลับถึงที่พักที่ทำงานวันที่

6 เมษายน 2553

ค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการประมาณ 29650 บาท

จากแผนงาน

งานโครงการ 600 คำขวัญท้องถิ่นรักษ์ที่ 1 จังหวัดนครพนม

รหัส

หมวดค่าจ้าง

ค่าใช้สอย

☒

เงินงบประมาณแผ่นดิน

☐

เงินรายได้มหาวิทยาลัย

☐

เงินกองทุนคณะฯ

ในการเดินทางไปราชการครั้งนี้ จะเดินทางโดย

☐ ใช้ยานพาหนะประจำทาง

☒ ใช้ยานพาหนะรับจ้าง

☐ ใช้ยานพาหนะส่วนตัว หมายเลขทะเบียน

เงินชดเชยเป็นค่าพาหนะในลักษณะเหมาจ่าย ซึ่งจะได้ออกใบแจ้งจากผู้มีอำนาจต่อไป

☐ ใช้ยานพาหนะของทางราชการ หมายเลขทะเบียน

โดยได้รับความเห็นชอบจากผู้มีอำนาจเกี่ยวกับการใช้รถยนต์ของทางราชการ

☐ เครื่องบิน ระหว่าง

☐ อื่น ๆ

และขออนุมัติเงินอุดหนุนในการเดินทางไปราชการในครั้งนี้

จำนวน

0

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณาอนุมัติ

อนุมัติโดยผู้บังคับบัญชา	ชื่อของเรื่อง
เงินอุดหนุนทั่วไป	นางสาวกวิวรรณี สาวก

ตำแหน่ง	รองคณบดีฝ่ายวิจัยและวางแผน
อนุมัติตามเสนอ	(คร.ศักดิ์ชัย ลิกษา)

(2) เรียน คณบดี
ตรวจสอบแล้ว เห็นควรอนุมัติให้เดินทางไปราชการได้ตาม
เสนอและอนุมัติให้อำนาจเงินอุดหนุนจาก จำนวน บาท
ค่าระเบียบ
วันที่

(3)	อนุมัติตามเสนอ
ตำแหน่ง	รองคณบดีฝ่ายวิจัยและวางแผน
วันที่	

(4) ที่ ศธ 0529.15.1/ 1773 วันที่ 18 พ.ค. 2553
เรียน คณบดี
พร้อมนี้ได้แนบรายงานการเดินทางไปราชการ ของบุคคล
ดังกล่าว ซึ่งได้ปฏิบัติหน้าที่ราชการเรียบร้อยแล้ว โดยขอเบิกจ่ายเงิน
ค่าจ้าง ในการเดินทางไปราชการ จำนวน 29,650 บาท
(คร.ศักดิ์ชัย ลิกษา)
ตำแหน่ง
รองคณบดีฝ่ายวิจัยและวางแผน

(6) ส่วนรับคณะ/สถาบัน/ศูนย์ที่ส่งเอกสารเพื่อวางฎีกาที่ออกคลัง
ที่ ศธ
เรียน ผู้อำนวยการกองคลัง
พร้อมนี้ได้ส่งรายงานการเดินทางไปราชการพร้อมเอกสาร
ประกอบ โดยขอเบิกจ่ายเงินค่าจ้างในการเดินทางไปราชการ ในครั้งนี้
จำนวน บาท เพื่อชำระแก่ผู้มีสิทธิต่อไป
ตำแหน่ง
กองคลัง

(5) เรียน คณบดี
ตรวจสอบรายงานการเดินทางไปราชการ ถูกต้องแล้ว
เห็นควรอนุมัติเบิกจ่ายเงินค่าจ้างในการเดินทางไปราชการ
ในรายงานการเดินทางไปราชการเรียบร้อยแล้ว
อนุมัติโดยผู้บังคับบัญชา
วันที่

ตรวจสอบโดยผู้บังคับบัญชา
วันที่
ตรวจสอบหลักฐานถูกต้องแล้ว
วันที่

บันทึกข้อความ

แบบ.ม.อน.ก.4-16

เงินอุดหนุนทั่วไป

ส่วนราชการ คณะศิลปกรรมและการออกแบบ มหาวิทยาลัยศิลปากร
ที่ศธ 0529.15.1/ 1429
เรื่อง ขออนุมัติเดินทางไปราชการ ในราชอาณาจักร

โทร. 3743
วันที่ 9 เม.ย. 2553

(ระบุตำแหน่งผู้รับมอบอำนาจ)

(1) เรียน คณบดี
ด้วยมีราชการเกี่ยวกับ (ระบุงานที่ต้องปฏิบัติให้ชัดเจน)

เพื่อเก็บข้อมูล เรื่อง 60 ศักดิ์ดา ขัตติยธรรมที่อยุธยา อ.อยุธยา จ.อยุธยา

จึงทูลเกล้าฯ ถวาย ขออนุมัติเดินทางไปราชการ ในวันที่ 19 เมษายน 2553

เดินทางไปราชการ ณ อุบลราชธานี, นครพนม โดยออกเดินทางจากที่พักที่ทำงานตั้งแต่วันที่ 19 เมษายน 2553

และเดินทางกลับถึงที่พักที่ทำงานวันที่ 21 เมษายน 2553 ค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการประมาณ 20,260 บาท
จาก แผนงาน งานโครงการ 60 ศักดิ์ดา ขัตติยธรรมที่อยุธยา อ.อยุธยา จ.อยุธยา
รหัส หมวดรายจ่าย ค่าใช้สอย

- ☒ เงินงบประมาณแผ่นดิน
☐ เงินรายได้มหาวิทยาลัย
☐ เงินกองทุนเฉพาะ

ในการเดินทางไปราชการครั้งนี้ จะเดินทางโดย

- ☐ ใช้ยานพาหนะประจำทาง
☒ ใช้ยานพาหนะรับจ้าง
☐ ใช้ยานพาหนะส่วนตัว หมายเลขทะเบียน โดยขอเบิกจ่าย
เงินชดเชยเป็นค่าพาหนะในลักษณะเหมาจ่าย ซึ่งจะได้ออกใบแจ้งจากผู้ให้เช่าต่อไป
☐ ใช้ยานพาหนะของทางราชการ หมายเลขทะเบียน
โดยได้รับความเห็นชอบจากผู้มีอำนาจเกี่ยวกับการใช้รถยนต์ของทางราชการ
☐ เครื่องบิน ระหว่าง
☐ อื่น ๆ

และขออนุมัติเงินอุดหนุนในการเดินทางไปราชการในครั้งนี้ จำนวน บาท ตามสัญญาการรับเงินที่แนบ

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณาอนุมัติ

ทุนอุดหนุนทั่วไป นางสาวกัญญาณี สว่างทนต์	ตำแหน่ง รองคณบดีฝ่ายวิจัยและวางแผน
<p>(2) เรียน คณบดี
ตรวจสอบแล้ว เห็นควรอนุมัติให้เดินทางไปราชการ ได้ตาม
เสนอและอนุมัติให้โอนเงินอุดหนุนจำนวน บาท
ตามระเบียบ</p> <p>วันที่ 18 พ.ค. 2553</p>	<p>(3) อนุมัติตามเสนอ
(ดร.ศักดิ์ชาย สิกขา)</p> <p>ตำแหน่ง รองคณบดีฝ่ายวิจัยและวางแผน</p>
<p>(4) ที่ ศธ 0529.15.1/ 1772 วันที่ 18 พ.ค. 2553
เรียน คณบดี
พร้อมนี้ ให้แนบบรรณการเดินทางไปราชการ ของบุคคล
ดังกล่าว ซึ่งได้ปฏิบัติหน้าที่ราชการเรียบร้อยแล้ว โดยขอเบิกจ่ายเงิน
ค่าใช้สอย ในการเดินทางไปราชการ จำนวน 20,260 บาท
(ดร.ศักดิ์ชาย สิกขา)</p> <p>ตำแหน่ง รองคณบดีฝ่ายวิจัยและวางแผน</p>	<p>(6) สำหรับคณะ/สถาบัน/สำนักศูนย์ที่ส่งเอกสารเพื่อวางตัวที่กองคลัง
เรียน ผู้อำนวยการกองคลัง
พร้อมนี้ ได้ส่งรายงานการเดินทางไปราชการพร้อมเอกสาร
ประกอบ โดยขอเบิกจ่ายเงินค่าใช้สอยในการเดินทางไปราชการ ในครั้งนี้
จำนวน บาท เพื่อจะแจ้งให้ผู้มีสิทธิต่อไป</p> <p>ตำแหน่ง</p>
<p>(5) เรียน คณบดี
ตรวจสอบแล้ว เห็นควรอนุมัติให้เดินทางไปราชการ ได้ตาม
เสนอและอนุมัติให้โอนเงินอุดหนุนจำนวน บาท
ตามระเบียบ</p> <p>วันที่</p>	<p>กองคลัง
ทุนอุดหนุนทั่วไป ลำดับที่</p> <p>วันที่</p> <p>ตรวจสอบหลักฐานถูกต้องแล้ว</p> <p>วันที่</p>